

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz
Sahibi: Nevzat Eraydın
Yazı İşleri Müdürü: Tahir Ozan
Aylık, Siyasi, Yaygın Türkçe Yayın
Adres: Fırat mah. 647/8 sak. Erkin
Yuva sitesi A blok, No:5 kat:8/35
Buca -İzmir
Baskı tarihi: Mayıs-2016
Basım yeri: Barış Matbaa Mücellit
Davutpaşa cad.Güven Sanayi Sitesi
C- blok No:291 Topkapı/ İst.

**İzmir: Fırat mah. 647/8 sak. Erkin
Yuva sitesi A blok, No:5 kat:8/35
Buca -İzmir
İstanbul-Hasanpaşa mah. Derici
Zeynel sok. No:19 kat-3/8 Kadıköy
İst. yazışma: .PK. 15 Kadıköy/İst
İletişim: info@sozveeylem.com**

Yeniden merhaba

Söz ve Eylem'in üçüncü sayısında ilk yazıyı Lenin'in Türkiye'de çok bilinmeyen 1907'de yayınlanan Derleme'ye yazdığı önsözü oluşturuyor. Derleme'de Lenin'in 1895 -1907 yılları arasında "Rusya'daki Marksist yönelimin sağ kanadıyla programatik, taktiksel ve örgütsel" konularda yürüttüğü mücadeleyi ele alıyor. Lenin bu derlemeye yazdığı ön sözde özel olarak "Ne Yapmalı'ya değiniyor. Bilindiği gibi RS-DİP'nin 2. Kongresindeki bölünmeden sonra "Ne Yapmalı Menşevikler tarafından bir salvo ateşine tutuldu. Bu Menşevik salvonunun ana hedefi Lenin'in "Ne Yapmalı'da ayrıntılı olarak ele aldığı "profesyonel devrimciler örgütü"ydü. Bugün salvo çağdaş Menşevikler tarafından daha utangaç bir argümanla, "Ne Yapmalı'nın o günkü Rusya koşullarında anlamlı olduğu, dolayısıyla teorik bir öneme sahip olmadığı gerekçesinin arkasına sığınarak sürdürülüyor. Lenin, bu önsözde bu türden görüşleri yanıtlıyor.

Bu sayıda 1917 - 20 yılları arasında gerçekleşen iki devrimi, Şubat -Mart 1917 ve Ekim 1917 Rus devrimi ile Nisan 1920 Türk devrimini . "Kesintisiz Devrimden Aşamalı Devrim Teorilerine" adı altında karşılaştırmalı olarak ele aldık. Bu yazıda Bolşevik ve Menşevik teori ve politikanın ayırım noktalarına dikkat çekiliyor. Okurlarımızın ilgisini çekeceğini umuyoruz.

Bir başka yazıyla Kapitalizm 2007 krizi ve bu krizin sonuçları değerlendiriliyor.

Hazırlık örgütü, Devrimci Örgüt, Sınıf Partisi yazısında bu kavramlar etrafında sınıf partisinin örgütlenmesi ele alınıyor.

Çeviri yazımızda krizle birlikte büyüyen gericilik dalgasının Amerika'daki görünümü üzerinde duruluyor.

Daha çeşitli ve daha nitelikli bir dördüncü sayıda buluşmak dileğiyle.....

ON İKİ YIL^[52]

V.İ. Lenin

Lenin'in 1907'de "Bir Derlemeye Önsöz" olarak kaleme aldığı yazısını, sınıf hareketinin, bugün içinde bulunduğu ideolojik savrulma ve örgütsel dağınıklıktan çıkışına ışık tutacağı düşüncesiyle, Söz ve Eylem okurlarına sunuyoruz. Lenin bu ön sözde, "Ne Yapmalı"da ileri sürdüğü görüşlerin bir değerlendirmesini yapmıştır.

Burada toplu olarak okura sunulan makale ve broşürler, 1895'le 1905 arasındaki zaman dilimine aittir. Bu metinlerin ana konusu, Rus Sosyal Demokrat hareketinin, bu zaman diliminde Rusya'daki Marksist yönelimin sağ kanadıyla mücadelede devamlı ortaya çıkan ve tartışılan programatik, taktik ve örgütsel sorunlarıdır.

Mücadele, ilkin, bizim 90'lardaki legal Marksistlerimizin baş sözcüsü Bay Struve'ye karşı ve tamamen teorik zeminde verildi. 1894 sonları ve 1895 başlarında bizim legal basında ani bir değişim ortaya çıkmıştı. İlk kez, sadece yurtdışındaki Emeğin Kurtuluşu grubunun [55] liderleri değil, Rusya'daki Sosyal-Demokratlar tarafından da ortaya konulan Marksist görüşler, burada kendilerine yer bulmaya başladılar. Bu yazınsal canlanma ve Marksistlerle, o zamana kadar pratikte bizim ilerici yazınımız üzerinde bölünmemiş bir etkiye sahip olan –örneğin N. K. Mikhailovsky gibi eski Narodnik liderler arasında süren ateşli tartışmalar, Rusya kitlesel işçi hareketindeki ciddi bir

yükselişin başlangıcı niteliğindeydi.

Rus Marksistlerinin bu yazınsal faaliyetleri, proletaryanın aktif mücadelesinin, – devrimimizin tümündeki en güçlü faktör olan - düzenli olarak yükselen işçi hareketleri döneminde öncülük yapan 1896’nın ünlü St.Petersburg grevlerinin doğrudan müjdecisiydi.

Sosyal Demokratlar o günlerde yazılarını, kendilerini Ezop dili kullanmaya zorlayan ve onları pratik faaliyetlerden ve politikadan kopuk en genel ilkelerle sınırlayan koşullar altında yazıyorlardı.

Bu, Marksist hareketin heterojen unsurlarını Narodniklere karşı mücadelede birleştirmek için oldukça yararlı oldu. Yurtdışında ve ülke içindeki Rus Sosyal Demokratları’nın yanı sıra, bu mücadele ayrıca Struve, Bulgakov, Tugan-Baranovsky, Berdyayev ve diğerleri tarafından da yürütüldü. Bunlar, burjuva demokratlardı; Narodnizm’den kopmak, kendileri için, küçük burjuva (veya köylü) sosyalizminden, bizim <durumumuzdaki gibi> gibi proletarya sosyalizmine değil, burjuva liberalizmine geçişi ifade ediyordu.

Genelde Rus devriminin tarihi, özelde de Kadet Partisinin tarihi ve özellikle Bay Struve’nin (Oktobrizm’in eşiğine doğru) evrimi, bizim politika yazarlarımız için şimdi bu gerçeği apaçık bir hale, bozuk para gibi çok sık kullanılır hale getirdi. (Fakat 1894 – 95’te bu gerçeğin Marksist yazarlardan herhangi biri tarafından nispeten küçük sapmalar temelinde gösterilmesi gerekmektedir; o sıralarda bu bozuk paraların hâlâ basılması gerekiyordu. Bu yüzden Bay Struve’ye karşı, “Rusya’nın Ekonomik Gelişmesi Sorunu Üzerine Materyal” derlemelerinde K.Tulin imzasıyla 1895’de St.Petersburg’da basılan ve sansür tarafından imha edilmiş olan [1] “Narodnizmin Ekonomik İçeriği ve Bunun Bay Struve’nin Kitabındaki Eleştirisi” başlıklı makalemin tam metnini yayınlayarak, üçlü bir amaç gütmekteyim. Birincisi, okuyucu Bay Struve’nin kitabına ve 1894 – 95’de Marksistlere karşı Narodniklerin makalelerine aşina olduğundan ,Bay Struve’nin bakış açısının bir eleştirisini sunmak önem kazanmaktadır. İkincisi, bu baylarla yapılan ittifakın sürekli tekrarlanan suçlamalarına cevap verebilmek ve bizzat Bay Struve’nin çok önemli olan siyasi kariyerini takdir etmek için devrimci bir Sosyal Demokrat tarafından, Bay Struve’ye, bizim Narodniklere karşı genel açıklamalarımızla eş zamanlı olarak yapılan uyarıyı alıntılarla önemli olmaktadır. Üçüncüsü, Struve ile eski ve birçok bakımdan modası geçmiş polemik, Devrimci Sosyal

Demokratların, “Ekonomistlerle”, Bernştayncılarla ve Menşeviklerle böylesi polemikler için aşırı bir eğilim taşıdıklarına ilişkin sayısız kez suçlandıkları uzlaşmaz teorik polemiklerin pratik ve siyasi değerlerini gösteren öğretici bir örnek olarak önemlidir.

Bugün de bu suçlamalar Sosyal Demokrat Parti içerisindeki “uzlaşmacılar” ve parti dışındaki yarı – sosyalist “sempatizanlar”dan karşılık görmektedir. Aşırı polemikçilik ve bölünme eğiliminin, genelde Rusların, özelde Sosyal Demokratların ve özellikle de Bolşeviklerin tipik özelliği olduğu, çok sıklıkla söylenmiştir. Fakat aslında, sosyalizmden liberalizme sıçrama şeklindeki aşırı eğilimin, genelde kapitalist ülkelerde hakim olan koşulların, özelde Rusya’daki burjuva devriminin koşullarının ve özellikle bizim aydınlarımızın yaşam ve çalışma koşullarının sonucu olduğu gerçeği çoğu zaman gözden kaçmaktadır. On yıl önceki olaylara, “Struvecilik” le o zamandan şekillenmeye başlayan teorik farklılıklara ve taraflar arasında tam bir siyasi ayrışmaya ve parlamentoda,basında ,halka açık toplantılarda uzlaşmaz bir mücadeleye yol açan küçük (ilk bakışta küçük görünen) farklılıklara bu bakış açısıyla bakmaya değer.

Şunu belirtmeliyim ki Bay Struve’ye karşı bu makale benim 1894 sonbaharında o zamanlar küçük bir Marksist çevreye okumuş olduğum bir yazıma dayanmaktadır. O zamanlar St Petersburg’da aktif olan ve bir yıl sonra İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği’ni kuran bu Sosyal Demokrat grubu, o çevrede St.,R. ve benim tarafından temsil edilmekteydi. Legal Marksist yazarları ise .B.Struve, A.N.Potresov ve K. [54], temsil etmekteydiler. Yazımın konusu “Marksizmin Burjuva Yazınında Yansıması” idi. Başlıktan da görüleceği gibi, burada Struve ile olan polemik, (Sosyal Demokrat vargıları bakımından) 1895 baharında yayınlanan makale ile kıyaslanamayacak kadar keskin ve daha açıktı.İkinci makale,kısmen sansür nedeniyle, kısmen de Narodnizme karşı legal Marksistlerle birlikte mücadele için bir “ittifak”ın hatırına, yumuşatılmıştı. St.Petersburg Sosyal Demokratlarının o zaman Bay Struve’yi “sola doğru itmeleri”nin tümüyle sonuçsuz kalmadığı, Bay Struve’nin 1895’de polis tarafından imha edilen derlemelerdeki yazısında ve Novoye Slovo’daki [55] (1897) bazı makalelerinde açıkça görülmektedir.

Dahası, Bay Struve’ye karşı olan 1895 tarihli makaleyi okurken, bunun daha sonraki ekonomi incelemelerinin (bilhassa Kapitalizmin

Gelişimi'nin [2]) bir özeti olduğu unutulmamalıdır. Son olarak, okuyucunun dikkatini bu makalenin, burjuva devriminin eşiğindeki bir ülkede devrimci – demokrat bir eğilim olarak Narodnizmin (Marksist açıdan) olumlu özellikleri ve yönlerini vurgulayan son sayfalarına çekmek isterim. Bu, oniki veya onüç yıl sonra İkinci Duma seçimlerindeki “Sol blok”da ve “Sol blok” taktiklerinde pratik ve politik ifadelerini bulacak olan önerilerin teorik bir formülasyonu idi. Menşeviklerin, proletarya ve köylülüğün devrimci – demokratik diktatörlüğü fikrine karşı olan kesimi, Sol bloka kesinlikle müsaade edilemeyeceğini savunarak bu konuda devrimci Sosyal Demokratların o çok eski ve çok önemli geleneğine -- Zarya [56] ve eski Iskra [57] tarafından gayretle savunulan geleneğe geri dönmüşlerdi. “Sol blok” taktiklerinin koşullara bağlı ve sınırlı hoşgörülebilirliğinin, kaçınılmaz olarak Narodnizm üzerine aynı temel teorik Marksist görüşlerden gelmesi akla yatkındır.

Struve'ye karşı bu makaleyi (1894 – 95), 1895'de St.Petersburg'daki Sosyal Demokrat faaliyetlerin deneyimleri temelinde 1897'nin sonuna doğru yazılan Rus Sosyal Demokratlarının Görevleri [3] izledi. Bu yazı, bu ciltte Sosyal Demokrat Sağ kanatla polemikler şeklinde ifade edilmiş olan diğer makale ve broşürlerdeki görüşleri, olumlu bir biçimde sunmaktadır. Görevler yazısının çeşitli önsözleri, bu faaliyetlerle Parti'mizin gelişiminin farklı dönemleri arasındaki bağlantıyı göstermek için burada tekrar basılmıştır (örneğin Akselrod'un önsözü, broşürün “Ekonomizm”e karşı mücadeleye bağlantısını vurgulamaktadır ve 1902'deki önsöz, Narodnaya Volya ve Narodnoye Pravo üyelerinin [58] gelişimlerinin altını çizmektedir).

“Zemstvo Zalimleri ve Liberalizmin Aniballeri” (4) yazısı 1901'de yurtdışında Zarya'da yayınlandı. Tabiri caizse, Struve'nin siyasi lider olduğu Sosyal Demokrat birliği çürütmektedir. 1895'de biz kendisini uyardık ve dikkatli bir şekilde kendimizi bir müttefik olarak ondan ayırdık. 1901'de, tamamen demokratik talepleri bile herhangi bir tutarlılıkla savunmaktan aciz bir liberal olarak ona karşı savaş ilan ettik.

1895'de, Batı'da Bernştayncılık'tan [59] birkaç yıl önce ve Rusya'da birçok “ileri” yazarın Marksizm'den tamamiyle kopmalarından önce ben, Bay Struve'nin güvenilmez bir Marksist olduğuna ve Sosyal demokratların onunla hiçbir alışverişleri olmaması gerektiğine işaret ettim. 1901'de, Rus devriminde Kadet Partinin ortaya çıkışından bir-

kaç yıl önce ve bu partinin Birinci ve İkinci Duma’lardaki politik fi-yaskosundan önce, 1905 – 07 yıllarındaki kitlesel politik hareketlerde tamamiyle açığa çıkan Rus burjuva liberalizminin bütün özelliklerini belirttim.

“Liberalizmin Aniballeri” yazısı bir liberalin yanlış akıl yürütme-sini eleştiriyordu fakat bugün için, devrimimizdeki en büyük liberal partinin politikasına hemen hemen bütünüyle uygulanabilir. Biz 1905 – 07’de acımasızca anayasal hayallerle savaşır ve Kadet Partisine kar-şı mücadele ederken, biz Bolşeviklerin liberalizmle ilgili olarak eski Sosyal Demokrat politikaya döndüğümüze inanma eğiliminde olanla-ra gelince, -- “Liberalizmin Aniballeri” makalesi onlara yanlışlarını gösterecektir. Bolşevikler, devrimci Sosyal Demokrasinin gelenekle-rine sadık kaldılar ve liberallerin “anayasacı yalpalamalar” sırasında destek verdikleri ve bizim partimizin Sağ-kanat üyelerini geçici olarak yanlışla sürükleyen burjuvazinin zehirlmesine karşı pes etmediler.

Sonraki Ne Yapmalı ? broşürü, 1902 başlarında yurtdışında yayım-landı.(5) Bu çalışma, artık yazınsal bir eğilim olmaktan çıkıp Sosyal Demokrat örgütlenme içerisinde varlığını sürdüren Sağ kanada yö-nelik bir eleştiriydi. Sosyal Demokratların ilk kongresi 1898 yılında yapılmıştı. Bu kongre, Emeğin Kurtuluşu grubunu içine alan Yurtdışı Rus Sosyal Demokratlar Birliği tarafından temsil edilen Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi’ni kurdu. Ancak merkez Parti organları polis baskısı altındaydılar ve yeniden kurulamadılar.

Aslında ortada birleşik bir parti yoktu : birlik hâlâ bir tasavvur, bir yönerge idi. Grev hareketi ve ekonomik mücadeleyle yaşanan kara-sevda, Sosyal Demokrat oportünizmin, “Ekonomizm” olarak bilinen tuhaf bir biçiminin yükselmesine yol açtı.1900’ün tam sonunda, Iskra grubu yurtdışında faaliyet göstermeye başladığında, bu konu üze-rindeki bölünme zaten gerçekleşmişti.1900 ilkbaharında Plekhanov, Yurtdışı Rus Sosyal Demokratlar Birliği’nden istifa ederek kendi ör-gütü – Sotsial Demokrat’ı kurdu.

Iskra, resmen iki gruptan bağımsız olarak işe başladı fakat pra-tik amaçlarla, Birliğe karşı Plekhanov’un yanında yer aldı. Bu ikisini birleştirme çabası (Birlik ve Sotsial-Demokrat’ın 1901 Haziranında Zürih’teki Kongre’lerinde) başarısız oldu. Ne Yapmalı ? görüş ayrı-lıklarının nedenlerinin, Iskra’nın taktiklerinin ve örgütsel faaliyetleri-nin niteliğinin sistematik bir muhasebesini vermektedir.

Ne yapmalı? Bolşevik’lerin şimdiki karşıtı Menşevikler ve ayrıca burjuva liberal kampa mensup –Kadetler, Tovarishch gazetesi yazarı Bezzaglavtsi [60] vb.- kalemler tarafından sık sık gündeme getirilmektedir. Bu yüzden broşürü, burada, tekrar, sadece örgütsel ilişkilere ve önemsiz polemiklere ait ayrıntıları atlamak suretiyle, biraz kısaltarak yayımlamaya karar verdim. Broşürün ana içeriğiyle ilgili olarak günümüz okurunun dikkatini aşağıdaki meseleye çekmek gerekiyor.

Bugün Ne Yapmalı?’yı eleştirenlerin temel hatası, broşürü, partimizin gelişim sürecinde oldukça gerilerde kalmış verili bir somut tarihsel durumla bağlantısından kopararak değerlendirmeleridir. Bu yanlış, örneğin, broşürün ortaya çıkışından yıllar sonra, yazılarında onun profesyonel devrimciler örgütüne yönelik dile getirdiği hatalı ve abartılı fikirlerden söz eden Parvus (ve tabii ki, bir çok Menşevik) tarafından çarpıcı bir biçimde sergilenmiştir.

Bugün bu açıklamalar, sanki bunları yazarlar Partimizin gelişiminde bütün bir dönemi, o zamanlarda uğruna mücadele edilmek zorunda kalınmış olan, fakat uzun zaman önce pekiştirilmiş ve amaçlarına ulaşmış kazanımları gözardı etmek isterlermiş gibi, gülünç görünmektedir.

Bugün Iskra’nın (1901 ve 1902’de) profesyonel devrimciler örgütü fikrini abarttığını savunmak, Rus – Japon Savaşından sonra, Rus silahlı kuvvetlerinin gücünü abartmış oldukları, savaştan önce bu kuvvetlere karşı savaşmaya hazırlanma gereksinimini abarttıkları gerekçesiyle Japonları kınamaya benzemektedir. Zaferi kazanmak için, Japonlar, güçlerini olası en büyük Rus kuvvetine karşı düzenlemek zorundaydılar. Ne yazık ki, Partimiz hakkında hüküm verenlerin çoğu, bizim dışımızdan, konuyu bilmeyen, bir profesyonel devrimciler örgütü fikrinin bugün çoktan tam bir zafer kazanmış olduğunu kavramayanlardır. Eğer bu fikir o zamanlar öne sürülmüş olmasaydı, eğer biz bunun gerçekleşmesini engellemek isteyenlere karşı onu inatla dayatmış olmasaydık, o zafer olanaksız olurdu.

Ne Yapmalı? 1901 ve 1902’deki Iskra taktiklerinin ve Iskra örgüt politikasının bir özetidir. Tam anlamıyla bir “özet”, ne bir eksik ne bir fazla. 1901 ve 1902’ye ait Iskra sayılarına bir göz atma zahmetine katlanan herkes bunu açıkça görecektir. [6] Öte yandan, Iskra’nın o zamanın baskın eğilimi ekonomizme karşı verdiği mücadeleyi bilmeksizin, bu mücadelenin anlamını kavramaksızın bu özet hakkında

hüküm vermek, boş gevezelikten ibarettir. Iskra bir profesyonel devrimciler örgütü için mücadele etmiştir. O, 1901 ve 1902’de bu mücadeleyi özel bir gayretle yürütmüş, o zamanın baskın eğilimi Ekonomizmi yenmiş ve nihayet 1903’te hedeflediği örgütü yaratmıştır. Bu örgütü daha sonra Iskracı saflarda ortaya çıkan çatlağa ve fırtınalar ve gerilimler döneminin tüm sarsıntılarına karşın muhafaza etmiş, Rus devrimi süresince korumuştur; örgütü 1901-02’den 1907’ye herhangi bir bozulmaya uğramadan taşımıştır.

Ve şimdi, bu örgüt uğruna verilmiş savaşım uzun zaman önce kazanılmış, atılan tohum boy vermiş ve hasat yapılmışken, birileri çıkıp bize şöyle diyor: “Bir profesyonel devrimciler örgütünü abartıyorsunuz!” Bu gülünç değil midir ?

Tüm devrim öncesi dönemi ve devrimden sonraki iki buçuk yılı (1905-1907) ele alın. Bizim Sosyal-Demokrat Partimizi, bütün bu süre boyunca, birlik, örgütlenme ve politikada devamlılık açılarından diğer partilerle karşılaştırın. O zaman partimizin bu açılardan diğer partilerden – Kadetlerden, Sosyalist Devrimciler vb.den tartışmasız bir biçimde üstün olduğunu itiraf etmek durumunda kalacaksınız.

Partimiz, devrimden önce bütün Sosyal Demokratlar tarafından resmen kabul edilen bir program oluşturdu ve bu programda değişiklikler yapıldığında, herhangi bir bölünme meydana gelmedi. 1903’den 1907’ye kadar (resmi olarak 1905’den 1906’ya kadar) saflarındaki bölünmeye rağmen Sosyal Demokrat Parti, halka, parti içindeki durumu tam olarak anlattı (İkinci Genel Kongre tutanakları, Üçüncü Bolşevik ve Dördüncü Genel Kongre veya Stockholm Kongresi). Bölünmeye rağmen Sosyal Demokrat Parti, tüm diğer partilerden önce geçici özgürlüğün sihirinden yararlanarak ideal demokratik bir yapıda legal bir örgüt, bir seçim sistemi ve kongrelerde örgütlü üye sayısına göre temsil sistemi kurdu. Sosyalist Devrimci veya Kadet Partilerinde ,bu ikincisi pratik olarak yasal olmasına, en iyi örgütlenmiş burjuva partisi olmasına ve bizim Partimizle kıyaslanamayacak fonlara, basını kullanma ve yasal faaliyetleri için daha fazla olanaklara sahip olmasına rağmen, hâlâ bugün bile bunları bulamazsınız. Ve İkinci Duma için bütün partilerin katıldığı seçimleri ele alın – bu seçimler Partimizin ve Duma grubunun üstün örgütsel birliğini açıkça göstermedi mi ?

Bunu kimin başardığı, Partimizin bu üstün birlik, dayanışma ve sağlamlığını kimin var ettiği sorusu ortaya çıkıyor. Bu, inşasına en

büyük katkıyı Iskra'nın yaptığı profesyonel devrimciler örgütü tarafından başarıldı.

Partimizin tarihini iyi bilen , Partinin kurulmasına omuz vermiş herhangi bir kimsenin, bu konuda ikna olması ve anında bunun bir eski üyelik listesi, Partiyi inşa etmek ve onu bugünkü haline getirmek için en çok çalışmış olan merkezi çekirdek olduğunu farketmesi için, örneğin Londra Kongresindeki gruplardan herhangi birinin delege listesine şöyle bir bakması yeter.

Elbette onların başarısı, esas olarak, en iyi temsilcileri Sosyal Demokrat Parti'yi inşa eden ve nesnel iktisadi koşullar nedeniyle, kapitalist toplumdaki diğer tüm sınıflardan daha büyük bir örgütlenme kapasitesine sahip olan işçi sınıfından gelmektedir. Bu koşula sahip olmayan bir profesyonel devrimciler örgütü, bir oyuncaktan, bir maceradan, bir tabeladan başka bir şey olamazdı. Ne Yapmalı?, savunduğu örgütün, “kendiliğinden mücadeleye atılan hakiki devrimci sınıf”-la bağlantısı olmaması durumunda, anlamsız olduğuna işaret ederek bunu tekrar tekrar vurgulamaktadır. Fakat proletaryanın birleşik bir sınıf haline gelmeye yönelik nesnel kapasitesi, azami düzeyde, ancak faal insanlar ve kesin örgüt biçimleri vasıtasıyla gerçekleşir. 1900-1905 arası Rusya’da egemen olan tarihsel koşullarda Iskra dışında hiçbir örgütlenme bugün sahip olduğumuz Sosyal-Demokrat İşçi Partisi’ni yaratamazdı. Profesyonel devrimciler, Rus proleter sosyalizmi tarihinde üzerlerine düşen görevi yerine getirmişlerdir. Onların artık 1902-1905 dönemi “grupçuk”larının dar çerçevesine sığmayan bu eserini yeryüzündeki hiçbir güç yok edemez. Ayrıca, hareketin militan görevlerinin, o dönemde bu görevleri yerine getirmek üzere en doğru yolu bulmak için mücadele etmek zorunda olanlar tarafından abartıldığı yönündeki modası geçmiş şikâyetlerle sarsılmaya çalışılan elde edilmiş kazançların önemini küçümsemek de mümkün değildir.

Sözünü ettiğim tabii ki sadece eski Iskra dönemi grupçuklarının dar çerçevesidir. (Iskra 1903 sonlarında çıkan 51. sayıdan itibaren Menşevizmin denetimine girmiştir ve yeni Iskra'nın Menşevik editörlerinin beğeniyle söz ettikleri bir makalede Troçki'nin belirttiği üzere “eski ve yeni Iskra'yı birbirinden bir uçurum ayırmaktadır”). Bu grup ruhunu günümüz okuruna kısaca açıklamak gerekmektedir. Bu derleme içinde basılan Ne Yapmalı? ve Bir Adım İleri, İki Adım Geri (7) broşürleri okuyucuya, yurtdışındaki çevreler arasındaki, zaman zaman

sert ve yıkıcı olan, ateşli bir tartışmayı sunmaktadır. Kuşkusuz, bu mücadele birçok rahatsız edici özellikler taşımaktadır. Tabiatıyla bu, ancak söz konusu ülkedeki genç ve olgunlaşmamış işçi hareketinde mümkün olabilecek bir şeydir. Elbette , Rusya’da bugünkü işçi hareketinin liderleri, Sosyal-Demokrasinin günümüzdeki görevlerine yoğunlaşmak için, grup geleneklerinin birçoğuyla bağlarını koparmak, grup faaliyetlerinin önemsiz yönlerini ve grup çekişmelerini unutmak ve bir kenara atmak zorundadırlar. Geçmişten miras kalan ve bugünkü görevlerimize uygun düşmeyen tüm grup ruhu kalıntılarının kökünü kazıyacak olan şey, ancak açık kitlesel faaliyetlerle birlikte, proleter unsurların katılımıyla Partinin genişlemesi olacaktır. Ve Bolşeviklerin Kasım 1905’te, yani legal faaliyet koşulları ortaya çıkar çıkmaz, Novaya Zhizn’de [62] [8] ilan ettikleri demokratik bir biçimde örgütlenmiş işçi partisine geçiş -- bu geçiş, artık modası çoktan geçmiş olan eski grup tarzından fiilen, geri dönülmez bir biçimde kopuş demektir.

Evet, “ modası çoktan geçmiş” diyorum; zira eski grup ruhunu kınamakla iş bitmiyor ; geçmiş dönemin özel koşullarında onun taşıdığı önemin algılanması zorunludur. Bu gruplar o günler için gerekliydi-ler ve olumlu bir rol oynamışlardır. Otokratik bir devlette, özellikle tüm Rus devrimci hareketi tarihinin yarattığı zeminde, bu çevreler olmaksızın sosyalist işçi partisi ortaya çıkarılamazdı. Ve bu çevreler, yani sımsıkı ilişki içindeki çok az sayıda üyeden oluşan, kendine özgü ve hemen hemen daima kişisel dostluk temelinde bir araya gelen gruplar, Rusya’da sosyalist hareket ve işçi hareketinin gelişmesinde kaçınılmaz bir aşamayı temsil ediyordu. Hareket, büyüyüdükçe bu çevrelerin bir araya getirilmesi, onların arasında sıkı bağlar kurulması ve sürekliliğin sağlanması görevleriyle karşı karşıya geldi.

Bu, otokrasinin “elinin uzanamayacağı” bir harekât üssü gerekiyordu –yani yurtdışı. Dolayısıyla yurtdışı grupçuklar, zorunluluktan doğdu. Aralarında herhangi bir bağlantı yoktu; Onların üzerinde, Rusya’da bir Parti şeklinde bir otorite yoktu ve böyle bir aşamada hareketin ana görevlerini kavrama konusunda, yani bir harekât üssünün tam anlamıyla nasıl kurulacağına ve bir bütün olarak Partinin inşasına hangi biçimde yardımcı olabileceklerine dair yaklaşımlarında farklılaşmaları kaçınılmazdı. Bu yüzden, bu grupçuklar arasında çatışma mukadderdi.

Bugün dönüp geriye baktığımızda bu çevrelerden hangisinin ger-

çekten bir harekât üssü gibi davranacak konumda olduğunu rahatça görebiliyoruz. Oysa o dönemde çeşitli çevreler henüz işe yeni başlarken, kimse bunu söyleyemezdi ve tartışmalar ancak mücadele yoluyla sonuca bağlanabilirdi.

Parvus'un sonradan eski Iskra'yı, yıkıcı bir grup mücadelesi yürütmek ve akabinde de uzlaşmacı bir politika savunmakla suçladığını hatırlıyorum. Olay olup bittikten sonra bunu söylemek kolaydır ve bunu söylemek, o zamanlar hakim olan koşulları anlamakta yetersiz kalmanın itirafıdır. Bir kere, bu çevrelerden birinin veya diğerinin gücü veya önemini saptamaya yarayacak bir kriter mevcut değildi. Bunların birçoğunun önemi, unutulmamış olmakla birlikte, abartılıydı; fakat o zamanlarda, (bunlar) mücadele vasıtasıyla kendi var olma haklarını savunmak istiyorlardı. İkincisi, bu çevreler arasındaki farklılıklar, o zamanlar kendileri için yeni (birşey olan) işlerin nasıl bir yön alacağı konusundaydı. Ben o zamanda (Ne Yapmalı'da) bu görünürdeki küçük farklılıkların aslında büyük önem taşıdıklarını, bu yeni işin daha başında, Sosyal Demokrat hareketin başlangıcında, işin ve hareketin genel niteliğinin tanımlanmasının propaganda, ajitasyon ve örgütlenmeyi çok önemli ölçüde etkileyeceğini belirttim. Daha sonraları Sosyal Demokratlar arasındaki tüm ihtilaflar, Partinin belirli konulardaki siyasi faaliyetlerinin doğrultusuyla ilgiliydi. Fakat o zamanlar tartışma, genel olarak tümüyle Sosyal Demokrat politikanın en genel ilkeleri ve temel hedefleri üzerine idi.

Grupçuklar görevlerini yaptılar ve artık, elbette, miatlarını doldurdular. Fakat eskimiş olmalarının nedeni, sadece, onların verdikleri mücadelenin, en keskin anlamda Sosyal Demokrat hareketin kilit sorunlarını oluşturması ve onların, bu sorunları uzlaşmaz bir devrimci ruhla çözerek, partinin yaygın faaliyetleri için sağlam bir temel yaratmalarındır.

Ne Yapmalı üzerine, yazındaki tartışmalarda özellikle öne çıkan sorulardan yalnızca ikisi üzerinde duracağım. 1904'de, Bir Adım İleri, İki Adım Geri'nin çıkışından hemen sonra Iskra'da yazan Plekhanov, prensipte benimle kendiliğindenlik ve politik bilinç konusunda ters düştüğünü açıkladı. Ne bu açıklamaya, (Cenevre'de Vperiyod [63] gazetesindeki kısa bir not dışında) [9], ne de bunun Menşevik basındaki sayısız tekrarlarına cevap vermedim.

Cevap vermedim çünkü Plekhanov'un eleştirisi, açık bir şekilde,

yalnızca bahane idi. Metinden kopartılarak ayıklanmış cümlelere, tam anlamıyla ustalıkla veya kesin olarak formüle etmediğim özel ifadelere dayanıyordu. Dahası, 1902'nin Mart'ında çıkan Ne Yapmalı ? broşürümün genel içeriğini ve tüm ruhunu görmezden geliyordu. Parti programının taslağı (Plekhanov'un şekillendirip, Iskra editörlerinin düzelttikleri) 1902 Haziran veya Temmuz'unda çıktı. Iskra editörlerinin hepsi taslakta kendiliğindenlik ve politik bilinç arasındaki ilişkinin formülasyonu üzerinde mutabık kalmışlardı.(benim Plekhanov'la yayın kurulunda yer alan, program üzerindeki anlaşmazlıklarım bu nokta üzerinde değil, küçük üretimin, büyük ölçekli üretim tarafından devre dışı bırakılması konusunda idi, ki ben buna ilişkin olarak ve proletaryanın veya genelde emekçi sınıfların duruşundaki farklılık konusunda Plekhanov'unkinden daha açık bir formül istiyordum; bu noktada ben, Partinin saf proleter karakterinin daha dar bir tanımında ısrar ettim).

Sonuç olarak bu konuda, Parti Program taslağı ile Ne Yapmalı ? arasında prensipte herhangi bir farklılık söz konusu olamazdı. İkinci Kongre'de (Ağustos 1903), o zamanlar Ekonomist olan Martinov, programda ortaya konulduğu şekliyle bizim kendiliğindenlik ve politik bilinç üzerine görüşlerimize karşı çıktı. Bir Adım İleri'de belirttiğim gibi, Iskracılar'ın hepsi ona muhalif oldular. Dolayısıyla, anlaşmazlığın aslında Iskracılar'la, Ne Yapmalı ? ile program taslaklarının ortak noktasına saldıran Ekonomistler arasında olduğu açıktır. İkinci Kongre'de de, Ne Yapmalı ? da ortaya koymuş olduğum kendi formülasyonlarımı, özel ilkeler oluşturarak programatik düzeye çıkartma niyeti taşıımıyordum. Aksine, kullanmış olduğum -- ve o zamandan beri sık sık alıntılanan -- ifade, Ekonomistlerin bir aşırı uca gitmiş olduklarıydı. Ne Yapmalı ?'nın, Ekonomistlerin eğmiş oldukları çubuğu düzelttiğini söylemiştim. (bkz.1903 R.S.D.İ.P İkinci Kongresi tutanakları, Cenevre, 1904).Bunu,yalnızca ne kadar eğitilmiş olursa olsun, hareket çizgimizi en düzgün olacak şekilde büyük bir gayretle düzelttiğimiz için vurguladım. [10]

Bu sözlerin anlamı yeterince açıktır: Ne Yapmalı? Ekonomist çarpıtmaların tartışmacı bir üslupla düzeltilmesidir ve broşüre başka bir gözle bakmak yanlış olur. Plekhanov'un bu broşüre karşı yazmış olduğu makalenin yeni Iskra koleksiyonunda (İki Yıl) tekrar basılmadığını eklemem gerekiyor ve bu nedenle burada Plekhanov'un

argümanlarını ele almıyorum, yalnızca Menşevik yayınlarında buna ilişkin pek çok referansla karşılaşabilecek olan günümüz okuruna ilgili sorunu açıklıyorum.

İkinci açıklamam ekonomik mücadele ve sendikalarla ilgilidir. Bu konudaki görüşlerim , yazında sık sık yanlış tanıtılmıştır ve ben, bu yüzden, Ne Yapmalı’da ekonomik mücadele ve sendikaların muazzam önemini açıklamaya oldukça yer ayrılmış olduğunu vurgulamalıyım. Ben, sendikaların tarafsızlığını savundum ve muhaliflerimin iddialarına rağmen, daha sonra yazılmış broşür veya gazete yazılarımda bu görüşümü değiştirmedim. Yalnız, R.S.D.İ.P Londra Kongresi ve Stuttgart Uluslararası Sosyalist Kongresi, beni, sendikaların tarafsızlığının bir ilke olarak savunulamayacağı sonucuna yöneltti. Tek doğru ilke, sendikaların Parti ile mümkün olan en yakın işbirliğidir. Bizim politikamız, sendikaları Partiye yakınlaştırmak ve onunla bağlan-tılarını kurmak olmalıdır. Bu politika tüm propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışmalarımızda, yalnızca bizim görüşlerimizin “kabul edilmelerini” sağlamaya çalışmadan ve farklı düşüncedekileri sendikalarından ihraç etmeden, kararlılıkla ve ısrarla takip edilmelidir.

Bir Adım İleri, İki Adım Geri broşürü 1904 yazında Cenevre’de yayımlandı. Bolşeviklerle Menşeviklerin İkinci Kongre’de (Ağustos 1903) başlayan bölünmelerinin ilk aşamasını ele almaktadır. Örgütsel mücadelenin küçük ayrıntıları, özellikle Parti merkezlerinin kişisel bileşimleriyle ilgili noktalar, günümüz okurunu ilgilendirmeyeceği ve gerçekte de, unutulmaları daha iyi olacağı için, bu broşürü yarıya indirdim. Ancak kanımca önemli olan, İkinci Kongre’de taktik ve diğer kavramlar üzerindeki anlaşmazlığın analizi ve Menşeviklerle örgütlenme konularındaki polemiktir. Bunların her ikisi de bizim devrimimizdeki işçi partisinin tüm faaliyetlerine damga vurmuş olan eğilimler olarak Menşevizm ve Bolşevizm’i anlamak için gereklidir.

Ben, Sosyal Demokrat Parti’nin İkinci Kongresi’ndeki tartışmalardan, tarım programı üzerindeki tartışmadan bahsedeceğim. Olaylar, o zamanlar programımızın (kesinti toprakların – otrezki, ç.n—iadesi) [64] fazla sınırlı olduğunu ve devrimci – demokratik köylü hareketi-

nin gücünü küçümsemediğini göstermiştir. – şimdiki baskının 2.cildinde bunu daha ayrıntılı olarak ele alacağım.[11] Burada, bu aşırı derecede sınırlı tarım programının bile o zamanlar Sosyal Demokrat Sağ kanat tarafından çok geniş olarak addedildiğinin altını çizmek önemlidir. Martinov ve diğer Ekonomistler, bunun çok ileriye gitmek olduğunu söyleyerek itiraz ediyorlardı ! Bu, eski Iskra'nın Ekonomizme karşı, Sosyal Demokrat politikayı daraltma ve özelliklerini küçümseme girişimlerine karşı vermiş olduğu bütün mücadelenin pratikteki büyük önemini göstermektedir :

O zamanlar (1904'ün ilk yarısında) Menşeviklerle aramızdaki anlaşmazlıklar örgütsel sorunlarla sınırlıydı. Ben, Menşeviklerin tavrını “ örgütlenme konularında oportünizm” olarak tanımladım. Buna karşı çıkan P.B.Axelrod, Kautsky'e şunu yazdı : “ Benim işlemeyen kafam, şimdilerde programatik ve taktiksel görüşlerden bağımsız ve onlarla doğrudan bağlantısı yokmuş gibi öne sürülen bu ‘örgütlenme konularında oportünizm’ denilen şeyi kavramaktan aciz.” (6 Haziran 1904 tarihli mektup, yeni Iskra koleksiyonu İki Yıl'da yeniden basıldı, Bölüm II, sh.149)

Örgütsel görüşlerde oportünizmin taktik görüşlerdeki oportünizmle doğrudan ilişkisi, Menşevizm'in 1905 – 1907 arasındaki tüm kayıtlarında yeterince görülmektedir. Bu “anlaşılmaz şey”e, “ örgütlenme konularında oportünizm” e gelince, pratik deneyim, benim değerlendirmemi, beklentilerimi de aşan bir şekilde doğruladı. Menşevik Cherevanin bile şimdi (1907 Londra R.S.D.İ.P Kongresi üzerine broşürüne bakın), Axelrod'un örgüte ilişkin planlarının (o çok konuşulan “emek kongresi” vb.) yalnızca, proletaryanın davasını alt üst edebilecek bölünmelere yol açacağını kabul etmek zorunda kaldı. Dahası, aynı Cherevanin bu broşüründe bize, Londra'da Plekhanov'un Menşevik fraksiyon içerisinde “örgütsel anarşizm” ile mücadele etmek zorunda kaldığını anlatıyor. 1907'de hem Cherevanin'in ve hem de Plekhanov'un, önde gelen Menşeviklerin “örgütsel anarşizm”lerini farketmek zorunda kaldıklarını görünce, demek ki benim 1904'de “ örgütlenme konularında oportünizm”e karşı mücadele etmem boşuna değilmiş.

Menşevikler örgütsel oportünizmden taktik oportünizme geçtiler. Zemstvo Kampanyası ve “Iskra'nın” Planı [12] broşürü (yanılmıyorsam,1904 sonuna doğru, Kasım veya Aralık'ta, Cenevre'de ya-

yınlandı) onların bu yöndeki ilk adımıdır. Güncel yazılarda sık sık Zemtsvo kampanyası üzerindeki anlaşmazlığın nedeninin, Bolşeviklerin Zemtsvo halkı önünde gösteriler örgütlemekte hiçbir yarar görmemeleri olduğuna ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Okuyucu, durumun böyle olmadığını anlayacaktır. Anlaşmazlıkların nedeni Menşeviklerin, bizim liberaller arasında paniğe neden olmamamız konusunda ısrar etmeleri idi ve bunun da ötesinde, 1902'deki Rostov grevinden, 1903'de yaz grevleri ve barikatlara çıkılmasından sonra ve 9 Ocak 1905'in arifesinde Menşevikler, Zemtsvo halkı [65] önünde gösteri yapma düşüncesini, en üst gösteri türü olarak övmektedirler. Bizim bu Menşevik "Zemtsvo kampanyası planı"na karşı tavrımız, Bolşevik gazete Vperyod'un birinci sayısında (Cenevre, Ocak 1905) bu konudaki bir yazının başlığında ifade edildi : "Proleterlerin Doğru Gösterileri ve Bazı Aydınların Zayıf Argümanları "[13]

Bu derlemeye dahil edilen son broşür, Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasi'nin İki Taktiği, 1905'in yazında Cenevre'de yayınlandı. [14] < Bu broşür>, Menşeviklerle aramızdaki köklü taktik farklılıkların sistematik bir açıklamasıdır. Bu farklılıklar, Londra'daki Üçüncü (bahar) R.S.D.İ.P (Bolşevik) Kongresinde ve bizim burjuva devrimimizin bir bütün olarak proletaryanın görevleri açısından Bolşevikler ve Menşevikler tarafından değerlendirilmesindeki temel ayrılıkları saptayan Cenevre'deki Menşevik Konferansı kararlarında tam olarak formüle edilmişlerdi. Bolşevikler demokratik devrimde proletaryanın öncü rolüne sahip olduğunu ileri sürmekteydiler. Menşevikler ise proletaryanın rolünü "aşırı bir muhalefete" indirgiyorlardı. Bolşevikler, muzaffer bir devrimin, "proletarya ve köylülüğün devrimci – demokratik diktatörlüğü" anlamına geldiğini savunarak, devrimin sınıfsal önemi ve sınıf karakterinin olumlu bir tarifini yapıyorlardı. Menşevikler burjuva devrimini her zaman o kadar yanlış yorumladılar ki, bu, proletaryanın rolünün burjuvaziye tabi ve ona bağlı olması konumunu kabul etmeleri sonucuna vardı.

İlkelerdeki bu farklılıkların pratik faaliyetlere nasıl yansıdığı, herkesin malumudur. Bolşevikler, Bulygin Duma'sını boykot ettiler; Menşevikler kararsız kaldılar. Bolşevikler Witte Duma'sını boykot ettiler; Menşevikler tereddüt ettiler ve halkın oyuna başvurdular, fakat bunu Duma için yapmadılar. Menşevikler Birinci Duma'da bir Kadet Hükümetini ve Kadet politikasını desteklerken, Bolşevikler, "Sol bir

yürütme komitesi” [66] lehine propagandaya paralel olarak, kararlı bir şekilde anayasacı hayalleri ve Kadet karşı – devrimciliğini teşhir ettiler. Ayrıca, Menşevikler, Kadetlerle bir blok oluşturulması için çağrı yaparken, Bolşevikler İkinci Duma seçimlerinde bir Sol blok için çalıştılar, vesaire, vesaire.

Şimdi öyle görünüyor ki, Rus devrimindeki “Kadet dönemi” (bu ifade Mart 1906 tarihli Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisi’nin Görevleri broşüründen alınmıştır) [15] sona ermiştir. Kadetlerin karşı – devrimci niteliği tümüyle teşhir edilmiştir. Kadetler kendileri başından beri devrime karşı savaşımış olduklarını itiraf etmeye başlıyorlar ve Bay Struve, içtenlikle Kadet liberalizminin iç düşüncelerini açığa vuruyor. Sınıf bilincine sahip proletarya geriye dönüp de bu Kadet dönemine, bu “anayasal yalpalama”nın bütününe ne kadar dikkatli bir şekilde bakarsa, Bolşeviklerin hem bu dönemi ve hem de Kadet Partisinin özünü önceden doğru değerlendirmiş olduklarını ve Menşeviklerin aslında yanlış bir politika, proletaryayı burjuva liberalizminin boyunduruğu altına sokmak uğruna, nesnel olarak proletaryanın bağımsız politikasından vazgeçmeye eşdeğer bir politika izlediklerini, o denli açık biçimde görecektir.

Geçmişe dönük olarak, son on iki yıl içerisinde Rus Marksizmi ve Sosyal Demokrasinin iki akımı arasındaki mücadeleye bir göz atınca, ”legal Marksizm”, “Ekonomizm”, ve “Menşevizm”in, bir ve aynı tarihsel eğilimin değişik biçimleri oldukları sonucuna ulaşmak kaçınılmaz olmaktadır. Bay Struve ve benzerlerinin “legal Marksizmi” (1894), Marksizmin burjuva yazınındaki bir yansımasıydı. 1897 ve daha sonraki yıllarda, Sosyal Demokrat faaliyetlerde ayrı bir akım olarak “Ekonomizm”, aslında, hemen hemen burjuva – liberal “Credo”da öne sürülen programı uyguladı: ekonomik mücadele işçilerin, siyasi mücadele liberallerin <işidir>. Menşevizm, yalnızca edebi bir akım, yalnızca Sosyal Demokrat faaliyetlerde bir eğilim değil, Rus devriminin ilk aşamasında (1905 – 07) kendi ayrı politikasını – pratikte proletaryayı burjuva liberalizmine tabi kılan (16) bir politikayı izlemiş olan, birbirine sıkıca bağlı bir fraksiyondur.

Kapitalist ülkelerin tümünde, proletarya, kaçınılmaz şekilde sağdaki komşusu, küçük burjuvaziye binlerce geçici bağla bağlıdır. İşçi partilerinin hepsinde kaçınılmaz olarak, görüşleri, taktikleri ve örgütsel “çizgisi” itibariyle, küçük burjuvazinin oportünist eğilimlerini

yansıtan az çok tanımlanmış bir Sağ kanat ortaya çıkar. Rusya gibi bir küçük burjuva ülkesinde, burjuva devrimi çağında, genç Sosyal Demokrat İşçi Partisinin kuruluş aşamasında, bu eğilimler, kendilerini, Avrupa'daki herhangi bir ülkeden çok daha şiddetli, kesin ve açık bir biçimde ortaya koymak zorundaydılar. Devrimci Marksizm'i güçlendirmek ve Rus işçi sınıfını kurtuluş mücadelesinde çelikleştirmek için bu eğilimin Rus Sosyal Demokrat hareketinin gelişiminin farklı dönemlerinde büründüğü çeşitli biçimleri tanımak gerekmektedir.

Eylül 1907

Dipnotlar:

- (1) Şimdiki baskısına bakınız, Cilt. 1, sh.. 333-507. --Ed.
- (2) Şimdiki baskısına bakınız, cilt. 3, sh.. 21-632. --Ed.
- (3) Şimdiki baskısına bakınız, cilt. 2, sh.. 321-51. --Ed.
- (4) Şimdiki baskısına bakınız, cilt. 5, sh. 31-80. --Ed.
- (5) Şimdiki baskısına bakınız, cilt. 5, sh. 317-529. --Ed.
- [6] Bu baskının 3.cilti, Iskra'nın bu yıllardaki en önemli makalelerini içerecektir.
- [61]
- (7) şimdiki baskısına bakınız,Cilt 7,sh.203 - 425
- [8] şimdiki baskısına bakınız,Cilt 10,sh.29 – 39 – Ed. [Aktaran'ın Notu : Lenin'in “ Parti'nin Reorganizasyonu” çalışmasına bakınız -- DJR]
- (9) şimdiki baskısına bakınız,Cilt 8,sh.245,-- Ed. [Aktaran'ın Notu : Lenin'in çok kısa “ Parti Programının Tarihi çalışmasına bakınız -- DJR]
- (10) şimdiki baskısına bakınız,Cilt 6,sh.491,-- Ed. [Aktaran'ın Notu : Lenin'in R.S.D.İ.P İkinci Kongresi., 17 (30) Temmuz – 10 (23) Ağustos,1903. bakınız -- DJR]
- (11) bu cildin 256 – 58 sh.bakınız,-- Ed. [Aktaran'ın Notu : Lenin'in İlk Rus Devriminde Sosyal Demokrasi'nin Tarım Programı,1905 – 07, Bölüm II, §1]
- (12) Şimdiki baskısına bakınız, cilt. 7, sh. 497-518. --Ed.
- (13) Şimdiki baskısına bakınız, cilt. 8, sh. 29-34. --Ed.
- (14) Şimdiki baskısına bakınız, cilt. 9, sh. 15-140. --Ed
- (15) Şimdiki baskısına bakınız, cilt. 10, sh. 199-276. --Ed.
- (16) İkinci Parti Kongresindeki (Bir Adım İleri, İki Adım Geri,1904 ile karşılaştırmamız) çeşitli akımları ve görüş nüansları arasındaki mücadelenin analizi, 1897 ve onu izleyen yılların Ekonomizmi ile direkt ve sıkı bağları şüphe götürmeyecek biçimde gösterecektir. Ben, Ne Yapmalı ? (1902) broşüründe, Sosyal Demokrat harekette Ekonomizm ile 1895 – 97 yıllarının “legal Marksizm”i veya “Struve'cilik” in bağlantısını göstermiştim. Legal Marksizm – Ekonomizm – Menşevizm, yalnızca ideolojik olarak değil, aynı zamanda doğrudan tarihsel devamlılıklarıyla da birbirleriyle bağlantılıdır.

Notlar:

[52] 1907’de, M.S.Kernov yönetimindeki Zerno Yayınevi, On iki Yıl genel başlığı altında Lenin’in eserlerinden üç ciltlik bir derleme yayınlamaya karar verdi. Bu yayının orijinal sözleşmesi Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine bağlı Marksizm – Leninizm Enstitüsünün Merkez Parti Arşivi’nde bulunmaktadır. Yalnızca birinci cilt ve ikinci cildin ilk bölümü yayınlandı. Birinci cilt şunları içermektedir : Narodnizmin Ekonomik İçeriği ve Bunun Bay Struve’nin Kitabındaki Eleştirisi; Rus Sosyal Demokratlarının Görevleri ; Zemstvo Zalimleri ve Liberalizmin Anıballeri ; Ne Yapmalı ?; Bir Adım İleri, İki Adım Geri ; Zemstvo Kampanyası ve Iskra’nın Planı ; Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği . Birinci cilt Kasım 1907’de baskıdan çıktı (kapaktaki tarih 1908’dir) ve çıkar çıkmaz toplatıldı fakat bu baskının büyük kısmı kurtarılmıştı ve kitap illegal olarak elden ele dolaştı.

İkinci cilt, Lenin’in tarım sorunu üzerindeki yazılarını kapsayacaktı. Sansürün baskısı nedeniyle On iki Yıl başlığından vazgeçildi ve bu cildin iki bölüm olarak basılmasına karar verildi: birinci bölüm 1899’da Ekonomik Araştırmalar ve Makaleler derlemesinde basılmış olan legal çalışmaları, ikinci bölüm illegal çalışmaları içerecekti. Lenin, İkinci cilde, yeni bitirdiği Birinci Rus Devriminde Sosyal Demokrasinin Tarım Programı, 1905 – 1907 adlı kitabını da dahil etti. Ancak bu yayın planı gerçekleşmedi. İkinci cildin yalnızca birinci bölümü 1908 başında Tarım Sorunu adıyla çıktı. Bu bölüm, şu yazıları içeriyordu : Ekonomik Romantizmin Bir Karakterizasyonu , Perm Guberniyasında 1894 – 95 El Zanaatları Sayımı ve “El zanaatları” Endüstrisinin Genel Sorunları ve Tarım Sorunu ve Marx’ın Eleştirmenleri” (Bölümler I – XI). Birinci Rus Devriminde Sosyal Demokrasinin Tarım Programı, 1905 – 1907 kitabının da dahil edildiği İkinci cildin ikinci bölümü, polis tarafından matbaada el koyularak, imha edildi. Üçüncü cilt, Bolşevik basında (Iskra, Vperyod, Proletary, Novaya Zhizn ve diğerleri) yer almış olan programatik ve polemik yazılarını içerecekti. Devrimci yazına karşı baskının yoğunlaşması ve sansürün zulmü, üçüncü cildin basımını engelledi.[sh.94]

[53] Emeğin Kurtuluşu grubu - G. V. Plekhanov tarafından 1883’de İsviçre’de kurulan ilk Rus Marksist grubu. Grubun diğer üyeleri P. B. Axelrod, L. G. Deutsch, Vera Zasulich, and V. N. Ignatov idi.

Emeğin Kurtuluşu grubu Rusya’da Marksizmin propagandası için çok şey yaptı. Marx ve Engels’in Komünist Manifesto, Marx’ın Ücretli Emek ve Sermaye, Engels’in Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm gibi eserlerini ve Marksizm’in kurucularının diğer eserlerini Rusça’ya çevirip, yurtdışında bastırdılar ve Rusya’da dağıttılar ve ayrıca kendi yayınlarıyla Marksizmi halka tanıttılar. Onların çalışmaları, Rusya’da Marksizm’in yayılmasının ve Sosyal Demokrat hareketin gelişmesinin önündeki başlıca engel olan Narodnizm’e sert bir darbe indirdi. Sosyalizm ve Politik Mücadele (1883), Farklılıklarımız (1885) ve diğer yazılarında Plekhanov, Narodniklerin gerici görüşlerini Marksist bakış açısından eleştirdi. (Rusya’nın gelişmesinde kapitalist olmayan yol ile ilgili görüşleri, devrimci harekette proletaryanın öncü rolünün inkârı, tarihte bireyin rolü üzerine öznel – idealist görüşleri, vb.) Plekhanov’un, Emeğin Kurtuluşu grubu tarafından yayınlanan Rus Sosyal Demokratlarının programı için iki taslağı (1883 ve 1885), Rusya’da Sosyal Demokrat bir parti’nin kurulmasına doğru atılmış önemli bir adımdı. Plekhanov’un Monist Tarih Görüşünün Gelişimi (1895) kitabı “Rus Marksistlerinin bir kuşağının yetişmesine hizmet etmiştir” (Lenin, şimdiki baskıya bakınız, Cilt 16, “Vperyod Fraksiyonu”). Bu kitap, Marksist görüşlerin yayılmasında ve diyalektik

ve tarihsel materyalizmi açıklamada çok önemli bir rol oynadı. Grup, Sotsial Demokrat derlemelerinin dört cildini ve işçiler için bir dizi broşürü yayınlarak Rusya’da dağıttı.

Engels, “içtenlikle ve çekincesiz bir şekilde Marx’ın büyük ekonomik ve tarihsel teorilerini kabul eden” Emegın Kurtuluđu grubunun ortaya çıkışını memnuniyetle karışladı. (Karl Marx, Friedrich Engels, Ausgewählte Briefe, Berlin, Dietz Verlag, 1953, S. 455). Plekhanov ve Vera Zasulich, Engels’in kişisel dostlarıydı ve onunla yıllarca yazıştılar. Grup, uluslararası işçi hareketiyle ilişkiler kurdu ve İkinci Enternasyonalin Birinci Kongresinden (Paris,1889) başlayarak ve tüm varlık süresi boyunca, Enternasyonalin bütün kongrelerinde Rusya Sosyal Demokrasisini temsil etti.

Grup, Rusya’daki işçi hareketiyle pratikte bağları olmamasına rağmen, Rusya işçi sınıfının devrimci bilincini geliştirmede önemli bir rol oynadı. Lenin, bu grubun “Sosyal Demokrat hareketin teorik temellerini hazırlamış olduğuna ve işçi sınıfı hareketine doğru ilk adımları attığına” işaret etmiştir. (şimdiki baskıya bakınız, cilt. 20, “İşçi Sınıfı Hareketinde İdeolojik Mücadele “). Aynı zamanda grup üyeleri, ciddi hatalardan suçluydular. Liberal burjuvazinin rolünü abartmış ve proletarya devriminin yedek gücü olarak köylülüğün devrimci rolünü küçümsemişlerdi. Bu hatalar, gelecekte Plekhanov ve grubun diğer üyeleri tarafından benimsenen Menşevik görüşlerin mikrobunu içermektedirler.

Grubun inisiyatifiyle, 1894 yılında Yurtdışı Rus Sosyal Demokratlar Birliği kuruldu. Üyeleri,1900 yılında Birlik’ten ayrıldılar ve Sotsial Demokrat adında devrimci bir örgüt kurdular. Grubun Iskra ve Zarya’nın yazı kurulundaki üyeleri, Plekhanov, Axelrod ve vera Zasulich’ti. Emegın Kurtuluđu grubu, Ağustos 1903’deki R.S.D.İ.P İkinci Kongresinde kendisini feshettiğini açıkladı. [sh.94]

[54] St. V. V. Starkov, R. S. I. Radchenko, K. , R. E. Klasson’dur. [sh.98]

[55] Novoye Slovo (Yeni Söz) – St.Petersburg’da 1894’den sonra liberal Narodnikler tarafından ve 1897 baharından itibaren de “legal Marksistler” tarafından yayınlanan aylık bilimsel, edebi ve siyasi dergi. Bu dergide Lenin’in iki yazısı, “Ekonomik Romantizmin Bir Karakterizasyonu” ile “Belirli Bir Gazete Yazısı Hakkında” yayınlandı. Dergi, Aralık 1897’de çarlık yetkilileri tarafından kapatıldı. [sh..98]

[56] Zarya (Şafak) – 1901 – 1902’de Iskra’nın editörleri tarafından yayınlanan Marksist teorik ve siyasi dergi. Lenin’in “Günlük Notlar”, “Zemtsvo Zalimleri ve Liberalizmin Aniballeri”, Tarım Sorunu ve “Marx’ın Eleştiricileri” nin ilk dört bölümü (Tarım Sorunu ve Bay ‘Eleştirmenler’ başlığıyla), “İşçilerimizin Eleştirisi” ve “Rusya Sosyal Demokrasisinin Tarım Programı” makaleleri bu dergide yayınlandı. Dergi dört sayı çıktı. [sh.99]

[57] Iskra (Kıvılcım) – 1900 yılında Lenin tarafından kurulmuş olan ilk bütün – Rusya illegal Marksist gazetesi. R.S.D.İ.P İkinci Kongresi’nden sonra Parti’nin Merkez Yayın organı oldu. Lenin’in eski Iskra’ya ilişkin referansları, gazetenin 1’den 51’e kadar ki sayılarını kapsamaktadır. Bu sayıdan sonra Iskra Menşeviklerin fraksiyon yayını haline gelmiştir. [sh.99]

[58] Narodnaya Volya (Halkın İradesi), üyeleri Narodovoltsi olarak tanınan bu grup,1891 sonbaharında St.Petersburg’da kuruldu. Asli üyeleri arasında M. S. Olmsky (Alexandrov) N. L. Meshchervakov, Y. M. Alexandrova, A. A. Fedulov, and A. A. Yergin bulunmaktaydı. Bu grup, Narodnaya Volya programını benimsemişti. Yayınları arasında bir dizi illegal broşür ve kitapçık, İşçi Derlemeleri ve Letuchy Listok (Kitapçık

)'un iki sayısını yayınladı. Grup Nisan 1894'de polis tarafından bastırıldı ancak kısa bir süre sonra faaliyetlerine devam etti. O dönemde, Narodnaya Volya'nın görüşlerini terkederek, Sosyal Demokrat görüşleri benimseme sürecindeydiler. Letuchy Listok'un, Aralık 1895'de çıkan 4.sayısında, Sosyal Demokrat etkinin işaretleri açıkça görülmektedir. Grup, St.Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği'yle ilişki kurdu ve Birliğin yayınlarından bazılarını (örneğin, Lenin'in Fabrika İşçilerine Uygulanan Para Cezaları Yasası Hakkında Açıklama yazısını) bastırды ve Rabocheye Dyelo gazetesinin Birlik'le ortaklaşa yayınlanması için hazırlıklara girişti. Mayıs 1896'da hapis-haneden gizlice çıkartılmış olan Lenin'in Grevler Üzerine broşürünün basımında bu grubun matbaasını kullanmak için de hazırlıklar yapılmıştı. (bu broşürün el yazması hâlâ bulunamamıştır). Ancak bu plan matbaanın polis tarafından bulunması ve polis baskısı nedeniyle yürümedi ve üyelerinin Haziran 1896'da tutuklanmalarından sonra grubun varlığı ortadan kalkmış oldu. Sonunda, üyelerinden bazıları (P. F. Kudelli, N. L. Meshcheryakov, M. S. Olminsky, ve diğerleri) R.S.D.İ.P içerisinde aktif kişiler olurken, çoğunluk Sosyalist Devrimci Parti'ye katıldılar.

Üyeleri, Narodopravtsi olarak tanınan Narodnoye Pravo (Halkın Hakkı) grubu, 1893 yazında eski Narodopravtsi'ler O. V. Aptekman, A. I. Bogdanovich, A. V. Gedeonovsky, M. A. Natanson, N. S. Tyutchev ve diğerleri tarafından kurulmuş olan, Rus demokrat entellektüellerinin illegal örgütüydü . Narodopravtsi tüm muhalif grupları siyasi reformlar uğruna mücadele için birleştirmeyi amaç edindi. Bu örgüt, iki programatik belge yayınladı -- “Manifesto” ve “Acil Bir Sorun”. Grup 1894 ilkbaharında çarlık yetkilileri tarafından bastırıldı. Lenin'in Narodnoye Pravo'yu siyasi bir parti olarak değerlendirmesi için bakınız Halkın Dostları Kimlerdir ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Savaşılır ? (şimdiki baskı, cilt. 1, sh. 320-32) ve Rus Sosyal-Demokratlarının Görevleri (şimdiki baskı, cilt. 2, sh. 344-45). Narodopravtsi'lerin çoğu sonradan Sosyalist Devrimci Parti'ye katıldılar. [sh.99]

59] Bernstein'cılık – Alman ve uluslararası Sosyal Demokrasi 'de anti Marksist oportünist bir akım. 19.yüzyılın sonlarında ortaya çıktı ve adını, Alman Sosyal Demokrat Partisindeki Sağ oportünist eğilimin en açık sözlü temsilcisi olan Eduard Bernstein'dan aldı. [sh.100]

[60] Bezzaglavtsi -- 1905 – 1907 devriminin güçten düşme döneminde Rus aydınlarının (S. N. Prokopovich, Y. D. Kuskova, V. Y. Bogucharsky, V. V. Portugalov, V. V. Khizhnyakov, ve diğerleri) kurmuş oldukları yarı – Kadet, yarı – Menşevik bir grup. Adlarını ondan aldıkları haftalık siyasi dergi Bez Zaglaviya (kelime anlamı - İsimsiz) Prokopovich'in editörlüğünde 1906'nın Ocak – Mayıs ayları arasında yayınlanmıştır. Sonraları Bezzaglavtsi, Kadet sol kanat gazetesi Tovariş etrafında toplanmışlardır. Görünüşte tarafsızlık maskesi altında burjuva liberalizminin ve oportünizmin fikirlerini savunmuşlar ve Rus ve uluslararası Sosyal Demokrasi içerisindeki revizyonistleri desteklemiştirler. [sh.101]

[61] “ bu yayının 3.cildi “ – Oniki Yıl derlemesinin üçüncü cildini ifade etmektedir, ki bu cilt yayınlanmamıştır. [sh.102]

[62] Novaya Zhizn (Yeni Hayat) – St.Petersburg'da, 27 Ekim (9 Kasım) – 3 Aralık (16 Aralık) 1905 tarihleri arasında yayınlanmış ilk legal Bolşevik gazetesi. Lenin Kasım başlarında Rusya'ya döndüğünde gazetenin editörlüğünü üstlendi. Novaya Zhizn aslında R.S.D.İ.P'nin Merkez Yayın Organı idi. V. D. Bonch-Bruyevich, V. V. Vorovsky, A. V. Lunacharsky, M. S. Olminsky, ve diğerleri, gazete ile yakın ilişki içindeydiler.

Maxim Gorki aktif olarak işbirliği yaptı ve gazeteye büyük mali destek sağladı. Gazetenin sirkülasyonu 80,000'e ulaşmıştı fakat sürekli baskı altındaydı. Çıkmış olan yirmi yedi sayıdan on beşine el konulmuştu. 27.sayısının çıkışından sonra hükümet tarafından kapatıldı. 28.ci son sayı, illegal olarak çıkartıldı. [s.105]

[63] Vperyod (İleri) – 22 Aralık,1904'den (4 Ocak,1905), 5 Mayıs (18 Mayıs) 1905'e kadar Cenevre'de yayınlanan haftalık illegal Bolşevik gazete. On sekiz sayı çıktı. Lenin, gazetenin örgütleyicisi, yöneticisi ve ideolojik kılavuzuydu. Yazı kurulunun diğer üyeleri, V. V. Vorovsky, A. V. Lunacharsky,ve M. S. Olminsky idi. Gazetenin Menşevizmle mücadelede, Parti ilkelerinin yeniden oluşturulmasında ve yükselen devrimin yarattığı taktik sorunların açıklanması ve formüle edilmesinde oynadığı olağanüstü rol,Üçüncü Parti Kongresi'nin özel bir kararıyla takdirle kaydedildi ve yazı Kuruluna teşekkür edildi. [sh.107]

[64] Kesinti topraklar (otrezki) – Rusya'da serfliğin kaldırılması sırasında,toprak sahipleri tarafından köylülerden (koparılıp) alınan topraklar. [sh.109]

[65] Zemstvo – aristokratların yönetimindeki yerel öz-yönetim organları. Zemstvo'lar 1864'de Rusya'nın merkez guberniyalarında kurulmuşlardı. Yetkileri yalnızca ekonomik işlerle (hastahaneler,yollar,istatistikler, sigorta vb.) sınırlıydı. İçişleri Bakanlığı ve eyalet valilerine bağlıydılar ve bunlar,hükümetçe istenmeyen kararları bozabiliyorlardı. [sh.110]

[66] Sol Yürütme Komitesi – böyle bir komitenin oluşturulması sloganı, Duma'da işçilerin vekillerinin izlediği sınıf çizgisinin bağımsızlığını sağlamak, köylü vekillerinin faaliyetlerini yönlendirmek ve onları Kadetlerin etkilerinden korumak için Bolşevikler tarafından ileri sürülmüştü. Menşevikler bu slogana, “ulusal muhalefet” sloganıyla karşı çıktılar, yani, onlar Kadetleri, Sosyal Demokratlar, Sosyalist Devrimciler ve Trudovikler gibi Sol bir parti olarak kabul ediyor ve işçi ve köylülerin vekillerinin Kadetleri desteklemelerini istiyorlardı.

Temmuz 1906'da,Birinci Duma'nın dağılmasından sonra Sol Yürütme Komitesi,fiilen kendisini Duma'daki Sosyal Demokrat grup etrafında örgütledi. Sol Yürütme Komitesi'nin inisiyatifiyle, Duma Sosyal Demokrat grubu Komitesi ve Trudovik grup Komitesinin imzasıyla Ordu ve Donanmaya”; Tüm-Rusya Köylü Birliği, R.S.D.İ.P Merkez Komitesi, Sosyalist Devrimci Parti Merkez Komitesi, Tüm-Rusya Demiryolcuları Birliği ve Tüm-Rusya Öğretmenler Sendikası tarafından da imzalanan “Tüm-Rusya Köylülerine”, yukarıdaki aynı kuruluşlarla (üç birlik hariç) birlikte Polonya Sosyalist Partisi ve Bund'un da imzaladığı “Tüm Halka” bildirileri yayınlandı. Manifestolar, halkı hükümete karşı devrimci mücadele için harekete geçirdi ve bir kurucu meclis sloganını öne çıkardı. [sh.111]

Kasım 1907'de Oniki Yıl Derlemesi içinde basılmıştır.

St. Petersburg V. I. Lenin, Toplu Eserler, İngilizce 4.cü Basım,Yabancı Diller Basımevi, Moskova, 1972 Cilt. 13, sh. 94-113. Rusça'dan çeviren : Bernard Isaacs,

Editör : Clemens Dutt

İnternet için hazırlayan: David J. Romagnolo, djr@cruzio.com (Kasım 1997)

Kesintisiz Devrimden Aşamalı Devrim Teorilerine-I

F. Suat Demirci

1848-49 Avrupa devrimleri; bir yandan işçi sınıfının tarih sahnesine taşırken, öte yandan da burjuvazi ile eski gerici sınıf (feodalite) arasındaki uzlaşmayı teorik bir olasılıktan çıkartarak pratikte olanaklı kıldı. Feodalizme karşı mücadele söz konusu olduğunda işçi sınıfının devrimci enerjisine başvuran burjuvazi, işçi sınıfı mücadele silahını kendisine çevirdiğinde elini eski düşmanına, feodal sınıfa uzattı. Artık işçi sınıfı burjuvazi için güvenilir bir yedek değil, tehlikeli bir düşmandı. Bu durum sınıf mücadelesinin yönünde ve niteliğinde de önemli bir değişime yol açtı. İki mülk sahibi sınıf, gelişen mülksüz sınıfa karşı aynı cephede birleşti. Bundan böyle feodal sınıf, işçi sınıfına karşı mücadelede burjuvazinin ana dayanaklarından biri oldu.

Marks ve Engels işçi sınıfının 1848- 49 devrimlerindeki pratik mücadelelerinden esinlenerek devrimin ardışık sürekliliği tezini dilendirdiler. Bu tezin üç önemli dayanağından birincisi, burjuvazinin 1789 Fransız devriminden başlayarak gericileştiği, modern dünyada sınıf mücadelesinin esas olarak işçi sınıfı ile burjuvazi arasında cereyan ettiği, bunun 1848-49 devrimleriyle teyit edildiği; ikincisi, işçi sınıfına karşı eski ve yeni gerici sınıfların -feodal soyluluk ile burjuvazinin- uzlaşma içinde oldukları; üçüncüsü, feodalizmin, feodal kalıntıların tasfiyesinin burjuvazi için bir devrim değil, bir reform sorunu olduğudur. 1848 devrimlerinden başlayarak 1900’lu yılların sonlarına doğru Avrupa’nın pek çok ülkesinde, çoğu durumda aristokra-

sinin burjuvalaşmasıyla, feodalizm reformcu bir tarzda tasfiye edildi.

Lenin, Marks ve Engels'in sürekli devrim tezini, kapitalizmin hatırı sayılır gelişmesine rağmen, hâlâ feodal sınıfın, çarlığın iktidarda olduğu Rusya'daki sınıf mücadelesine uygulayarak, demokratik devrim ve sosyalist devrimi tek bir devrimci süreç olarak ele alan "kesintisiz devrim" tezini geliştirdi. Lenin'in Rusya koşullarında geliştirdiği bu tez, 1905 ve 1917 Şubat devrimlerinde ana hatlarıyla doğrulandı. 1905 devrimi Lenin'in işçi sınıfının öncülüğü ve hegemonyasına dayalı işçi köylü demokratik diktatörlüğünün kesintisiz bir biçimde sosyalizme yükselmesi tezini sadece doğrulamakla kalmadı; İşçi, Köylü ve Asker Sovyetleri'ni yaratarak ona somut bir biçim ve içerik kazandırdı.

Lenin'in 1848 devrim deneyimlerinden hareketle (burjuvazinin kendi devrimine ihanet eden gerici bir sınıf haline gelmesi ve işçi sınıfına karşı feodal sınıfla kol kola girmesi) çarlığın iktidarda olduğu, ***"Kapitalist meta üretiminin gittikçe egemen hale geldiği"*** bir ülke olan Rusya için ileri sürdüğü ve şüphesiz feodal sınıfın iktidarda olduğu kapitalist gelişme yolundaki diğer ülkeleri de kapsayan kesintisiz devrim tezi, Ekim Devrimi sonrasında somut koşullarından arındırılarak, aşamalı devrim teorilerinin teorik temeli haline getirildi. Bu teorik temel üzerinde burjuvazinin feodal sınıfla uzlaşarak iktidarı aldığı ülkelerde, burjuva demokratik devrimin tamamlanmadığı söylemi üzerinden aşamalı devrim teorileri geliştirildi. Buna sömürgelerde kapitalizmden arındırılmış (kapitalist olmayan yol) "anti-emperyalist" devrim teorileri eşlik etti. Daha sonra bu teori, burjuvazi içindeki ayrışmayı temel alan anti-faşist ve anti-tekel "devrim" teorileriyle çeşitlendirildi. Devrimin en temel sorunu olan iktidar sorunu, sınıfsal temelden kopartılarak, karşıt sınıfların bazı katmanlarını içeren ittifak politikaları oluşturuldu. İşçi sınıfı ve sömürge halkları sınıf uzlaşmasına dayalı bu teorik keşmekeş ve buna dayalı ittifak anlayışlarının bedelini ağır yenilgilerle ödedi.

Aşamalı devrim teorileri, farklı biçimlerde de olsa sosyalist harekette bugün de, egemen konumdadır. Devrimin niteliği sorununun, sınıfın siyasal hareketinin ideolojik ve örgütsel bağımsızlığının en temel sorunu olduğundan hareketle, bu sorunu tarihsel bir perspektif içinde ele almanın zorunlu olduğunu düşünüyoruz.

Marks ve Engels 1848 – 1849 Alman burjuva devrimi deneyiminin-

den hareketle, yaklaşımakta olan devrimde proletaryanın, burjuvazi ve küçük burjuvazinin bir yedeği konumundan çıkarak gerçek devrimci rolünü oynayabilmesi için kendi bağımsız örgütlenmesini gerçekleştirmesi gerektiğini, “ *... az çok mülk sahibi tüm sınıflar egemen konumlarından uzaklaştırılıncaya dek, proletarya devlet gücünü ele geçirinceye ve yalnızca bir tek ülkedeki değil, dünyanın tüm önde gelen ülkelerindeki proleterlerin birliğini, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabetin ortadan kalkmış olduğu ve hiç değilse belli başlı üretici güçlerin proleterlerin elinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşıncaya dek devrimi sürekli kılma*”nın (1) proletaryanın görevi olduğunu belirterek, yaklaşan devrimde proletaryanın sloganının “sürekli devrim” olması gerektiğini ortaya koymuşlardı.

Gerek Marks ve Engels’in, gerek Lenin’in yaklaşımında “sürekli devrim teorisi” hem herhangi bir ülkedeki devrimin sürekliliğini, hem de bu devrimin başka ülkedeki devrimlerle birlikte dünya devrimine büyümesini içermektedir. Başka bir deyişle, sürekli devrim sloganı sadece bir ülke proletaryasının değil, dünya proletaryasının sloganıdır.

Devrimin kendi içindeki sürekliliği, yalnızca geri bir ülkede sosyalizm yolunun açılması zorunluluğundan kaynaklanmıyor; bundan da önemlisi kapitalizmden komünizme yürüyüşte, tarihsel sürecin bir zorunluluğu olarak ortaya çıkıyor.

Burjuva devrimleri açısından, devrimde süreklilik zorunluluğu yoktur. Tam tersine proletaryanın “kendisi için bir sınıf” durumuna yükseldiği ve sınıf mücadelesinin esas olarak burjuvazi ile feodal sınıf arasında bir mücadele olmaktan çıkarak, proletarya ile burjuvazi arasında mücadeleye dönüştüğü koşullarda, burjuva devrimlerin gericileşmesi sınıf savaşımının bir zorunluluğudur.

Bu koşullarda tek tek burjuva devrimlerin gerici bir karakter kazanması da, tek tek ülkelerdeki işçi sınıfının devrimci bir konuma yükselmesine bağlı değildir. Bunun için işçi sınıfının konumunda dünya çapında bir sıçramanın ortaya çıkması yeterlidir. Örneğin 1848 Fransız devrimi, burjuva devrimleri tarihinde böyle bir dönüşümün (gericileşmenin) dönüm noktasıdır. Bu devrimle birlikte tarihsel olarak burjuva demokratik devrimler dönemi kapanmıştır. Bundan sonraki bütün burjuva devrimleri, devrimde işçi sınıfının kendi bağımsız rolünü üstlendiği oranda, artan ölçüde uzlaşmacı ve “gerici” doğmuş-

lardır. Dünya çapında sınıf mücadelesinde burjuva – feodal karşıtlık, yerini esas olarak proleter – burjuva karşıtlığına bırakmıştır ve burjuvazi silahını ölmekte olan sınıftan – feodal sınıf – doğmakta olan sınıfa – işçi sınıfı – çevirmiştir.

Kapitalizmin, emperyalizmin tam ve doğru bir çözümlemesine dayanan, Lenin'in kesintisiz devrim tezi "İki Taktik" te konulduğu biçimiyle, genel olarak kapitalizmden sosyalizme geçişin bir teorisi değil, Rusya'nın o günkü koşullarının değerlendirilmesine dayanan bir çözümlemedir ve ancak bu çerçevede, kapitalist ilişkilerin varlığına rağmen feodal sınıfın iktidarda olduğu ülkelerle sınırlı bir geçiş teorisi olma özelliğine sahiptir. Lenin'in şu sözleri bu saptama için yeterince açıklayıcıdır. ***"Avrupa'da sosyal demokrat çalışmanın gerçek siyasal içeriği, devletle tüm egemenliği elinde tutan burjuvaziye karşı proletaryayı iktidar savaşına hazırlamaktır. Rusya'da ise sorun sadece modern bir burjuva devleti yaratmaktır. Bu devlet (çarlığın demokrasi üzerinde zafer elde etmesi durumunda bir junker monarşisine, (1905 devrimindeki gibi - ya da demokrasinin çarlık üzerinde zafer kazanması durumunda) köylü demokratik cumhuriyete benzeyecektir. Bugünkü Rusya'da demokrasinin zafer kazanması, ancak köylü yığınlarının, hain liberallerin değil ama devrimci proletaryanın önderliği altında gitmesiyle mümkündür. Tarih henüz bu soru hakkında kararını vermiş değil, Rusya'da henüz burjuva devrimleri tamamlanmamıştır."*** (2)

Lenin'in "Demokratik devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" kitabında ayrıntılı olarak geliştirdiği kesintisiz devrim tezinin ana dayanak noktalarını şöyle sıralamak mümkündür;

1- Kapitalizmin emperyalist aşamaya ulaşmasıyla birlikte sosyalizmin maddi koşulları tüm dünya ölçüsünde olgunlaşmış, böylece proleter devrimleri tarihin gündemine girmiştir.

2- Kapitalizmin eşitsiz gelişimi ve bununla açıklanan çeşitli ülkelerde yoğunlaşması ve keskinleşmesine bağlı olarak devrim başlangıçta bir ya da birkaç ülkede zafere ulaşabilir.

3- Ekonomide ve devlette tekелci egemenliğe denk düşen sistemin ana politik eğilimi siyasal gericiliktir. Burjuvazinin, emperyalizm çağında, burjuva demokrasisine bağlı kalması olanaksızdır. Feodal gericiliğin iktidarda olduğu ülkelerde burjuvazi, proleter devrimden

korkusuyla feodalizmle tam ve kesin hesaplaşma yeteneğini yitirmiştir. Feodalizme karşı savaşımında sonuna kadar gitmeye kararlı tek güç proletaryadır.

4- Bu ülkelerde varlığını koruyan feodal ilişkiler sınıf mücadelesinin serpilip gelişmesinin önündeki başlıca engeldir. Ama bu feodal ilişkilerle kapitalist ilişkilerin iç içe, yan yana bulunması geçici bir olgudur, feodal sömürünün yerini kapitalist sömürünün alması kaçınılmazdır. Bu, iki biçimde gerçekleşebilir: a) Reform yolu ile – feodal toprak sahibinin kapitalist toprak sahibi haline gelmesi, b) Devrim yolu ile – feodal ilişkilerin tam ve kesin tasfiyesi.

5- Bu ülkelerde “devrim toplumsal ve ekonomik doğası bakımından bir burjuva devrimdir”. Devrimin ilk ağızdan hedefi feodal gericiğin (çarlık, krallık, monarşi vb.) devrilmesidir. Toprağı feodallerin elinden alıp köylüye verecek olan bu devrim, aynı zamanda bir köylü devrimidir.

6- Proletaryanın amacı sosyalizmi kurmaktır. Siyasi iktidarın feodal sınıfın elinde olduğu bir ülkede proletarya bu amacına varmak için feodal ilişkilerin temizlenmesi işini üstlenmek zorundadır. Bu görev proletarya için geçici süreli ama zorunlu bir görevdir. Bu devrimi zaferle sonuçlandırmadan (işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğünü kurmadan) proletarya sosyalizm amacını gerçekleştiremez.

7- Bu devrimde proletaryanın ana bağlaştığı köylülüktür. Köylülük bu devrimden aynı zamanda en çok çıkarı olan sınıftır. Proletaryayla köylülüğün bağlaşıklığı devrimin kesin zaferinin, proletaryanın hegomonyası ise devrimin kesintisiz gelişiminin olmazsa olmaz koşuludur.

Lenin’in kesintisiz devrim formülasyonunda ana noktalardan biri, devrimin ilk ağızdaki hedefinin feodal iktidarı devirmek, diğeri ise devrimin kesintisizliği için proletaryanın köylülük üzerindeki hegomonyasını gerçekleştirmek zorunluluğudur.

Bu belirlemelerden sonra şimdi de Rusya’da devrimin gelişimini ele alalım:

Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin (RSDİP) programı Avrupa’daki diğer partilerin programından farklı olarak minimum ve maksimum program hedeflerini içeriyordu. Rusya’da çarlığın yıkılarak yerine işçi sınıfıyla köylülüğün ittifakına dayalı, toprağı köylüye verecek, ulusal sorunu UKKTH çerçevesinde çözecek demokratik bir

cumhuriyetin kurulmasını öngören minimum programda işçi sınıfıyla ilgili önlemler sekiz saatlik işgünü ve siyasal özgürlüklerin tanınmasıydı. Devrimin kesintisiz bir biçimde gelişerek proletarya diktatörlüğünün kurulması maksimum programı oluşturuyordu. Nihai amaç ise komünizmdi. Bu program ilk sınavını 1905 devriminde verdi ve devrim zafere ulaşmasa da, program devrimden doğrulanarak çıktı. İkinci sınavını 1917 Şubatında verdi. 1917 Şubat devrimi RSDİP'nin programını hem doğruladı hem de aştı. İşçi köylü ittifakı “İşçi, Köylü Asker Sovyetleri” nezdinde kuruldu; bu ittifak Çarlığı yıktı ama sonuç Lenin'in öngördüğü gibi işçi sınıfı ile köylülüğün iktidarıyla (işçi köylü demokratik diktatörlüğü) sonuçlanmadı. Sosyal-devrimciler (SD) ve Menşeviklerin desteğiyle burjuvazi iktidara yerleşti. Meşhur iktidar ikiliği oluştu. Lenin bu sürecin özgün karakterini Nisan Tezleri 'nde ele aldı. Nisan Tezlerine değinmeden önce Şubat devrimi öncesi Rusya 'yanın sosyo-ekonomik durumuna ve sınıf ilişkilerine kısaca değinmemiz gerekiyor.

1917 Şubat burjuva demokratik devrimi öncesi Rusya'nın somut durumu neydi? Rusya'da kapitalizm orta derecede gelişmiş olmasına karşın devlet iktidarı, feodal soyluluğu temsil eden çarlığın elindeydi. Rusya'da var olan sınıflar (burjuvazi, proletarya, köylülük vb.) tarafından yürütülen mücadele, bu sınıfların her birinin birbirinden farklı olan amaçlarına karşın çarlığın devrilmesine yönelikti. Bunun anlamı Lenin'in usanmadan tekrarladığı gibi **“Rusya'da devrimin ekonomik ve toplumsal doğası bakımından bir burjuva devrim”** (3) olmasıdır.

Özünde bir burjuva devrimi olan bu devrim karşısında Rusya proletaryasının önünde iki yol vardı; ya, özünde bir burjuva devrimi olan çarlığın devrilmesi savaşımına, kendisini gelecekteki “sosyalist devrime hazırlama” gerekçesi ile “aşırı muhalefet partisi” olarak konum almak, böylece gelecekteki sınıf savaşımı uğruna bugünkü sınıf savaşımının dışında kalmak, ya da demokratik köylülüğün önüne geçerek çarlığı yıkmak, devrimin kesintisiz gelişimini güvence altına alarak sosyalizm hedefine ulaşmak. Lenin'e göre Çarlığa karşı mücadele eden diğer sınıflardan farklı olarak, proletaryanın amacı sosyalizmdir. Ancak proletarya bu amacına sınıf savaşımından yan çizerek, kenarda mutlu günün gelmesini bekleyerek değil, onun bizzat içinde ve önünde yer alarak, bu savaşımı bizzat örgütleyerek ulaşabilirdi.

Lenin'in “Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Takti-

ği” broşürünün özünü oluşturan bu “iki taktik” Rus devriminde Menşevikler ile Bolşevikler arasındaki ayrılığın gerçek temelidir.

Rusya’nın o günkü objektif ve subjektif koşullarının **“işçi sınıfının hemen ve tam kurtuluşunu olanaksız kıldığı”** (4) somut durumdan hareketle, Lenin sosyalizm amacına varabilmek için, proletaryanın gelişmekte olan burjuva devrimine katılmakla kalmayıp, bu savaşımı **“kesin devrimci amaca”** (5) (işçi –köylü devrimci demokratik diktatörlüğü) bağlayarak, çarlığa karşı savaşımında kesin zaferden çıkarı olan köylülük üzerinde hegemonyasını kurmak zorunda olduğunu, feodal gericiğin iktidarda olduğu bir ülkede sosyalizmi başka bir yoldan gerçekleştirmenin olanaksızlığını belirtmiştir.

Çarlığa karşı savaşımında yer alan güçlerin sınıfsal konumlarını ve amaçlarını göz önünde tutarak Lenin, **“Rusya’nın ekonomik ve politik düzeninin burjuva demokratik doğrultuda oluşup dönüşme”**-sinin kaçınılmaz olduğunu ve bu dönüşümün iki farklı biçimde sonuçlanabileceğini belirtmiştir: **“a) ya her şey çarlığa karşı devrimin kesin zaferiyle sonuçlanacaktır, b) ya da kesin zaferi sağlayacak olan güçler yeterli olmayacak ve her şey burjuvazinin en tutarsız, en bencil öğelerinin çarlıkla uzlaşmasıyla sonuçlanacaktır.”** (6)

Lenin’in geliştirdiği ve Rusya koşullarına uyguladığı kesintisiz devrim tezinin özü, özünde birbirinden farklı olan iki savaşımın – çarlığa karşı burjuva demokratik devrim savaşımı ile burjuvaziye karşı sosyalizm savaşımı – tek bir devrimci süreç olarak birleştirilmesidir. Bu devrimci süreçte, çarlığa karşı işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğü amacıyla yürütülen savaşım proletarya açısından, onun sosyalizm amaçlı savaşımına bağımlı **“belirli süreli ve geçici bir görev”**dir. (7)

Daha önce de belirttiğimiz gibi proletaryanın hegemonyası bu iki süreci tek bir devrimci süreç olarak birbirine bağlayan maddi bağdır.

Lenin, Bolşeviklerin taktiğinde burjuva demokratik ve sosyalist devrim olarak yer almış olan bu formülasyonun içeriğini ve birbiriyle olan ilişkisini şöyle açıklamıştır: **“İşçiler ile ilgili bölümde toplumsal reformlarını aşmak hakkına sahip değiliz, köylüler bölümünde ise, toplumsal devrimci taleplerde durmamız gerekiyor. Başka bir deyişle, işçilerle ilgili bölümde kesinlikle minimum bir programla sınırlanmış durumdayız, köylüler bölümünde ise maksimum bir**

program getirebiliriz ve getirmeliyiz. Açıklayalım : her iki bölümde de ileri sürdüğümüz şeyler bizim ivedi taleplerimizdir, bizim nihai amaçlarımız değil. Bu nedenle her ikisinde de günümüz (burjuva) toplumu temelinde kalmak zorundayız... İşçilerle ilgili olan bölümde, kendimizi yürürlükte olan burjuva düzeninde yapılacak kısmi iyileştirmelerle sınırlamak zorundayız. Köylüler bölümünde ise serflik düzeninin tüm kalıntılarını temizlemek için çabalamak zorundayız... Burjuvazinin iktidarını deviren toplumsal devrim bizim nihai amacımızı başaran proleter devrimi olduğu içindir ki, işçilerle ilgili bölümde yer alan ivedi taleplerimiz arasında toplumsal devrim taleplerini koyamayız. Köylülük bölümünde ise toplumsal devrimci talepleri koyuyoruz. Çünkü serf sahibi toprak sahiplerinin egemenliğini yıkan toplumsal devrim (...) yürürlükte olan burjuva düzeninde olanak dahilindedir.” (8) Bu yaklaşım, yazının sonunda eklediğimiz Lenin’in RSDİP’nin 2. Kongresine sunduğu program taslağında net bir biçimde görülmektedir. (Bak ek:-1 Lenin’in kongreye sunduğu program taslağı)

Rusya’daki somut durum, işçi sınıfının önüne -üzerine yorum gerektirmeyecek kadar açık- çözülmesi zorunlu farklı iki görevi koyuyor: Çarlığın yıkılması ve “demokratik bir cumhuriyetin” kurulması (minimum program) ; burjuva düzeninin yıkılması ve proletarya diktatörlüğünün kurulması (maksimum program).

1917 Şubat devrimine kadar Bolşeviklerin eylemine yön veren ana taktik, minimum programla ortaya konan çarlığın yıkılması, işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğünün kurulmasıdır.

1917 Şubat Devrimi

ve Bolşeviklerin Stratejisinin Değişmesi

1917 Şubat-Mart devrimleriyle birlikte çarlık yıkıldı, ama somut durum Bolşeviklerin öngördüğü biçimde gerçekleşmedi. Burjuvazinin iktidarının yanında ve onunla yan yana var olan işçi sınıfının ve köylülüğün fiili iktidarından oluşan bir iktidar ikiliği ortaya çıktı. İktidar ikiliği çok kısa bir süre devam etti. İşçiler ve köylüler kendi elleriyle iktidarı burjuvaziye teslim ettiler. Burjuvazinin iktidarı ele geçirmesiyle birlikte devrimin burjuva demokratik anlamda kendi azami sınırlarına ulaşma olasılığı ortadan kalktı ve devrimin çözeceği öngörülen görevleri çözülmeden kaldı.*

Lenin 1917 Şubat devriminde ortaya çıkan bu yeni durumdan hareketle, yeni durumda partinin ana şiarının sosyalist devrim olması gerektiğini ortaya koydu.

Rusya'nın koşullarındaki hangi değişim böyle bir strateji değişikliğine yol açmıştı ?

Şubat devrimi kendi görevlerinin hiçbirini çözememiştir (toprak sorunu, ulusal sorun, sekiz saatlik işgünü vb. olduğu gibi kaldı). İşçi sınıfı ve yığınların durumunda hiçbir iyileşme sağlanamadığı gibi, devrimden sonra açlık, Rusya'nın bir numaralı sorunu haline geldi. Devrimle birlikte yığınların bilinç düzeyinde bir değişiklik olmasına rağmen, bu değişim bilinçte bir sıçrama noktasına varamadı. Bunun en açık kanıtı fiili iktidarı elinde tutan Sovyetlerin büyük çoğunluğunun (Menşevikler ve SD'lerin etkisi altındaki işçi, köylü ve askerlerin – Sovyetlerin çoğunluğunun) kendi isteğiyle burjuva hükümeti desteklemeye devam etmesidir. **“Rusya’da proletaryanın siyasal yetersizliği, yetersiz bilinç ve örgütlenme derecesi, madalyonun öteki yüzü işte budur.”** (9)

Ne var ki tüm bu gerçekleşmeyenlere karşın Rusya'nın toplumsal yapısında köklü bir değişim gerçekleşmiş, iktidar feodallerin elinden burjuvazinin eline geçmişti. Lenin'in yeni stratejisini dayandığı ana nokta işte budur.

Lenin bu yeni durumu kavrayamayan, eski tezde ısrar eden Bolşeviklere karşı şu temel argümanları ileri sürerek kendi tezini savundu. Önce Rusya'nın eski ve yeni durumu arasında bir karşılaştırma yaparak değişenin ne olduğunu ortaya koydu.

Lenin, 1917 Devrimi öncesi ve sonrası somut durumu ele alarak bu yeni taktiği şöyle açıkladı: **“O tarihlerde (1917 Şubat devrimine kadar olan süre kastediliyor) burjuva devriminin öngününde ya da tamamlanmamış bir burjuva devriminin akışı içinde bulunuyorduk ve görev her şeyden önce bu devrimi krallığın yıkılmasına kadar götürmektir. Şimdi krallık yıkılmış bulunuyor. Rusya'nın, başında Kadetler, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler bulunan bir demokratik cumhuriyet haline gelişi ölçüsünde burjuva devrimi tamamlanmıştır.... Yalnız proletarya ve köylüler krallığı devirebilirler, o çağda bizim sınıf siyasetimizin belirleyici ilkesi bu olmuştur. Ve bu ilke doğru idi. 1917 Şubat ve Mart ayları bu ilkeyi bir kez daha doğ-**

rulamaktan başka bir şey yapmadı. Yalnız proletarya en yoksul köylüleri (...) yöneterek savaşı demokratik bir barışla sona erdirebilir (...) ve sosyalizme doğru mutlak olarak zorunlu olan, acil bir hale gelen adımları atabilir. Şimdi sınıf siyasetimizin belirleyici ilkesi budur.” (10)

Lenin’in bu tezine karşı çıkanların dayandıkları ana nokta; 1917 Şubat devriminin öngörüldüğü gibi (*“Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü”*) biçiminde gerçekleşmediği, bu devrimin önüne koyduğu hiçbir sorunu çözemediği, dolayısıyla henüz *“burjuva demokratik devrimin tamamlanmadığı”* tezidir. Bu tez dün ve bugünde demokratik devrimi savunanların dayandıkları en temel argüman olmaya devam ediyor.

Bu noktada sözü Lenin’e bırakalım:

“Her devrimin temel sorunu, iktidar sorunudur. Bu sorun aydınlatılmadıkça devrimde kendi rolünü bilinçli bir biçimde oynamak ve hele devrimi yönetmek söz konusu edilemez.

Devrimimizin, bir iktidar ikiliğine yol açmış olmak gibi büyük bir özgünlüğü var. Önemi her şeyden önce kavranması gereken bir olgu bu: onu anlamadan ileri gitmek olanaksız. Eski “formül”leri, örneğin bolşevizmin eski formüllerini tamamlayıp düzeltmesini bilmek gerek, çünkü bu formüller genellikle doğru çıkmakla birlikte, somut uygulamaları farklı oldu. Bir iktidar ikiliğini eskiden ne kimse düşünür, ne de düşünebilirdi.” (11)

“Bugünkü Rusya’ya özgü olan şey, proletaryanın bilinç ve örgütlenme düzeyinin yetersizliğinden ötürü, iktidarı burjuvaziye vermiş olan devrimin birinci aşamasından, iktidarı proletarya ve köylülüğün yoksul katlarına devredecek olan ikinci aşamasına geçiştir.” (12)

“Şubat - Mart 1917 devriminden önce devlet iktidarı, Rusya’da eski bir sınıfa, başında Nikola Romanov’un bulunduğu feodal toprak soylularına aitti.

Bu devrimden sonra, iktidar başka bir sınıfa, yeni bir sınıfa, burjuvaziye ait bulunuyor.

İktidarın bir sınıftan ötekine geçişi, sözcüğün salt bilimsel anlamında olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisidir.

Burjuva devrimi, ya da burjuva demokratik devrim, Rusya’da, bu bakımdan tamamlanmıştır.

Şimdi, burada, kendilerine ‘eski bolşevikler’ demekten hoşlanan karşı-görüşlülerden yükselen itirazları duyuyoruz: her zaman burjuva demokratik devrimin ancak “proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı” son bulabileceğini söylemedik mi? Bu, tam tersine, henüz başlamış bir olay değil midir?

Yanıt veriyorum: Bolşeviklerin fikirleri ve sloganları, bütünü içinde, tarih tarafından doğrulanmışlardır; ama somut gerçek olaylar, bizim önceden görebildiğimizden başka şekilde oldu: daha özgün, daha çeşitli biçimde geçti.

Bunu bilmemek ya da unutmak, yeni ve canlı gerçeğin özgünlüğünü incelemek yerine, ezberlenmiş bir formülü ahmakça yineleyerek, partimizin tarihinde bir kere daha tatsız can sıkıcı rol oynayan bu “eski Bolşevikler” gibi davranmak olurdu.

“Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı”, Rus devriminde daha önceden gerçekleşmiş* (*belli bir biçimde ve belli bir noktaya kadar) bulunuyor, çünkü bu formül sadece sınıflar arasındaki ilişkiyi öngörüyordu, bu ilişkiyi, bu işbirliğini gerçekleştiren somut siyasal bir kurumu değil. Hayatın gerçekleştirdiği “işçi ve asker vekilleri Sovyetleri”, işte, “proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarı”

Her kim ki, bugün “Proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü”nden başka söz etmez, hayatın gerisinde kalır ve bu yüzden de, pratik olarak, proletarya sınıfının mücadelesine karşı küçük-burjuvaziye geçer ve “bolşevik” devrim-öncesi meraklı şeyler arşivine, (“eski Bolşevikler” arşivlerine de denilebilirdi) kaldırılması gerekir.” (13)

Lenin, Kamanev’in, *“Lenin yoldaşın genel şemasına gelince, bu şema, şu burjuva demokratik devrimin tamamlanmış olduğu tezin den hareket etmesi bakımından ve bu devrimin derhal sosyalist devrime dönüşmesine dayanması yüzünden bize kabul edilmez bir şema olarak görünüyor”* biçimindeki, bugün de karşımıza çıkan o çok meşhur *“demokratik devrim tamamlanmamıştır”* itirazını ise şöyle yanıtlar.

“Burada iki büyük yanlış var. Birincisi, burjuva demokratik dev-

rimin tamamlanmış ya da tamamlanmamış olduğunu anlama sorunu yanlış konulmuştur. Sorun şeylerin yalnız bir yanını dikkate alan, nesnel gerçeğe uygun düşmeyen soyut ve yalın bir biçimde konmuştur. Kim ki sorunu böyle koyar, kim ki bugün “burjuva demokratik devrim tamamlanmış mıdır?” diye sorar, en azından, son derece karışık ve hiç olmazsa iki yön içeren bir gerçeği anlamak olanağından kendini yoksun kılar; teoride bu böyle. Pratikte ise acınacak bir şekilde küçük burjuva devrimciliğine teslim olur.” (14)

Lenin’in söyledikleri bunlardır. Ama Lenin’in sorunu bu kadar net ortaya koymasına rağmen “burjuva demokratik devrim tamamlanmamıştır” tezi, Ekim devrimi sonrasında burjuvazinin iktidarda olduğu, ancak feodal kalıntıların belli ölçüde varlığını koruduğu (bu kalıntıların kesin biçimde ortadan kaldırılmaması 1848 devrimleri sonrası burjuva yönelimin genel kuralıdır) birçok kapitalist ülkede sosyalist devrimden kaçışın ve aşamalı devrim teorisine yönelmenin temel argümanı olmuştur. Bu argümana en çok sarılanlardan biri de Türkiye Komünist Partisidir. 1920’lerde TKP tarafından burjuva hükümeti desteklemenin incir yaprağı görevini gören bu tez, 1960’lı yıllardan sonra neredeyse Türkiye devrimci hareketinin tümü tarafından benimsenmiştir.

Lenin, İktidar sorununu her devrimin temel sorunu olarak nitelendirmiş ve bu konuda netleşmeden proletaryanın devrimde kendi devrimci rolünü oynayamayacağını altını çizmiştir. Ama ne yazık ki Türkiye komünist ve devrimci hareketi bu konuda bir netleşmeyi bugün bile sağlayamamıştır.

Nedeni, tıpkı Şubat 1917’de olup biteni kavrayamayarak “*eski bolşevik tezi*” tekrarlayan “*Bolşevikler*” gibi, 1920’de, Türkiye’de olup bitenin Türkiye komünistleri tarafından kavranılmamasında yatmaktadır.

Bu noktada 1917 Şubat devrimiyle 1920 Türk burjuva devrimi arasında bir karşılaştırma yapmak konuya daha da bir açıklık getirecektir. Karşılaştırmanın gerçekçi olabilmesi için her iki ülkenin o günkü somut durumlarının ele alınması zorunludur.

Ama önce 1905 ve 1908 devrimlerinden başlamak gerekiyor. Rusya ve Osmanlı’da iktidarda feodal sınıfın elinde olmasına karşın hem kapitalizmin gelişme düzeyi, hem de sınıf mücadelesinin niteliği ve

mücadele deneyimi açısından oldukça farklılık gösteriyordu. Rusya, hem kapitalist gelişme açısından Osmanlıyla kıyaslanamazdı, hem de işçi hareketi nicelik ve nitelik olarak kıyas kabul etmeyecek bir düzeydeydi. Ayrıca Rusya’da 1900’lerin başında hızlı bir gelişme ve siyasallaşma dönemine giren işçi hareketinin arkasında ayaklanmacı bir köylü hareketi vardı. Siyasal açıdan ise hem köylü (Narodnik hareket) ve hem de işçi hareketi (Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi) kendi bağımsız devrimci örgütlenmeleriyle sınıf mücadelesinde etkili bir konumdaydı. Rusya’da işçi sınıfı ve köylülüğün bu örgütlülüğü 1905 devriminin niteliğini ve gelişimini belirledi. Devrim zafere ulaşmasa da, işçi köylü ve asker Sovyetlerini yaratarak Rusya tarihinde yeni bir dönemi başlattı. Grevden genel greve, sokak gösterilerinden barikata çeşitli mücadele yöntemlerine baş vurdu ve mücadeleyi sınıf mücadelesinin en üst biçimi olan silahlı ayaklanmayla en tepe noktaya taşıdı.

1908 Jön Türk devrimi, 1905 devrimini geriden izledi. Devrimde ne köylülük, ne de işçi sınıfı örgütlüydü; ayaklanan da, silaha sarılan da devrimin öncüsü de burjuvazi idi ve kitleler onun sadık izleyicileriydi. Ama bütün bu farklılıklara rağmen her iki devrim de feodal sınıfla burjuvazinin uzlaşmasıyla Meşrutî Monarşiyle sonuçlandı. Benzerlik sadece bu kadarla kalmadı, her iki ülkede de devrim bir özgürlük ortamının doğmasına, sınıfların siyaset arenasında boy göstermesine yol açtı.

Hürriyet, Müsavat ve Uhuvvet (Özgürlük, Eşitlik ve Adalet) sloganıyla büyüyen ve yayılan devrim Osmanlı toplumsal ve siyasal yaşamında o güne kadar görülmeyen bir hareketlilik getirdi. Abdülhamit’in sürgüne gönderdiği bütün muhalifler (Türk, Kürt, Ermeni, Grek, Yahudi, Bulgar, Arap, Arnavut vb.) İstanbul’a geri döndü. İstanbul hummalı bir siyasal faaliyetin merkezi haline geldi. 1908 – 1913 tarihleri arasında Osmanlı imparatorluğunda birbiri ardı sıra ulusal ve sınıfsal temelde parti ve dernekler kuruldu.

1908’le esmeye başlayan özgürlük rüzgarı çok kısa sürdü. 1908 Ağustos – Eylül arasında, daha çok İttihat ve Terakki iktidarını destekler mahiyetteki grevler olmasına rağmen grevler 25 Eylül 1908’de çıkartılan Tatil-i Eşgal Kanun-u Muvakkati yasasıyla engellendi. Özel işletmeler de içinde, kamu niteliği taşıyan işyerlerinde grev ve sendikayı, gösteri, basın ve dernek kurma özgürlüğünü, yasaklayan yasa,

27 Temmuz 1909'da parlamentodan geçirilerek kalıcılaştırıldı.

1908 devriminin yarattığı iklim, ilk darbeyi 31 Mart ayaklanmasıyla aldı. İttihat Terakki iktidarına yönelik padişah darbesi bir hafta gibi kısa bir sürede bastırılrsa da, bu yeni bir gerici dalganın başlangıcı oldu.

Ayaklanmanın bastırılmasının ardından Abdülhamit tahttan indirildi. Kanun-i Esasi'de yapılan değişikliklerle padişahın yetkileri sembolikleştirildi. Burjuva iktidar bir adım daha güçlendi. Özgürlük ortamı bir anda tersine döndü. Sendikaların ve sınıf örgütlerinin yasaklanmasından sonra ırk ve ulus temelinde dernek kurmak da yasaklandı. "Gayri Müslim"lere zorunlu askerlik hizmeti uygulamaya sokuldu. "Azınlık" okulları denetim altına alındı. Bunlar ve benzeri önlemler özgürlük vaadinin de sonu oldu. Abdülhamit terörü, İttihat Terakki terörüyle yer değiştirdi.

1908 devrimi, 1848 ve 1905 devrimlerinden farklı bir çizgi izlemedi; tersine onların yolundan yürüdü. Burjuvazi zaferini feodallerle bölüştü. İşçi sınıfı karşısında eski ve yeni egemen sınıflar uzlaştı ve devrim gerici doğdu. Sınıfsal uzlaşma Rusya'da 1908 Stolipin anayasasıyla sonuçlandı. Rusya yeniden koyu bir gericiliğin içine girdi. Osmanlıda da 1908 anayasası ile başlayan ve özgürlüğe susamış ezilen, sömürülen sınıf ve katmanları özgürlük, eşitlik, kardeşlik umuduyla burjuvazinin peşinden sürükleyen süreç benzer bir biçimde sonuçlandı. Bu iki devrim de 1848 devrimleriyle başlayan ve burjuvazinin işçi sınıfına karşı feodal sınıfla el ele vererek devrimci barutunu yitirerek, gericileştiği yolundaki Marksist tezi bir kez daha doğruladı.

Yeniden 1917 Rusya'sı ve 1920 Türkiye'sine dönersek, yukarda yazılanları tekrar etmeden eklenecek olan; Türkiye (Osmanlı) yarı sömürge bir ülke idi ve kapitalizm henüz yeni yeni gelişmeye başlamıştı. Sanayi burjuvazisi hemen hemen yok gibiydi; buna karşın görece gelişmiş bir ticaret burjuvazisi vardı. İşçi sınıfı hem nicel olarak, hem de nitel olarak henüz gelişmemişti. Ayrıca burjuvaziye karşı sendikal anlamda bile bir mücadele deneyimine sahip değildi. İşçi sınıfının siyasi örgütlenmesi de henüz başlangıç aşamasında ve oldukça dağınıktı. Burjuvazi açısından ise durum çok daha farklıdır. Henüz kapitalist gelişmenin başlangıç döneminde olmasına karşın, bununla kıyaslanamayacak ölçüde güçlü, örgütlü ve deneyimli bir burjuva hareket söz konusudur. 1920'lere doğru Müdafa-i Hukuk hareketi ola-

rak yeniden örgütlenen burjuva hareketin geçmişinde, 1908 gibi bir burjuva devrimci deneyim, İttihat ve Terakki gibi radikal bir örgütlenme ve feodalizme, işçi sınıfına ve ulusal mücadelelere karşı örgütlü bir savaşım geleneği vardır.

Rusya’da burjuva devrimin gerçekleştiği dönemde Türkiye’deki somut durum şöyleydi:

Türkiye I. Paylaşım Savaşı’ndan emperyalist Almanya ile birlikte yenik çıkmış, Mondros mütarekesi ile imparatorluğa ait toprakların büyük bir kısmını kaybetmişti; geri kalan topraklar (Misak-ı Milli) üzerinde de emperyalist paylaşım sürmekteydi. Feodal iktidar ise emperyalizme tümüyle teslim olmuş durumdaydı. Misak-ı Milli sınırları içinde birden çok mücadele aynı anda yaşanıyordu. Feodaller her bakımdan kaybettikleri belli olan iktidarlarını biraz daha sürdürebilmenin, burjuvazi feodal sınıfın iktidarına son verip kendi iktidarını kurmanın peşindeydi. Nesnel olarak bu iki sınıfın karşısında yer alan işçi sınıfı, köylülükle birlikte tıpkı Rusya’daki gibi “toplumsal ve ekonomik doğası bakımından burjuva” olan “milli demokratik devrim” için mücadele etmek durumundaydı. Emperyalist işgale karşı mücadele ise çıkarları ve hedefleri birbirine karşı olan burjuvazi ile işçi sınıfı ve halkın ortak mücadele alanını oluşturunuyordu. Bu aynı dönemde Misak-ı Milli sınırları içinde sürmekte olan başka bir mücadele de Ermeni, Pontus ve Kürt ulusal mücadeleleridir. Bu mücadeleler karşısında, biri yıkılmakta olan ve yeni egemen sınıfın eteklerine yapışan iki egemen sınıf (padişahlık ve burjuvazi) tam bir dayanışma içinde hareket ediyordu. Bu mücadele arenasında feodaller en güçsüz olanlardı, çünkü gerek savaş, gerekse burjuva etkiler yüzünden yönetim gücünü tümüyle kaybederek İstanbul’a sıkışmıştı. En örgütlü ve güçlü olan ise burjuvaziydi; feodallerin kaybettiği devlet gücünün önemli bir kısmını ele geçirmiş durumdaydı. Savaş sonrası emperyalist devletlerin giriştikleri işgal hareketi burjuvaziye iktidar için gereksinim duyduğu bir kitle hareketini de sağladı. İşçi sınıfının devrimci örgütlenme çabaları 1900’lerin başına kadar uzansa da, esas olarak 1908’den sonra başladı. 1910’da İttihat Terakki’nin terörüyle kesintiye uğrayan bu çabalar 1918’den sonra yeniden hızlandı. Özellikle İstanbul (ağırlıklı olarak Grek (Rum) , Türk, Ermeni ve Yahudi kökenli işçilerin katıldığı “Beynelmilel İşçi İttihadı”(Bİİ), “Selanik İşçi Federasyonu”, “Türkiye Sosyalist Partisi”, “Türkiye İşçi Çiftçi

Sosyalist Partisi”(TİÇSP), “Türkiye işçi birliği”) ve Ankara çevresinde (Hafî TKP, Yeşil Ordu) vb. gibi örgütlü işçi ve halk hareketinin nüveleri oluşmaya başladı. Buna birde önemli bir askeri güce sahip anti- emperyalist nitelikli halk hareketi olarak nitelenebilecek Çerkez Ethem kuvvetlerini (Kuvva-i Seyyare) eklemek gerekiyor. İşçi Hareketinin örgütsüz ve güçsüz durumuna karşın, Ekim devrimin etkisiyle Anadolu’da milliyetçilikle iç içe de olsa komünizm lehine yaygın bir sempati oluşmuştu. Bu da komünist örgütlenme ve müdahale için elverişli bir ortam yaratıyordu.

Bu ortam içinde işçi sınıfı, ancak bağımsız örgütlenmesini yaratarak ve kendi bağımsız politikasını hayata geçirerek, burjuvazinin emekçi yığınları aldatıp da yedeğine alma çabalarını boşa çıkartarak devrimci rolünü oynayabilirdi. Ama somut durum çok farklı gelişti. İşçi sınıfı kendi bağımsız örgütlenmesiyle sınıf savaşımı içinde yer aldığı halde bağımsız bir politik hat izleyememiştir; çabasının ana yönünü köylü hareketini ve ulusal hareketleri etkilemek, onunla ittifak kurmak ve demokratik devrimi** sonuna kadar götürmek doğrultusunda harcayacağı yerde, burjuvaziyle ittifak peşinde koştu. Burjuvazinin yedeği rolünü oynamanın ötesine geçemedi ve öncülüğü, izlediği kuyrukçu politika ile gönüllü olarak burjuvaziye bıraktı.

Farklı sınıfların ve halkların içinde yer aldığı bu mücadelede ilk gelişme 1920’de burjuvazinin iktidara yükselmesiyle gerçekleşti. Burjuvazi Ankara’da topladığı meclisle feodallerle girdiği iktidar mücadelesinin galibi olduğunu ilan etti. Geride iktidarın sağlamlaştırılması kalıyordu. Bunun için ilk hedef Ermeni, Pontus ve Kürt ulusal hareketleriydi. Ermeni sorunu 1987-1916 arasında Ermeni halkına uygulanan soykırım ve tehcirden oluşan “etnik temizlik” operasyonlarıyla büyük ölçüde “halledilmişti”. Geriye kalanı “Misak-ı Milli” içi ve dışı operasyonlarla yeni burjuva iktidar üstlendi. Ermenilerin ardından hedefte özerklik isteyen Kürtler ve bağımsızlık için mücadele eden Pontuslular vardı. Burjuva cumhuriyetin “Merkez Ordusu” adıyla ilk ordu birliği bu iki halkın mücadelesini ezmek, halkların imhası için oluşturuldu. 1920 Haziranında Koçkırı’de Kürtlere karşı başlatılan imha harekâtı, aynı yıl Pontus’a yönelik imha hareketleriyle sürdü. Harekât Kürtlerin ezilmesi ve 1923’de Pontus halkının tehciri ile sonuçlandırıldı.

Aynı dönemde işçi halk hareketine karşı ezme ve imha planları

devreye sokuldu. Mustafa Suphi ve TKP merkez komitesinin büyük çoğunluğu Karadeniz’de katledildi, Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası’nın üyeleri Çerkez Ethem’e yardım ettikleri gerekçesiyle tutuklandı, parti kapatıldı. Son olarak Çerkez Ethem kuvvetleri dağıtıldı.

Sınıfsal konumu ve genel çıkarları gereği birleşmesi gerekenleri (TKP, HİF, Çerkez Ethem Kuvvetleri, Ulusal mücadeleler) birleştirecek devrimci bir merkez olmayınca, burjuvazi bu durumdan yararlandı, karşıt güçleri bir bir dağıtarak iktidarını pekiştirdi. Hem feodallerle burjuvazi –işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki iktidar mücadelesi burjuvazinin lehine kesin olarak çözüldü, hem de, burjuvazinin emperyalist devletlerle anlaşma zeminini güçlendi. Bu zemin üzerinde emperyalist devletler bir bir geri çekilerek, burjuva iktidarla Lozan’da nihai anlaşmayı bağtladı, 1920’de kurulan burjuva iktidar pekiştirelerek teyit edildi.

Bu kısa belirlemelerden sonra yeniden Lenin’e dönersek: Yukarda Lenin’den yaptığımız alıntıları şu şekilde yazarsak sanırım teşbihte hata yapmadan, meselenin özünü açıklamış oluruz.

“Nisan 1920’den” önce devlet iktidarı, “Türkiye’de” eski bir sınıfa, başında “Vahdettin’in” bulunduğu feodal toprak soylularına aitti.

Bu devrimden sonra, iktidar başka bir sınıfa, yeni bir sınıfa, başında “Mustafa Kemal’in olduğu” burjuvaziye ait bulunuyor.

İktidarın bir sınıftan ötekine geçişi, sözcüğün salt bilimsel anlamında olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisidir.

Burjuva devrimi, ya da burjuva demokratik devrim, “Türkiye’de”, bu bakımdan tamamlanmıştır.”

Bütün bileşenleriyle Türkiye komünist hareketinin bu yeni durumu kavrayamaması, komünist harekette burjuva kuyrukçu bir politikanın izlenmesine ve iktidar perspektifinin kaybolmasına, yol açmıştır.

Türkiye’de komünist hareketin doğuşu, gelişimi, burjuvazi ve işçi sınıfıyla ilişkisi apayrı bir inceleme konusudur ve yapılmalıdır. Biz bu yazının kapsamı içinde 1920-21 arası dönemde, yani burjuvazinin iktidarını kesin bir biçimde ilan ettiği dönemde Türkiye’deki komünist parti ve grupların (TKP –Mustafa Suphi, Hafi TKP-Ankara ve TİÇSP, sonradan İstanbul Komünist Grubu (İKG)- Şefik Hüsnü grubu) programatik hedefleri ve eylemlerinin gerçek içeriğine ilişkin temel bazı

noktalara değinmekle yetineceğiz.

Önce şunu belirtmeliyiz ki Osmanlı'da örgütlü komünist faaliyet Ermeni Sosyal Demokrat Partisinin (Hınçakyan-Hınçak) kurulmasıyla başlar. Hınçakyan 1887'de liderliğini Nazarbergyan'ın yaptığı altı öğrenci tarafından Cenevre'de kuruldu. Hınçak (Çan) partinin yayın organıydı ve parti çoğunlukla bu isimle anıldı. Rus sosyal demokrat hareketinin, özellikle Plehanov'un etkisindeki Hınçakyan'ın programı, tıpkı RSDİP'nin programı gibi, minimum (yakın amaç), maksimum (uzak amaç) olmak üzere iki bölümden oluşmuştu. Minimum programda, Osmanlı imparatorluğunda yaşayan Ermeni halkının “siyasal ve ekonomik kölelik zincirine vurulmuş”, siyasal özgürlüklerden büsbütün yoksun” olduğu vurgulandıktan sonra, “kısa erimli” amaç “geniş tabanlı bir demokrasinin kurulması, siyasal özgürlüğün ve ulusal bağımsızlığın” kazanılması olarak belirtiliyor. Üç parçaya bölünmüş Ermenistan'ın (Osmanlı, Rus ve İran Ermenistan'ı) bağımsız bir büyük Ermenistan olarak birleştirilmesi, bu programın ayrılmaz bir parçasını oluşturuyordu.. Hınçakyan, bunu gerçekleştirmenin yolunu da silahlı mücadele olarak belirlemişti. Hınçakyan programdaki hedeflerine ancak imparatorluktaki bütün halkların kendi sosyal demokrat örgütleriyle katılacağı bir mücadele ile varılabileceğini varsayıyordu. Bir anlamda Hınçakyan'ın savunduğu, farklı ulusları bir arada temsil eden federal bir sosyal demokrat parti ve federatif bir cumhuriyetti. Partinin uzak amaç programı da ikircimsiz, olarak sosyalizmdi ve şöyle formüle edilmişti; *“Özel mülkiyet bütün insanlığın türlü biçimlerdeki köleliğine dayanmaktadır. Bugün dünyayı yöneten azınlığın temel ilkesi ve başlıca niteliği budur. Bu acı ve haksız duruma ancak sosyalist örgütlenme, halkın doğrudan iktidarını kurup koruyarak, herkese toplumsal işlerin düzenlenmesine gerçekten katılma olanağını vererek, çare bulunabilir...Bu temel inançlar doğrultusunda Hınçak grubu sosyalisttir. Ülküsü ve uzun erimli amacı Ermeni halkının ve ülkesinin yararına sosyalist örgütlenmeyi gerçekleştirmektir.”* (15)

Yukarda ismini saydığımız ve 1923 sonrasında TBKP adı altında birleşerek, TKP adıyla faaliyetine devam eden Komünist parti ve grupların program ve belgelerine baktığımızda kimi muğlaklıklara ve anlaşılması güç kavramlara rağmen açıkça asgari ve azami program ayrımı anlamına gelebilecek bir ayırımdan söz etmek mümkün gö-

züküyor. TKP programının 3. maddesinde partinin amacı “*Fırka, halkçılığın en yüksek şekli olan amele ve rençper şuralar cumhuriyetinin tesisi yolunda yorulmaksızın çalışmak ve bunun için evvel emirde tebligat ve neşriyatı ile mağdur sınıfların hakimiyetlerini tesis eden bu şekli hükümeti kendilerine sevdirmeyi vazife bilir.*” olarak belirtiliyor. (16)

Kendine özgü bir program metni olmayan, programatik yaklaşımı en muğlak ve sosyalizme en uzak olan İKG’nun konuyla ilgili yaklaşımı TİÇSP’nin tüzüğü’nün 1. maddesinde şöyle belirtiliyor. “*İlmi sosyalizm esaslarına göre Türkiye işçi ve çiftçilerinin siyasi, iktisadi hukuk ve menfaatlerini siyanet (koruma) ve müdafaa için Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi*” unvanı ile bir siyasi parti teşkil edilmiştir” (17) Görüldüğü gibi bu yaklaşım bir sınıf partisini değil, daha çok sosyal içerikli bir derneği ifade ediyor.

Bu konuda en tutarlı programa sahip olanın Hafî TKP olduğu görülüyor. Hafî partinin programında partinin amacı: “*2-TKP kapitalizm ve emperyalizm tegallübünden (zorbalığından) bütün mazlum milletlerin ve sınıfların kurtulması için bütün kuvvetiyle mücadele edecektir. 5- Türkiye Bolşevikleri şura hükümetlerinin intihabatında (seçiminde) şimdilik burjuva ve mütegalibe sınıfını hakk-ı intihaptan (seçim hakkından) mahrum eder.*” (18) olarak belirtiliyor. Programın devamında net bir biçimde özel mülkiyetin ilga edileceği vurgulanıyor.

Ama ne yazık ki programlarla eylem birbirini desteklemiyor. Engels program ile partinin eylemi arasındaki ilişkiyi şöyle tanımladı: ***Genelde bir partinin programı, partinin ne yaptığından daha az önemlidir. Ama yeni bir program, her şeyden önce, kamuoyu önünde açılan bir bayraktır ve dış dünya partiyi o programa bakarak değerlendirir.***” Lenin bu ilişkide eylemin rolünü daha da öne çıkardı: ***Herhangi bir örgütün niteliğini belirleyen eyleminin içeriğidir***” Bu iki alıntıyı dikkate alarak şimdi de sözü edilen parti ve grupların eylemlerine bir bakalım:

Yukarda sözü edilen partiler ve grup, Bolşeviklerin 1917 Şubat devriminden sonra izlediği taktiğin tam tersini izledi. Bolşevikler 1917 Şubat devriminden sonra kurulan burjuva hükümeti – SD ve Menşeviklerin bakan vererek katıldığı, işçi köylü Sovyetlerinin büyük çoğunluğu bu hükümeti desteklediği halde – kesinlikle destekle-

meyip burjuva hükümete karşı sosyalist devrim şiarını yükseltirken ve gerici Kornilov ayaklanması sırasında bile bu tavrını kararlılıkla sürdürürken; TKP, emperyalizm ve feodal gericilik ile uzlaşan, kendi devrimini ileri götüremeyeceği, demokratik görevleri çözemeyeceği pratikte açığa çıkan burjuva iktidarı büyük bir şevkle desteklemeye devam etti.

Her üç partinin belgelerinde bu partilerin baştan beri burjuva iktidarı gericilikle savaştığı ve anti emperyalist olduğu gerekçesini ileri sürerek desteklediklerine dair onlarca alıntı bulunabilir. Hatta bu alıntıların karşına, özellikle burjuva devletin komünistlere karşı saldırılarının arttığı dönemlerde burjuva iktidarı yerden yere vuran onlarca tersi alıntı çıkartılabilir. Ancak bu tersi söylemler hep gelip geçici olmuş, bu partilerin burjuva iktidarı destekleme biçimindeki temel yönelimleri değişmemiştir. Alıntılara boğulmaktan kaçınarak, söz konusu partilerin burjuva iktidarı desteklediklerine ilişkin verileri partilerin en yetkili kişilerin ağzından okuyucuyla paylaşmaya çalışacağız.

TKP'nin 10 Eylülde Bakü'de yapılan kuruluş kongresinde kongrenin aldığı kararlarda şöyle denilmektedir: *"4- Anadolu'da devam eden milli inkılap hareketinin umum dünya emperyalizmine karşı mücadelesiyle bütün dünya proletarya hareketine yardım ettiğine kaniiz. Bu milli hareketin memleket dahilinde inkişafı, derinleşmesi, sınıf şuurunun meydana gelmesine ve yarınki içtimai inkılabı müsait bir muhit yaratacağı muhakkaktır. 5- Türkiye İştirakiyun Fırkası bir taraftan Türkiye'de emperyalizme karşı olan bu hareketin derinleşmesine yardım etmekle beraber, diğer taraftan zahmetkâr halkın asıl maksadı ve son emeli olan çalışanlar hakimiyetini elde etmek esaslarını hazırlamak için bezl-i mesai (elinden geldiği kadarını yapmak- usanmadan çalışmak) edecektir."* (19)

Mustafa Suphi de TKP'nin faaliyet amacını benzer sözlerle açıklamaktadır. *"Türkiye İştirakiyun Teşkilatı'nın hedef-i mesaisi muzmahil (çökmüş) Osmanlı İmparatorluğu'ndan müdrük (olgun), muktedir (güçlü) ve insaniyetkâr bir sosyalist Türkiye Cumhuriyeti çıkarmaktır. Bunun meydana gelmesi ise batsız halkımızın her türlü zulüm zincirlerini kırarak saltanat ve hakimiyeti kendi koluna almasıdır. İstanbul ile kat-ı alaka (ilişkilerin kesildiği) edildiği bu zamanda ise şu mefkurenin ilk esaslarını atmaya Anadolu kıyamcılarının (M. Kemal hareketi kastediliyor-y) tevessül edecekleri (girişecekleri) ümidindeyim."*...

“Bizim bu esaslar etrafında yükselttiğimiz şiarlardan birincisi “müstevliilerin (işgalcilerin) Anadolu ve İstanbul’dan kovulmasıdır. Ve bunun için Türkiye İştirakiyun Teşkilatı Anadolu kıyamını (kalkışmasını) idare eden ordularımıza her suretle yardıma karar vermiştir.” (20)

Aynı destek taahhüdünü Mustafa Suphi’nin Mustafa Kemale yazdığı mektuplarda da görmekteyiz. (21)

Her iki alıntıda da TKP’nin, Kemalist hareketi desteklemenin ötesine geçerek, sosyalizmin kurulmasına yönelik stratejisini burjuvazinin iktidarı üzerinden tarif ettiği anlaşılıyor.

İKG Lideri Şefik Hüsnü’nü Türkiye’deki siyasi gelişmeleri değerlendirdiği *“Türk Milliyetçiliğinde Devrimci Dalganın Geri Çekilmesi”* başlıklı yazısında TBMM’inde M. Kemal’e karşı oluşan muhalefeti (*“Terakkiperverler, İttihatçılar, İkinci Grup, bağımsızlar vb.”*) İngiliz sermayesinin uşakları olarak nitelendiriyor. Bunların galip gelmesi halinde *“emperyalizme karşı mücadelenin tümüyle terk edilmesi”* tehlikesinin ortaya çıkacağını ve feodalizmin tasfiyesinin zorlaşacağını ileri sürerek bu durumda komünistlerin görevinin; *“feodalizmin devrimci bir şekilde tasfiyesini desteklemek için yoğun bir kampanya yürütmek ve bunun anti- emperyalist önemini vurgulamak”*, *“milli (CHP kastediliyor-y) partinin sağ kanadı içinde yer alan eski partilerin (‘Terakkiperverler, İttihatçılar vb.) etkisine karşı şiddetle mücadele etmektir.”* (22)

İKG’nin Şefik Hüsnü’den sonraki ikinci lideri olan Sadrettin Celal, Komintern’in 4. Kongresinde yaptığı konuşmada TKP’nin ideallerinden ödün verme pahasına Kemalist hükümeti desteklediğini göğsünü gererek açıklamıştır: *“TKP, emekçi kitlelerin emperyalizme karşı mücadelesinde, burjuva milliyetçi hükümeti her zaman desteklemiştir. TKP ortak düşman karşısında programından ve idealinden geçici ödünler vermeye bile razı olmuştur.”* (23)

Burjuvazide anti- emperyalist bir damar arayan Şefik Hüsnü *“burjuvazinin devrimci barutunu tükettiği”* 1848 devrimlerinden yetmiş küsur yıl sonra hâlâ burjuvazinin feodalizmle devrimci bir tarzda hesaplaşabileceğini varsayabiliyor. Üzerinde yorum yapılamayacak kadar net bir kuyrukçuluk , hatta ondan da öte, burjuvaziyle bir bütünleşme, bir teslimiyet!

Hafî TKP’ye gelince bu parti program konusundaki devrimci ko-

numunu burjuva hareketin desteklenmesi konusunda da belirli ölçüde korudu, En azından diğerlerinden olumlu olarak ayırışmayı sürdürdü. 14 Haziran 1920’de yayınladığı beyannamede İstanbul’daki feodal ve Ankara’daki burjuva iktidara karşı tutumunu şöyle açıkladı: *“Türkiye Komünist Partisi vaziyet-i hazırda, ...bir tarafta İngiliz siyasetine alet olan Hürriyet ve İtilafçılar, (İstambul hükümeti kastediliyor-y) diğer tarafta halk için onlardan hiç farkı olmayan ve fakat maske ile meydana çıkan eski İttihatçılar (Ankara hükümeti kastediliyor-y) olduğuna kanaat ve bu kanaati resmen ilan ve her iki hükümetle hiçbir alakası olmadığını beyan eder.”* (24)

Hafı TKP’nin örgütlenmesinde Türkiye’deki Sovyet konsolosları Şerif Manatov ve Angarsski Upmal’ın önemli roller üstlendiği biliniyor. Bu konsolosların her ikisi de faaliyetleri nedeniyle istenmeyen adam olarak Türkiye’den sınır dışı edildiler. Upmal’ın, Komintern’e verdiği 5 Mart 1921 tarihli raporu Türkiye’de komünist hareketin durumu hakkında çok önemli bilgiler içeriyor. Upmal raporunda; Türk komünistlerinin *“henüz savaşta çelikleşmemiş, belirli bir tasasızlık, çocuksu, ve ikircimli”* olduğunu belirterek, onların *“Anadolu’da gericilik dalgasından sonra mutlaka ve yakın bir zamanda yeniden örgütlenmeyi, saflarını sıkılaştırmayı ve her renkten Halkçılar gibi kendisine yakın, ama yine de yabancı devrimci unsurlardan arınmayı başaracaklar ve çalışmalarına devam edeceklerdir.”*

“Türk komünist hareketini: temel güç birikimi, örgüt hücrelerini ve Türkiye’de eksik olan ve yığınların henüz yükseltemediği kendi fikirsel öncü kadrosunu teşkilatlandırmayı gerektiren uzun bir süreç bekliyor. Bu öncü kadronun Sovyet Rusya tarafından suni olarak sera ortamında yetiştirilmesi eninde sonunda yeni yenilgilere sebep olarak yalnız zarar verecektir.” dedikten sonra, raporunu şöyle bitiriyor: *“Türkiye’nin küçük deneyimi Lenin yoldaşın görüşünü bir kez daha doğruladı. Doğuda komünist hareket daha doğusundan itibaren bil-lur gibi temiz olmalıdır ve o yalnız kanatlarını açmakta olan genç Türk burjuvazisine, yani Mustafa Kemal hükümetine karşı ardıcıl devrimci, dış emperyalizm ve iç feodalizm onun Türkiye’nin tam efendisi olmasını engellediği kadar devrimci tavır alırsa böyle olabilir.”* (25) Upmal bu raporunda komünistlerin M. Kemal hükümetine karşı devrimci tavır alınmasını önerirken, Komintern tam tersini, komünistlerin M. Kemal hükümetini daha çok yıllar boyunca desteklemesi

gerektiğini vazediyordu.

Özellikle 1924'ten sonra Komintern'in geliştirdiği *“burjuvazinin feodal gericiliğe karşı savaşımını destekleme, onun işçi sınıfına ve halka karşı aldığı tedbirlere karşı çıkma”* biçiminde özetlenebilecek taktik TKP'yi bu kuyrukçu politikalarda ısrar etmekte yüreklendirdi. Bu ünlü “turnusol kağıdı” taktiğinin ne kadar kulağa hoş gelse de, işçi sınıfının kendi bağımsız mücadelesine son vererek burjuva kuyrukçuluğuna yol açtığı, Menşeviklerden sonra TKP'nin pratiği ile de bir kez daha kanıtlandı.

Burjuvazinin öncülüğü ele geçirmesi ile 1920 burjuva devrimi, Lenin'in emperyalizm döneminde burjuvazinin, işçi sınıfından ölümcül korkusuyla kendi devrimini sonuna kadar götüremeyeceği, bu devrimi sonuna kadar götürecektir gücün köylülükle bağlaşıklık halindeki proletarya olduğu tezini bir kez daha doğruladı. Feodal gericilik ve emperyalizmle uzlaşan burjuvazi, eski toplumun birçok kalıntısını (orduyu, feodal kurumları vb.) olduğu gibi korudu. Bu kurumlara dayanarak işçi ve halk hareketini ezdi. Kendi iktidarını sağlamlaştırdığı, güvence altına aldığı ölçüde ve yalnızca bu ölçüde feodalizmin tasfiyesi ve burjuva iktidar için zorunlu oluşumların oluşturulması işine girişti. (anayasa, yasalar, bunların gereksinim duyduğu kurumlar).

İşçi sınıfının ve köylülüğün devrimci eylemini, girişimini ve enerjisini geliştireceği korkusuyla, dönüşümün (reformlar) tam ve kesin olmayan bir biçimde süreç içinde ve tedrici olarak gelişmesine büyük özen gösterdi. İktidara geldikten ancak üç yıldan fazla bir süre sonra padişahlığı kaldırdığını açıkladı. Feodal toprak mülkiyetini ortadan kaldırmanın, tarımda feodal mülkiyete saldırının özel mülkiyete karşı bir saldırıya dönüşeceği korkusuyla feodal kurumları olduğu gibi korudu. Feodal toprak sahiplerinin süreç içinde ve adım adım kapitalist toprak sahiplerine dönüşmesinin sağlanması için gerekli önlemleri aldı. Kürt halkının ulusal mücadelesini denetim altına tutabilmek için Kürdistan'ın geri yapısına, ağalık kurumuna dokunmadı; tersine bu kurumu devlet bünyesine katarak güçlendirdi. Kürt ulusal sorunu karşısında inkar ve imha politikasını geliştirerek sürdürdü.

Feodal gericilikle uzlaşma içinde baştan “piç” doğan burjuva devrimi, kendi doğal açılımını yaşayamadı, yaşayamazdı. Ama tüm bunlara karşın *“bir devrimin temel sorunu olan iktidar sorunu”* çözüldü. *İktidar burjuvazinin eline geçti. İktidarın bu el değişimi ile burjuva*

devrimi, çözmesi zorunlu görevlerin çözüldüğü anlamında değil, iktidarın sınıfsal el değişimi anlamında – klasik anlamında – tamamlandı.

Ancak bütün bunlar Türkiye Komünistlerinin “her devrimin temel sorunu, olan iktidar sorununu” net bir berraklıkla çözmesini ve devrimci rolünü üstlenmesini sağlamaya yetmedi. Eski tez, tarih içinde farklı versiyonlarla yeniden güncelleştirilerek devrimci hareketin sonraki nesillerine aktarıldı.

Türkiye Komünist hareketinin ortaya çıktığı koşullardan devraldığı ve devrimci hareketin yeni nesillerine devrettiği bu olumsuzluklardan birincisi; komünist hareketle ulusal mücadeleler arasındaki ilişki ve ulusal mücadelelere yaklaşım sorunudur. Türkiye’de Komünist hareketin biçimlenmeye başladığı dönem aynı zamanda ulusal mücadelelerin de (Ermeni, Pontus, Kürt) yükseldiği, bu mücadelelerin gerek feodal gerekse burjuva iktidarlar tarafından katliamlara ve tehciire tabi tutulduğu bir dönemdi. 1920 Temmuzunda Ankara’da, Eylülünde Bakü’de ve İstanbul’da Komünist örgütler kurulmasından çok değil 5 sene önce Ermeni soykırımı gerçekleştirilmişti. 1920 yılında ise Karadeniz’de ve Koçkırı’da Pontus ve Kürt pogrom ve tehcirleri sürmekteydi. Buna rağmen, bu durum TKP ve diğer komünist gruplar tarafından sadece görmemezlikten gelinmemiş, tersine soruna yaklaşımda burjuvazinin bakış açısı temel alınarak ulusal mücadelelere dinci- gericici ve emperyalist ajanı damgası vurulmuştur. 10 Eylül 1920 TKP kongresinde ulusal sorun üzerine sunulan raporda Ermeni sorunu hakkında şunlar yazmaktadır. “*Ermeni meselesi birinci defa olarak Berlin muahedesine konulan (1878) bir madde ile meydana çıkmıştır. İngiltere Rus Çarizmine karşı Hindistan yolu üzerinde kuvvetli bir Ermenistan teşekkülünü istiyor. Taşnak Fırkası Londra’da kuruluyor.... Dökülen kanların sebebi budur.*” Rapor “*şark meselesi budur*” cümlesiyle bitiyor. (26)

Komünist Enternasyonal’in IV. Kongresinde konuşan İKG temsilcisi Sadrettin Celal (Antel) aynı görüşü farklı cümlelerle tekrarlıyor. “*...Hükümet büyük bir sitayişle ilan ettiği Misak-i Milli’yi sabote etmeye hazırlanıyor. Hemen bugünden itibaren Türkiye Komünist Partisi Misak-i Milli’yi gerçekleştirmeyi bizzat üstleniyor.*” (27) Komünist hareketin Kürt ve Pontus mücadelesine bakışı da bundan farklı değildir. Hepsi gericidir ve İngiliz eserdir. Komünist hareketin doğu-

şunda harekete musallat olan bu millici yaklaşım o derece içselleşmiştir ki, bugün de aynı cümlelerle tekrarlanabilmektedir.

İkinci önemli nokta, burjuva iktidarın ilerici olduğu görüşüdür. Her şeyden önce tarihsel-toplumsal olarak ileri olanla, siyasal olarak ilerici olanı birbirine ayıramayan bu görüş, tarihsel gelişme ve sınıf savaşımı gerçeğiyle uyuşmamaktadır. İleri kavramı tarihsel-toplumsal bir kavram, ilericilik ise siyasal bir kavramdır. Bu kavramlar herhangi bir tarihsel kesitte üst üste düşseler de aynı şeyi ifade etmediklerinden, birbirinin yerine kullanılamazlar. Örneğin 1789 Fransız devriminde bu iki kavram üst üste düşmüşlerdi. Fransız devriminin getirdiği toplumsal formasyon, hem feodalizmden tarihsel-toplumsal olarak ileri bir formasyonu temsil ediyordu, hem de toplumun bütün sınıflarını temsil ettiği ve onları eski toplumun cenderesinden çekip alan “özgürlük ve eşitliği” gerçekleştirdiği için de ilericiydi. Ancak 1848 ve daha sonraki burjuva devrimleri için aynı şey söylenemez. 1789 da düşman olan feodal sınıflar bu kez “ittifak”, “ittifak olan sınıflar (işçi ve köylüler) ise düşman oldular. “İttifak” ve düşman değişince, ilericilik-gericilik de yer değiştirdi. Burjuvazi ile proletarya arasındaki mücadele sınıf mücadelesinin ana eksenini olunca, kapitalizm hâlâ feodalizme göre ileri bir tarihsel-toplumsal formasyon olarak kalsa da, burjuvazi ilerici tüm karakterini yitirerek gericileşti.

Kapitalizmin emperyalizm aşamasında burjuvaziye ilericilik atfedilen görüşün en kaba biçimi, ilericiliğin, kapitalizmin proletaryayı da geliştirdiği teziyle açıklanmasıdır. Bu tez TKP 10 Eylül Bakü kongresi kararlarında şöyle formüle edildi: *“Anadolu’da devam eden milli inkılap hareketinin (Kemalist hareket kastediliyor-y) umum dünya emperyalizmine karşı mücadelesiyle bütün dünya proletarya hareketine yardım ettiğine kaniiz. Bu milli hareketin memleket dahilinde inkişafı (gelişmesi), derinleşmesi sınıf şuurunun meydana gelmesine ve yarınki içtimai (toplumsal) inkılabına müsait bir muhit hazırlayacağı muhakkaktır.”*

İşçi sınıfını geliştirmesi için kapitalizmin bir desteğe hele hele komünistlerin desteğine hiç ihtiyacı yoktur. Kapitalizm işçi olmadan, onun artı emeğine el koymadan var olamayacağı gibi işçi sınıfını geliştirmeden de varlığını sürdüremez. İşçi sınıfının varlığı ve gelişimi burjuvazinin ilerici-gericiliğiyle değil, sermayenin hareket yasalarıyla bağlantılıdır ve sınıfların, insanların ve siyasi hareketlerin

istencinden bağımsız olarak işler. Kapitalizmin dünya egemenliği çağında işçi sınıfının güçlülüğü, ya da güçsüzlüğünü işçilerin sayısı ile açıklamak, güçsüzlüğü burjuva kuyrukçuluğunu örtmek için bir incir yaprağı olarak kullanmaktır. Evet 1920’lerde işçi sınıfı hem sayı hem de nitelik olarak güçsüzdü. Ancak güç, sayıdan çok nitelik ile ilgilidir. Sayılar ancak bilinç ve örgütle buluşurlarsa terazinin kefesinde bir ağırlık teşkil ederler. Başka türlü işçi sayısının 2,5 milyon olduğu koskoca bir imparatorlukta Bolşevik devrimin gerçekleştirilmesi nasıl açıklanabilir?

Yukardaki alıntı üçüncü önemli noktaya işaret ediyor. Alıntıdan da anlaşılacağı gibi 1908’de ilerici olan burjuvazi 1920’de bu niteliğine bir yenisini ekleyerek, hem de dünya emperyalizmine karşı savaşım vererek, anti-emperyalistliğe terfi ediyor.

Anti-emperyalist burjuva fikrinin sırrı “milli burjuvazi” kavramında yatıyor. “Milli burjuvazi” kavramının ardında ise sınıf mücadelesiyle pazar mücadelesinin birbirine karıştırılması vardır. Pazar kavgası yani rekabet, sermaye hareketinin olmazsa olmazlarından. Sermaye başka sermayeler olmadan var olamayacağı gibi, onlarla rekabet içinde olmadan da var olamaz. Burjuvazi arasındaki pazar kavgası, milli ya da milli olmayanlar arasındaki bir kavga değil, rekabete dayalı ekonomik temelli, siyasi, asker, diplomatik vb. çatışmalı, uzlaşmalı, bir güç kavgasıdır. Güçsüz kapitalist devletlerin güçlü olanlara bağımlılığı (emperyalizm) bu güç ilişkisi üzerinden gerçeklik kazanır. Sistemin uluslararası örgütlenmesini belirleyen de bu güç ilişkisidir. Bu yüzden emperyalist dönemde birbirinden ve sistemden yalıtık kapitalist devletler var olamayacağı gibi, milli ve anti-emperyalist burjuvazi de var olamaz. Ancak bu durum kapitalistler arasında olduğu gibi, kapitalist devletler arasında da rekabet ve rekabetten doğan bir çatışmanın var olmayacağı anlamına gelmez.

Bu belirlemelerin ışığında yeniden 1919’ların Türkiye’sine dönersek;

Belirgin özellikleri gericilik, uzlaşmacılık, bağımlılık ve şoven bir ulusçuluk olan burjuva devrimin anti-emperyalist ulusal kurtuluş hareketi olarak nitelenmesi tam bir paradokstur. Üstelik ikili bir paradokstur. Birincisi, kendisi ulusal kurtuluş mücadelelerine karşı olan ve onları ezen bir hareket ulusal hareket olarak nitelendirilemez; ikincisi, emperyalist çağda kapitalist egemenliği öngören bir hareket an-

ti-emperyalist olamaz. Bu paradoksun hâlâ sosyalizm etiketi altında kabul ediliyor olması ise burjuva ideolojisinin, Kemalizm'in gücüdür.

Bu yanılmanın temelinde işgale karşı mücadeleyle, anti-emperyalist mücadelenin birbirine karıştırılması vardır. Burjuvazi önderliğinde sömürgeciliğe, işgal ve ilhaka karşı siyasal bağımsızlıkçı hareketler, niteliklerine bakılmaksızın, yani hangi sınıfsal zemine dayandıklarına bakılmaksızın doğrudan anti-emperyalist olarak nitelenemezler. Anti-emperyalist hareket, burjuvazinin yerel ve uluslararası iktidarına yönelik harekettir. Burjuvazi arasında bir post kavgası değil, bir sınıf mücadelesidir ve en başta da emperyalist bağımlılığın taşıyıcısı olan sınıfa, burjuvaziye yöneliktir.

TKP vasıtasıyla Türkiye devrimci hareketine taşınan bu kavramlar etrafında daha sonra dört başı mamur aşamalı devrim teorileri geliştirildi. 60'lı yıllarda farklı devrimci gruplar tarafından farklı kavramlarla (milli, ulusal, demokratik, demokratik halk vb.) ifade edilen bu teorilerin temel dayanak noktasını burjuva devrimin toprak sorunu, ulusal sorun v.b sorunları çözmediği öne sürülerek "Türkiye'de demokratik devrimin tamamlanmadığı" tezi oluşturdu. Bu tez zaman içinde (özellikle kimi feodal kalıntıların sürece bağlı tasfiyesi gerçekleştikçe) biçim değiştirerek, Türkiye'nin yarı feodal bir ülke olduğu, iktidarın da burjuvazi ve feodaller arasında paylaşıldığı tezine evrildi. Bu tezin bugüne kalan en son ve güçlü versiyonunu ise Kürt sorunun çözülmediği dayanağı oluşturuyor. Bu tezlerin hangi biçimi ele alınırsa alınsın, hepsinin çıkış noktası iktidar sorunu değil, eski toplumdan devralınan ve çözülemeyen bakiye sorunlardır. Egemen mantık ise bu sorunların ancak demokratik devrimle çözüleceğidir. Bunların örneğin son versiyonunun dayandığı ulusal sorunun ve kalmışsa diğer bakiye sorunların neden Sovyet Rusya'daki gibi proletarya diktatörlüğü altında çözülemeyeceği bir muamma olarak kalıyor.

Hal böyle olunca Lenin'in "kehaneti" gerçekleşiyor. *"Her devrimin temel sorunu, iktidar sorunu"* çözülemiyor, *"Bu sorun aydınlatılmadıkça"* da *"devrimde kendi rolünü bilinçli bir biçimde oynamak ve hele devrimi yönetmek söz konusu"* olamıyor.

Feodalizmle aynı temel üzerinde (üretim araçlarının özel mülkiyeti) yükselen burjuva sınıf egemenliğinin feodal yapılardan bir anda kurtulması -hele bu iktidar tarihsel olarak feodal sınıflarla uzlaşmaya mahkumsa- olanaklı değildir. Burjuva iktidarın bu tarihsel koşullarda

feodal sınıfla ittifakı – feodal kurumları olduğu gibi devralması ve başlangıçta büyük ölçüde onlara dayanması – burjuvazinin sınıf iktidarını feodal sınıfla paylaştığının değil, işçi sınıfının tarihin sahnesinde yer aldığı bir durumda burjuvazinin sınıf egemenliğini kurmanın ve bu egemenliği korumanın başka yolu olmadığına kanıtıdır.

Bu ittifaka dayanarak çok sınıflı bir iktidar yapısından söz etmek (tarihte böyle durumlar istisnai ve ancak çok geçici bir durum olarak var olabilirler) tarihsel gelişmeyi ve bu gelişme içinde burjuva devrimlerin kaçınılmaz kaderini anlayamamaktır.

Farklı sınıfların (feodal sınıf, burjuvazi, işçi sınıfı ve köylülük) tarih sahnesinde ve iktidar mücadelesinde yer aldığı koşullarda iktidara yükselen hiçbir sınıfın iktidarı saf olamaz. İttifak kaçınılmaz olduğu sürece, iktidara yükselen sınıf ittifak kurduğu sınıfa, bu ittifaka gereksinim duyduğu ölçüde ödünler verir. Ama bu durum hiçbir zaman iktidarın bir sınıflar koalisyonu olduğu anlamına gelmez. Kapitalizm ne ölçüde gelişmiş olursa olsun, işçi sınıfı ve burjuvaziden oluşan “saf” kapitalizm olamayacağı gibi, “saf” proleter devrim de yoktur. Sınıf mücadelesinde egemen sınıfa karşı ezilen sınıflar arasında önderliğe dayalı bir sınıfsal ittifak hem teorik hem de pratik olarak mümkün ve zorunludur. Ama bu sınıfsal ittifak bir sınıfın iktidarını ittifak yaptığı sınıflarla paylaştığı anlamına gelmez. Devlet egemen sınıfın baskı aygıtıdır, devlet iktidarı paylaşılamaz.

Türk burjuvazisi hem iktidarı almada, hem de onu korumada feodal sınıfla bir ittifaka girmiştir. Bir “zorunlu” ittifak için burjuvazinin ödediği bir bedel vardır, ama onun yoluyla kazandığı, kendi sınıf egemenliğidir. Mevcut durumdaki bu değişme (iktidarın feodal sınıftan burjuvaziye geçmesi) sınıf savaşımının eskisinden farklı yeni koşullarda ve yeni bir nitelikte yürütülmesi zorunluluğunu ortaya koyar. Artık işçi sınıfının yürütmesi gereken savaşım (iktidar savaşımı) feodal gericiliğe karşı ve burjuva demokratik içerikli değil, iktidardaki burjuvaziye karşı ve bu anlamda da işçi sınıfının öznel durumundan bağımsız olarak, nesnel olarak sosyalist içerikli bir savaşım olmak zorundadır.

İktidardaki sınıf feodal bir sınıf olduğu müddetçe, kapitalizmin gelişme düzeyi ne kadar yüksek olursa olsun (elbette feodal yönetim altında kapitalizm yüksek bir gelişme düzeyi tutturamaz) toplumsal gelişmenin önündeki nesnel devrimci adım burjuva demokratik dev-

rimdir. Yine aynı şekilde, iktidardaki sınıf burjuva olduğu sürece, kapitalizmin gelişme düzeyi ne kadar düşük olursa olsun, geçmişin kalıntılarının bu yeni toplumsal düzen – kapitalizm – içindeki ağırlıkları ne olursa olsun, toplumsal gelişmenin önündeki nesnel adım proleter devrimdir. Kapitalizmin gelişme düzeyinin düşüklüğü ve geçmişin kalıntılarının bu düzen içindeki varlığı, emek – sermaye çelişkisinin yoğunlaşması ve keskinleşme derecesi üzerinde etkide bulunur, ki bu da sınıf savaşımının daha uzun bir döneme yayılmasına ve yavaş ilerlemesine yol açar. Yani sınıf savaşımının gelişme süreci üzerinde etkide bulunur; ancak hiçbir durumda savaşımın amacını değiştirmez.

Burjuva devriminin tam ve kesin olmaması, sonuna kadar gitmemesi, önündeki devrimci görevleri çözmemesi, bu görevlerin yeni toplumsal devrim tarafından üstlenilmesine yol açar. Bu da devrimin niteliğini değil, kapsamını etkiler, kapsamını genişletir. Burjuva devriminin çözmediği sorunlara bağlı toplumsal güçler şu ya da bu ölçüde bu yeni devrimin toplumsal güçleri arasında yer alır. Tarih bugüne kadar saf devrim örnekleri sunmamış, bu durum ise hiçbir şekilde devrimlerin niteliğini değiştirmemiştir.

Ekim devrimi sonrasında bu tez sömürge ülkeler ve kapitalizmin belli bir gelişme düzeyine rağmen feodal iktidarların hüküm sürdüğü yarı sömürge Çin ve İran vb. ülkeler dışında bir geçerlilik alanına sahip değildi. Kapitalizmin dünyanın bütününe yayılması ve eski sömürge sisteminin çökmesiyle birlikte asgari ve azami program zorunluluğu da tümüyle değilse bile büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Kaldı ki, Ekim devrimi, “demokratik devrim – sosyalist devrim” biçimindeki eski formülasyonda önemli bir değişime yol açmıştır. En başta Ekim Devrimi, dünya proletaryası ile dünya burjuvazisini karşı karşıya getirerek sosyalizm için savaşımı, bir bütünsellik içinde dünya ölçüsüne yaymıştır. Bu yeni dünya koşulları içinde, adına ne denirse denilsin (ister demokratik, ister halk demokrasisi vb.) devrimler ya emperyalist – kapitalist sistem içinde boğulmak, ya da bu çerçeveyi aşarak, açık bir sosyalist nitelik almak durumundadır. Bunun anlamı ,tek tek ülkelerin gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak feodal bir sınıfın iktidarda olduğu en geri bir ülkede bile seçeneğin nesnel olarak ya kapitalizm ya da sosyalizm biçiminde somutlandığıdır.

Asgari ve azami program biçimindeki ayrımı ortadan kaldıran bu yeni durumun Komintern tarafından kavranamaması ve ülkelerin ge-

lişmişlik seviyesini (gelişmemiş, az, orta ve ileri düzeyde gelişmiş) baz alan sınıflandırmaya dayalı devrim stratejileri, dünya komünist hareketinin gelişimi üzerinde geriletici bir etkide bulunmuştur. Bu gerileme, sadece değişen duruma uymayan demokratik devrim tezi- ni korumaktan kaynaklanmıyor. Komintern bundan da ileri giderek icat ettiği anti faşist, anti-tekel devrim ve kapitalist olmayan kalkınma yolu gibi tezlerle devrim sürecinin önünü hem teorik, hem de pratik olarak tıkamıştır. Dayandıkları bağlaşıklık politikasıyla bu tezler işçi sınıfını sosyalizmden kopararak burjuva düzenle uzlaştırmanın aracına dönüşmüştür.

*Lenin, burjuvazinin devrimde öncülüğü ele geçirmesi durumun- da, çarlıkla uzlaşacağına ve bunun devrimin yarıda kalmasına, kendi görevlerini çözmesinde başarısızlığa uğramasına neden olacağına ön- ceden dikkat çekmişti.

**Lenin, 3. Enternasyonal'in II.Kongresi'nde (19 Temmuz 1920) “kapitalist olmayan ülkelerdeki” komünist partilerinin önündeki ana görevi, “köylü ya da emekçi Sovyetleri”ni kurmak olarak belirlemiştir. (Lenin, III. Enternasyonal Konuşmaları, Koral Yay., s. 63 – 64)

Ayrıca Lenin, Komintern'in II.Kongresi'nde (Temmuz – Ağustos 1920) yaptığı konuşmada burjuva demokratik hareket yerine, “ulusal devrimci” teriminin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Lenin, agy, s.76-77)

Dipnotlar :

1- Merkez Komitesi'nin Komünistler Birliği'ne çağrısı. Marx – Engels, Seçme Yapıtlar, Sol Yay., cilt 1, s. 218

2- Rusya'da Parti İçİ Savaşımın Tarihsel Anlamı, Lenin, Tasfiyecilik Üzerine, Sol Yay., s.156

3- Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Sol Yay. s.243

4- Lenin, İki Taktik, TKP Yay. s.12

5- Lenin, Tarım Sorunları I, Sol Yay., s.274

6- Lenin, İki Taktik, s.34

7- Lenin, age, s.61

8- Lenin, Tarım Sorunları I, Sol Yay., s.275

9- Lenin, Nisan Tezleri, Sol Yay., s.43

- 10- Lenin, age, s.127 – 128
- 11- Ekim Devrimi Dosyası , Sol yay. s. 42)
- 12- Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi- Sol Yay.s. 10)
- 13- age. s.-19-20
- 14- age. s.25-26
- 15- Sosyalizm ve Milliyetçilik- M. Tuncay- E. J. Zürcher iletişim Yay. S. 185
- 16- Mete Tuncay Türkiye’de Sol Akımlar - İletişim Yay. s.539
- 17- İstanbul Grubu’ndan Türkiye Komünist Partisine- Erden Akbulut Mete Tuncay- Sosyal Tarih Yay. s. 62
- 18- Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası- E. Akbulut-M. Tuncay, Sosyal Tarih Yay. s.88
- 19- TKP Kuruluş Kongresi-Emel Seyhan Atasoy-Meral Bayülken, Sosyal Tarih Yay. s.72
- 20- Haziran-Eylül 1920 Türkiye İştirakiyun Teşkilatı- Bunu işlet- Cemile Moraloğlu Kesim, Sosyal Tarih Yay. s. 7
- 21- Mete Tuncay Türkiye’de Sol Akımlar - İletişim Yay. s.565
- 22- Şefik Hüsnü- Yazı ve Konuşmalar, Kaynak Yay. s.42
- 23- İstanbul Komünist Grubu’ndan Türkiye Komünist Partisi’ne cilt-I – E. Akbulut, M. Tuncay, Sosyal Tarih Yay. s.235
- 24- Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası- E. Akbulut-M. Tuncay, Sosyal Tarih Yay. s.91
- 25- Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası- E. Akbulut-M. Tuncay, Sosyal Tarih Yay. s.160
- 26- TKP Kuruluş Kongresi Emel Seyhan Atasoy-Meral Bayülgen, Sosyal Tarih Yay. s.102
- 27- THİF – Erden Akbulut - Mete Tuncay- Sosyal Tarih Yay. s. 390

EK-I

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Program Taslağı

(A)

I- Rusya’da meta üretimi gittikçe daha fazla gelişmekte, kapitalist üretim tarzı gittikçe daha güçlü biçimde egemen hale gelmektedir.

II- Tekniğin durmadan mükemmelleşmesi, küçük işletmenin yerlerini gittikçe daha büyük işletmenin almasına yol açmaktadır. Üretim araçlarının en önemli bölümü (toprak ve arazi, fabrikalar, iş aletleri ve makineler, demiryolları ve diğer ulaşım araçları) nispeten az sayıda kapitalistin ve büyük toprak sahibinin elinde, bunların özel mülkiyeti olarak yoğunlaşmıştır. Bağımsız küçük üreticiler (köylüler, ev sanayicileri, zanaatkârlar) gittikçe yoksullaşmakta, üretim araçlarını yitirmekte ve böylece proleterlere dönüşmekte ya da sermayenin hizmetçi ve haraçgözarları haline gelmektedirler. Gittikçe artan sayıda emekçi işgüçlerini satmak zorunda kalmakta, zenginliklerini emekleriyle yarattıkları mülk sahiplerine bağımlı ücretli işçilere dönüşmektedirler.

III- Tekniğin gelişmesi ne kadar ilerlerse, işgücüne olan talep artışı işgücü arzı artışının o kadar gerisinde kalmakta, kapitalistlerin işçilerin sömürülmesini daha yüksek bir seviyeye çıkarma olanakları o kadar artmaktadır. Yarına güvensizlik ve işsizlik, sömürü boyunduruğu ve her türden aşağılanmalar, nüfusun gittikçe genişleyen kesimlerinin kaderi olmaktadır.

IV- Bu süreç, kapitalizmin temel çelişkilerinin kaçınılmaz olarak ortaya çıkardığı endüstriyel krizler tarafından daha da şiddetlendiril-

mektedir. Kitlelerin yoksullaşması ve sefalete düşmesi, üretilen mallar için pazar bulma olanaksızlığı sonucunda toplumsal servetin israf edilmesiyle kol kola yürümektedir.

V- Böylece, toplumsal ve toplumsallaştırılmaya gittikçe daha çok tabi olan emeğin üretici güçlerinin muazzam gelişmesine, nüfusun son derece küçük bir azınlığının bu gelişmenin bütün nimetlerini tekelinde toplaması eşlik etmektedir. Toplumsal zenginlikle birlikte sosyal eşitsizlik artmakta, mülk sahipleri sınıfı (burjuvazi) ile proletarya arasındaki uçurum derinleşip genişlemektedir.

(B)

VI- Fakat kapitalizmin bütün bu kaçınılmaz çelişkileri büyüyüp gelişirken, proleterlerin sayısı ve birliği, hoşnutsuzluğu ve öfkesi de büyümekte, işçi sınıfının kapitalist sınıfa karşı mücadelesi şiddetlenmekte, kapitalizmin dayanılmaz boyunduruğundan kurtulma çabası büyümektedir.

VII- İşçi sınıfının kurtuluşu ancak işçi sınıfının kendi eseri olabilir. Modern toplumun tüm diğer sınıfları, mevcut ekonomik sistemin temellerinin korunmasından yanadırlar. İşçi sınıfının gerçek kurtuluşu için, kapitalizmin tüm gelişmesi tarafından hazırlanan sosyal devrim, yani üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin ortadan kaldırılıp, bunların toplumsal mülkiyete dönüştürülmesi, kapitalist meta üretiminin yerine, tüm toplum hesabına, onun tüm üyelerinin tam refahının ve çok yönlü özgür gelişiminin güvence altına alınması için mal üretiminin sosyalist örgütlenmesi gereklidir.

VIII- Proletaryanın bu devrimi, toplumun sınıflara bölünmesini ve dolayısıyla da bu bölünmeden doğan her türlü sosyal ve politik eşitsizliği tamamen ortadan kaldıracaktır.

IX- Bu sosyal devrimi gerçekleştirmek için proletarya, duruma hakim olmasını sağlayıp, büyük hedefine giden yol üzerindeki engelleri yok etmesini mümkün kılacak olan politik iktidarı ele geçirmek zorundadır. Bu anlamda proletarya diktatörlüğü, sosyal devrim için gerekli politik koşuldur.

X- Rus sosyal-demokrasisi önüne işçilere, onların çıkarlarıyla kapitalistlerin çıkarları arasındaki uzlaşmaz karşıtlığı göstermek; proletaryaya, gerçekleştireceği sosyal devrimin tarihsel önemini, niteliğini ve koşullarını açıklamak; bütün tezahürleriyle proletaryanın mücade-

lesini yönetebilecek devrimci sınıf partisini örgütlemek görevini koyar.

XI- Fakat uluslararası mübadelenin gelişmesi ve dünya pazarı için üretim, uygar dünyanın bütün halkları arasında öylesine içten bir bağ kurmuştur ki, modern işçi hareketi artık enternasyonalleşmek zorundaydı ve çoktan beri de enternasyonalleşmiştir. Rus sosyal-demokrasisi, kendisini proletaryanın dünya ordusunun bir birliği, uluslararası sosyal-demokrasinin bir parçası olarak görür.

XII- Rus sosyal-demokrasisinin acil hedefleri; ülkemizde çok sayıda mevcut olan serfliğe dayalı kapitalizm-öncesi toplum düzeninin kalıntılarının, üretici güçlerin gelişmesini büyük ölçüde engellemesiyle, proleter sınıf mücadelesinin tam ve çok yönlü gelişmesini olanaksız kılmasıyla, emekçi halkın yaşam seviyesini düşürmesiyle, milyonlarca köylünün Asyai-barbar biçimlerde yok olmasına yol açmasıyla ve bütün halkı cehalet, haksızlık ve baskı altında tutmasıyla önemli bir değişikliğe uğramaktadır.

XIII- Angarya ekonomisinin bu kalıntılarından en ciddi olanı, tüm bu barbarlığın en güçlü dayanağı, Çarlık otokrasisidir. Çarlık otokrasisi, proletaryanın kurtuluş hareketinin ve bütün halkın kültürel gelişiminin en kötü ve en tehlikeli düşmanıdır.

(C)

Bu nedenle* Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, önüne en yakın politik görev olarak, Çarlık otokrasisinin yıkılması ve yerine aşağıdaki şu hususları güvence altına alan demokratik bir anayasa temelinde Cumhuriyet kurulmasını koyar:

1- Halkın tek başına egemenliği, yani tüm yüksek devlet erkinin, halk temsilcilerinden oluşan bir yasama meclisinin elinde toplanması;

2- 21 yaşına basmış bütün yurttaşlar için gerek yasama meclisine, gerekse de bütün yerel özyönetim organlarına genel, eşit ve doğrudan seçim hakkı; bütün seçimlerde gizli oy; her seçmenin bütün temsili kurumlara seçilme hakkı; halk temsilcilerine yevmiye;

3- Yurttaşların kişilik ve meskenlerinin dokunulmazlığı;

4- Sınırsız vicdan, söz, basın, toplantı, grev ve örgütlenme özgürlüğü;

5- Serbest dolaşım ve meslek özgürlüğü;

- 6- Zümrelerin ortadan kaldırılması ve cins, din, ırk farkı gözetmeksizin bütün yurttaşların tam hak eşitliği;
- 7- Devlet içinde yer alan bütün ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınması;
- 8- Her yurttaşın, bir üst makama şikayette bulunmak zorunda olmaksızın, her memuru mahkeme önünde dava etme özgürlüğü;
- 9- Daimi ordunun yerine halkın genel silahlandırılması;
- 10- Kilisenin devletten ve okulun kiliseden ayrılması;
- 11- On altı yaşına kadar bütün çocuklar için genel parasız ve zorunlu eğitim; yoksul çocukların gıda, giyim ve okul ihtiyaçlarının devlet tarafından sağlanması.

(D)

İşçi sınıfının korunması ve mücadele yeteneğinin** yükseltilmesi amacıyla Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi şunları talep eder:

- 1- Tüm ücretli işçiler için, işgününün sekiz saatle sınırlandırılması;
- 2- Ulusal ekonominin bütün dallarındaki kadın ve erkek ücretli işçiler için haftada en az 36 saat kesintisiz dinlenme süresinin yasayla saptanması;
- 3- Fazla mesainin tamamen yasaklanması;
- 4- Ulusal ekonominin bütün dallarında, teknik nedenlerle mutlaka zorunlu olanlar hariç, gece çalışmasının (akşam dokuzdan sabah beşe kadar) yasaklanması;
- 5- İşverenler için, 15 yaşından küçük çocukların ücretli emeğinin kullanılması yasağının getirilmesi;
- 6- Kadın organizması için özellikle zararlı olan ekonomi dallarında kadın işçi çalıştırmanın yasaklanması;
- 7- İşçinin iş yeteneğinin tam ya da kısmi kayba uğradığı durumlarda, eğer bu kayıp bir kaza ya da sağlığa zararlı üretim koşulları nedeniyle gündeme gelmişse, medeni hukuk açısından işverenin sorumlu tutulmasının yasayla saptanması; işçinin, bu kaybın işverenin suçu olduğunu kanıtlama yükümlülüğünden kurtarılması;
- 8- İş ücretinin metayla ödenmesinin yasaklanması;***
- 9- İş yeteneklerini yitirmiş yaşlı işçilere devletin emekli maaşı

ödemesi;

10- Fabrika müfettişlerinin sayısının yükseltilmesi; kadın işçilerin ağırlıklı olduğu iş kollarına kadın müfettişlerin atanması; fabrika yasalarının uygulanmasını denetleyecek, işçilerin seçtiği ve giderleri devlet tarafından karşılanan temsilcilerden oluşan bir denetim mekanizmasının kurulması, ayrıca parça başına ücret tespiti ve ıskarta malın ayrılmasının işçilerin seçilmiş temsilcileri tarafından denetlenmesi;

11- İşlerinde seçilmiş işçi temsilcilerinin bulunduğu yerel özyönetim organlarının, işçilere işverenler tarafından tahsis edilen evlerin sağlık koşulları, bu evlerin yönetmelikleri ve kiralama koşullarının, işçilerin özel hayatlarını ve yurttaşlık faaliyetlerini işverenlerin müdahalesinden korumak için denetlenmesi;

12- Ücretli işçi istihdam eden tüm fabrikalarda çalışma koşullarının doğru örgütlenmiş, temelli bir sağlık denetimine tabi tutulması;

13- Fabrika müfettişliğinin denetimlerinin zanaat, ev sanayii ve ev işine ve devlet işletmelerine yayılması;

14- İşçiye koruma yasalarının ihlali halinde cezai sorumluluğun saptanması;

15- İşverenlerin, işçi ücretlerinden hangi nedenle ve amaçla olursa olsun (para cezaları, ıskarta malların düşülmesi vs.) para kesmelerinin yasaklanması;

16- Ulusal ekonominin her dalında, eşit sayıda işçi ve işveren temsilcilerinden oluşan meslek mahkemelerinin kurulması.

(E)

Ayrıca Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, Rus devlet bütçesinin demokratikleştirilmesi için tüm dolaylı vergilerin kaldırılmasını ve bir müterakki gelir vergisinin uygulamaya sokulmasını talep eder. Fakat eski angarya ekonomisinin kalıntılarını ortadan kaldırmak**** için:

1- Bedel ve Obrok***** ödemelerinin ye bugün vergi yükümlüsü zümre olarak köylülüğün omuzlarında olan tüm diğer borç yükümlülüklerinin kaldırılması;

2- Müteselsil sorumluluğun ve köylünün toprağı üzerinde özgür tasarruf hakkını sınırlayan bütün yasaların kaldırılması;

3- Bedel ya da Obrok ödemeleri biçiminde halkın elinden alman tüm paraların geri ödenmesi; bu amaçla bütün manastır mülklerine, hanedan üyelerinin toprak ve arazilerine el konulması, ayrıca böylesi bedel kredilerinden yararlanmış olan soylu büyük toprak sahiplerine ait toprakların özel bir vergilendirmeye tabi tutulması; bu yolla elde edilecek meblağların kırlık beldelerin kültürel ve sosyal gereksinimleri için özel bir fona havale edilmesi;

4- Köylü komitelerinin kurulması;

a) - serfliğin kaldırılması sırasında köylülerin parsellerinden kesilip alınan ve çiftlik sahiplerinin köylüleri köleleştirmesine hizmet eden toprakların (kamulaştırma, ya da topraklar elden ele geçmişse, tazmin edilerek vs.) kırlık beldelelere geri verilmesi için;

b) - Urallarda, Altay bölgesinde, Batı Rusya’da ve ülkenin başka yerlerinde varlığını sürdüren serflik kalıntılarının ortadan kaldırılması için;

5- Mahkemelere, aşın yüksek olan toprak kiralarnı düşürme ve köleleştirici nitelikteki sözleşmeleri geçersiz ilan etme hakkının tanınması.

(F)

En yakın politik ve ekonomik hedeflerinin gerçekleştirilmesi için çaba harcayan Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi,***** Rusya’da mevcut olan sosyal ve politik sisteme karşı yönelen her muhalif ve devrimci hareketi destekler, fakat emekçi kitleler üzerindeki polis vesayetinin her genişletilmesini, toplumsal sorunun çözümüne doğru atılmış bir adım olarak gösteren tüm reform planlarını kararlılıkla reddeder.*****

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi, sayılan politik ve sosyal reformların tam, tutarlı ve kalıcı gerçekleşmesinin ancak otokrasinin yıkılması ve bütün halk tarafından serbestçe seçilen bir kurucu meclisin toplantıya çağrılmasıyla mümkün olacağına emindir.

Ocak—Şubat 1902.

(Lenin- Seçme Eserler cilt-II, İnterYayıları, s.225)

Dipnotlar:

* Buradan itibaren bütün komisyon (“Iskra” Program Komisyonu Alm. Red.) tarafından kabul edilmiştir

** Frey’in (=Lenin —Alm. Red.) önerisi: Bu paragrafın başı şöyle değiştirilmelidir: “İşçi sınıfının fiziki ve moral yozlaşmadan korunması, ayrıca kurtuluşu için, mücadele yeteneğinin yükseltilmesi amacıyla”

*** Frey’in önerisi: Buraya (aynı maddeye) şu eklenmelidir: “İşçilerin işe alınması üzerine yapılan bütün sözleşmelerde ücretin haftalık ödeneceğinin yasayla saptanması.”

**** Frey’in önerisi: Buraya şu kelimeler eklenmelidir: “ve kırsal alanda sınıf mücadelesinin özgürce gelişmesini teşvik etmek için”, böylece paragraf şöyle olacaktır: “Fakat eski angarya ekonomisinin kalıntılarını ortadan kaldırmak ve kırsal alanda sınıf mücadelesinin özgürce gelişmesini teşvik etmek için Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi şunlar için mücadele eder...”

*****Obrok: 1866 yılında çıkarılan bir yasayla toprağın kullanılması karşılığında köylüden alman aynî ya da nakdî ödeme. - Alm. Red.

***** Frey’in önerisi: Paragrafın başlangıcı şöyle değişmelidir: “Sayılan talepler için mücadele eden Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi” vs.

***** Frey’in önerisi: Bu paragrafın sonu şöyle değiştirilmelidir: “emekçi kitleler üzerindeki polisiye-bürokratik vesayetin herhangi bir genişlemesine ya da sağlamlaşmasına yol açan plânları”. ,

Kapitalizm ve Krizi

Mustafa Sağlam

Dünya burjuvazisi ve onun sadık savunucuları, her boydan ekonomistler, bilim adamları, sanatçılar, işçi simsarı dönek solcular vb. uzun bir dönemden beri, koro halinde kapitalizmin insanlığın değişmez kaderi, bolluk ve zenginliğin yegane aracı olduğunu vaaz edip duruyorlardı. Umut ve hayalleri ellerinden alınmış işçi sınıfı ve emekçiler, bu burjuva koronun yoğun ideolojik saldırısı altında kendi gerçekliklerinden koparıldı. Yüzlerce yıllık mücadele geleneğini bir tarafa itip, sahte umutların peşinden koşarak kendilerini esaret, açlık ve sefaletle mahkum edenlerden zenginlik ve bolluk beklediler. On yıllardır sermayenin işçi sınıfına allayıp pullayıp sunduğu bu sahte cennet, bugün gerçeklerin duvarına çarparak tuz buz oluyor.

Burjuvazinin kutsal mabedi piyasalar, tepetaklak oluyor. Kapitalizmin umut dağıtan kumarhaneleri olan borsalar, birbiri ardına dibe vuruyor. Mali sermayenin kaleleri bankalar, fonlar batıyor. Krediler, çekler, senetler ödenemiyor, kredi muslukları kapanıyor. Stoklar büyüyor, fiyatlar ve ücretler düşüyor. Emekçiler yoksulluğun girdabına girerken, ürettikleri metalar imha ediliyor. Bolluk günlerinin sabah akşam duyulan makine tıkırtıları kısılıyor. Büyüyen işsizlik, işçi ve emekçilerin yaşamına bir kabus gibi çöküyor. Sermaye bir elden öteki ele geçerken, küçük işletmeler peş peşe iflasa sürükleniyor.

Kısacası, sermayenin gerçekleşme koşulları bir bütün olarak çökü-

yor. Üretim araçlarının - makineler - bir kısmı atıl kalıyor, kapasite kullanım oranları düşüyor. Sermayenin kaynağı emek, burjuvazi için fazla zenginlik yarattığından, üretim sürecinin dışına itiliyor. Düşen ücretler, artan işsizlik, metaların sermayeye dönüşmesinin engelleri oluyor. İşçi sınıfı ve emekçilerin ürettiği bolluk ve zenginlik, işçi ve emekçilere işsizlik, açlık, yoksulluk ve savaş olarak geri dönüyor. İşçilere, emekçilere fazladan ev ve araba vaat edenler, şimdi onların ellerinden zorunlu yaşama gereçlerini, işini, ekmeğini geri alıyor. İşçi sınıfı sahte vaatlerin arkasından koşmanın, ” iş barışı ” - bir kurş daha fazla kazanma- adına, mücadele geleneğinden kopmanın, kendine bilinçsizce “ ihanet ” etmenin bedelini, tıpkı geçmişte böyle davranan kardeşleri gibi, ödemeye başlıyor.

Ne oldu da dünya, bir ekonomik buhranın, bir altüst oluşun eşiğine geldi; insanlığın değişmez kaderi olan ve kusurlarından arınarak insanlığa özgürlük, bolluk ve zenginlik getirecek olan kapitalizmin kutsal mabetleri birer birer çöküyor? Ne oldu da, Sovyetler Birliğinin çöküşünü, sosyalizmin bir ütopya ve işçi sınıfının yönetemezliğinin bir kanıtı olarak sunan burjuvazi, bugün -üstelik işçi ve emekçiler ekonomik, politik ve ideolojik olarak teslim alınmışken- yönetemez duruma doğru koşuyor?

Bu soruların onlarcası birbiri ardına sıralanabilir. Ancak yanıt tek-tir: “Güneş balçıkla sıvanamaz.” Burjuva koro öyle buyuruyor diye, burjuvazi için özgürlük ve zenginlik, işçi ve emekçiler için esaret, yabancılaşma ve yoksulluk demek olan kapitalizm, kapitalizm olmaktan çıkmıyor, çıkamaz. “Gerçekler direngendir ”, medyatik süslemeler, vaatler ve yalanlarla üzeri örtülse de yok edilemez, yaşamın içinde daha güir olarak fişkırlar.

Kapitalizm bir kez daha kendi ayak bağlarına takılmış, kendi iç çelişkilerinin duvarına çarpmıştır. Üretimin toplumsal karakteri, bir kez daha, ürünler üzerindeki özel kapitalist el koymaya başkaldırmıştır. Kapitalist üretimin ayrılmaz karakteri olan ekonomik krizlerin ve onunla birlikte yol alan toplumsal altüst oluşların kökleri, burjuva ideologlarının vaaz ettikleri gibi yetersiz kaynaklarda, yanlış uygulamalarda, yöneticilerin basiretsizliğinde vb. değil, tersine, kapitalist meta üretiminin varoluş koşulları ve işleyişinde yatmaktadır. Krize yol açan nedenler, bizzat insan (kapitalistler) eyleminin bir sonucu

olarak görünse de, temelde insanların istenç ve eylemlerinden bağımsız olarak kapitalist meta üretiminin koşullarınca içerilirler.

Kapitalizm en özlü tanımıyla bir sermaye üretim sistemidir. Sermaye, üretim araçlarını elinde bulunduranlar (kapitalistler) tarafından el konulan, karşılığı ödenmemiş emektir. Sermaye bu emeği içererek var olur ve çoğalır. Sermayenin sermaye olarak işlevini yerine getirmesi ve büyümesi, bu karşılığı ödenmemiş emeğe sürekli ve giderek daha büyük oranlarda el koymakla gerçekleşir, yatırımlar bunun için yapılır, fabrikalar bunun için kurulur, çarklar bunun için döner, işçiler bunun için çalışır, doğa bunun için didik didik edilir, keşifler, icatlar bu amaca hizmet eder. Bu anlamda sermaye üretimi süreci, toplumun nesnel ve öznel güçlerinin katıldığı bir seferberlik olarak görünür. Sermayenin yeniden üretimi koşulları altında insan ve doğa sermaye gerçekleşmesinin birer unsuru olup, sermaye yoluyla tahrip edilerek yeniden üretilir. Sermayenin yeniden üretimi süreci aynı zamanda ekonomik ve toplumsal ilişkilerin, işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıf karşıtlığının ve sınıf mücadelesinin, bütün bir toplumsal üst yapının, ordusu, polisi, mahkemeleri, hapishaneleriyle, yargı sisteminin, bürokrasisi, hukuku, okulu, camisi, hastanesi, kültürü, sanatı, siyaseti vb. ile devletin kısacası kapitalizmin yeniden üretimidir. Bu bakımdan, sermayenin yeniden üretimindeki her sorun, bir sermaye birikimi sorunu olmaktan öte, sermayenin varlık sorunudur.

Sermayenin var oluşunun ve birikiminin koşulu olan karşılığı ödenmemiş emeğe el koyma, kapitalist meta üretimi koşullarında iki yöntemle gerçekleşir. Birincisi, çalışma süresinin fiili olarak uzatılması, aynı çalışma süresi içinde emek yoğunluğunun arttırılmasıyla, (mutlak artık-değer), ikincisi, emek üretkenliğinin arttırılması, yani üretici güçlerin geliştirilmesi yoluyla (nispi artık-değer). Birinci yöntemde, yani iş süresinin ve emek yoğunluğunun arttırılması yoluyla gerçekleşen sermaye üretimi, fiziki ve toplumsal koşullar tarafından belirlenen bir sınırlılığa sahiptir. Bu sınırlılığın fiziki koşullarını, işgücünün fiziki yapısı, toplumsal koşullarını ise sınıf mücadelesi oluşturur. Sermaye bu sınırları esnetebilir ancak ortadan kaldıramaz. Bu sınırlar, sermayenin gerçekleşmesi önünde birinci ayak bağını oluşturur. Sınırsız büyüme eğilimindeki sermaye, bu ayak bağlarının yarattığı engeli, ancak başka güçleri devreye sokarak aşabilir. Bu güç,

emeğin üretkenliğinin arttırılması olarak kendini ortaya koyan üretici güçlerin sınırsız geliştirilmesidir. (*)

Sermaye, üretim ile değerlendirme (dolaşım) evrelerinin birliğidir. Bu iki evre ardı ardına gelen ve birbirini koşullayan, ancak farklı yasalar tarafından yönetilen iki farklı süreçtir. Sermayenin üretimi sürecine egemen olan, sınırsız kâra ulaşmaktır. Bu amaç aynı zamanda sermayenin sınırsız gelişiminin de koşuludur. Sınırsız kâra ulaşmak, gittikçe büyüyen (miktar ve nitelikçe) ve çeşitlenen meta üretimini, o da, üretici güçlerin sınırsız gelişimini zorunlu kılar. Bu zorunluluk, sermayenin sınırsız gelişme eğilimi ile üretici güçlerin sınırsız gelişme eğilimi arasındaki ilişkide ifadesini bulur.

Bu ilişki “mahmuzlu ve dizginli”, çelişkili bir ilişkidir. Birbirini iteleyen, besleyen, büyüten bir uyumu ve değersizleştiren, engelle-yen, tahrip eden bir çatışmayı bağrında taşır. Sermayenin sınırsız gelişme eğilimi ile üretici güçlerin sınırsız gelişme eğilimi arasındaki çelişkinin kaynağı, sermayenin üretimi ve değerlendirilmesi (dolaşımı) süreçleri arasındaki çelişkidir. Bu çelişkinin, üretim sürecinde yeniden üretilmesidir.

Sermayenin dolaşım süreci, sermayenin gerçekleşme ve yeniden üretime girme sürecidir. Sermayenin üretimi de hangi yolla olursa olsun (ister nispi, ister mutlak artık-değer) işçinin artık emeğine el konularak gerçekleşir. Bu el koymayı olanaklı kılan, kapitalist üretimin temel karakteristiği olan üretim araçları üzerindeki kapitalist özel mülkiyettir. Bu yolla el konulan artık değerın büyüklüğü, üretilen metaların toplam kitlesiyle, dolayısıyla da üretici güçlerin gelişme düzeyiyle belirlenir.

Üretim evresinde meta biçimine bürünen artık-değer, henüz sermaye değildir. Onun sermayeye dönüşebilmesi için dolaşım sürecine girmesi, orada gerçekleşerek, eşdeğerini bularak çıkması ve yeniden üretim sürecine girmesi gerekir. Bu da ancak metaların dolaşım sürecinde karşılaşacakları bir dizi engeli, ayak bağıını aşmalarıyla gerçekleşebilir.

Kısaca sermaye, sınırsız üretimi için, üretici güçleri sınırsız olarak geliştirmek, bunun olanaklı kıldığı sınırsız bir meta üretimine ulaşmak zorundadır. Ancak sermayenin sınırsız üretimi için yeterli olan bu koşullar, onun gerçekleşmesi için yetmez. Bunun için sermaye,

tıpkı üretim alanında olduğu gibi, dolaşım alanında da önündeki engelleri aşmak, dolaşım alanını sınırsızca geliştirerek meta pazarını genişlemesine ve derinlemesine büyütmek, mevcut üretim dallarını geliştirmek, yeni üretim dalları açmak, ihtiyaçları sınırsızca geliştirmek, yeni ihtiyaçlar keşfetmek ve üretmek, tüketim için yeni yollar, pazarlama teknikleri bulmak; bilimi, doğayı ve insanı bu amaçlar için kullanmak ve bütün bunları sermayenin üretimi ve gerçekleşmesi için seferber etmek zorundadır.

Bu zorunluluğun kaçınılmaz sonuçlarından biri, sermayenin büyümesi, merkezileşmesi (tekelleşme) ile birlikte bugün adına küreselleşme denilen dünya pazarının yaratılması, kapitalizmin bir dünya sistemi olarak (emperyalizm) örgütlenmesidir. Bir diğeri ise, insanın ve doğanın tahrip edilmesi, bilimin, insanın ve doğanın kapitalistlerin sınırsız kâr hırsına kurban edilmesidir. Bilimin kâr amacıyla kullanımı, insanın ve doğanın bu tahribi, burjuva ideologlarının savunduğu gibi, kapitalizmin bir kusuru değil, tersine, sermayenin sınırsız gelişme eğiliminin bir sonucudur.

Sermayenin sınırsızca gelişebilmesi için aşmak zorunda kaldığı engeller, bunlarla sınırlı kalmaz. Sermaye kendini yeniden üretirken, aynı zamanda kendisiyle birlikte başka sermayeleri ve başka işkollarını da üretir. Bu yüzden sermaye birikiminin her yüksek aşaması yeni teknik gelişmelerin, yeni işkollarının sürece dahil olmasıyla betimlenir. *“Mübadeleye gireceği karşı ve yabancı sermayeler olmaksızın var olan bir evrensel sermaye boş bir laftır.”* (Grundrisse, Birikim Yay.sh.466)

Sermayenin gerçekleşme sürecinde aşmak zorunda olduğu ayak bağlarından bir diğeri de, sermayenin ancak başka sermayelerle birlikte var olması zorunluluğundan doğan kapitalist rekabettir. Rekabetin kaynağı ve vazgeçilmezliği, sermayelerin bu karşılıklı var oluşu ve birbirlerini üretmeleridir. Bu anlamda rekabet, sermaye hareketlerinin sadece bir sonucu değil, aynı zamanda bir koşuludur da. Nasıl ki sermaye, başka sermayeler olmadan var olamazsa, rekabet olmadan da var olamaz.(**) Rekabet üretici güçlerin gelişimini kamçılayarak, sermayenin sınırsız gelişim sürecini hızlandırırken, aynı zamanda kendisini de büyüterek yeniden üretir. Gittikçe büyüyen rekabet ortamında aşırı kâr dürtüsüyle sermaye, bir işkolundan diğerine taşınır,

daha az kârlı alanlardan daha çok kârlı alanlara yığılır. Üretim alanından spekülâtif alanlara doğru sürekli bir sirkülasyon yaşanır. Sermaye bütün bu alanlarda hangi kılığa girerse girsin, ister meta kılığında, ister borç, kredi, tahvil veya hisse senedi vb. kılığında olsun, üretim alanında el koyduğu artık-değerden beslenerek büyür. Üretim alanında el konulan artık-değer, sermayenin gerçek kaynağı, özü, diğerleri (borç, kredi, tahvil vb.) artık-değerin bölüşümünün aldığı biçimlerdir.

Sermaye, üretim evresinde, dolaşım evresinin bütün bu ayak bağlarının aşılacağını varsayarak (ya da yok sayarak) hızla büyür. Kapitalist ekonominin büyüme ve gelişme evresinde, sermayenin üretim süreciyle gerçekleşme süreci arasında oluşan uyum böyle bir görünümü destekler. Ancak üretim bir kez en tepe noktaya ulaştığında, sermayenin gerçekleşmesi önündeki engeller bir bir kendilerini hissettirmeye başlar ve giderek sermaye gerçekleşmesinin engeli halini alırlar.

Sermayenin sınırsız gelişme eğiliminin bir sonucu olarak ortaya çıkan sınırsız meta üretimi, sonuçta toplam toplumsal tüketim hacminin sınırlılığı duvarına çarpar. Gittikçe büyüyen meta üretimi hacmiyle, tüketicilerin alım gücüyle sınırlanan toplam tüketim hacmi arasındaki bu çelişki sermayenin gelişim düzeyi ne kadar yüksekse, o kadar etkili olur. Sermaye büyüdükçe bu çelişkiyi sadece yeniden üretmekle kalmaz, aynı zamanda büyüterek üretir ve toplam tüketim hacminin sınırlılığı sermayenin gerçekleşmesi önünde giderek büyüyen bir ayak bağına dönüşür.

Burjuvazi, bu ayak bağını aşarak sermayenin önündeki engelleri temizlemek için bir dizi önleme başvurur. Bu önlemlerden en etkili, borç verme ve kredi sisteminin, sermaye birikiminin düzeyine bağlı olarak gittikçe büyüyen oranda devreye sokulmasıdır. Ekonominin büyüme döneminde meta üretiminin büyümesi ve yaygınlaşmasının hizmetine sunulan kredi sistemi, bu kez sermayenin gerçekleşmesi koşullarını geliştirmek için, toplam toplumsal tüketim hacmini geliştirmek amacıyla tüketicinin hizmetine sunulur. Marks, Grundrisse'de, kredi sisteminin sermayenin gerçekleşmesi sürecindeki rolünü şu sözlerle betimler: *“Tüm kredi düzeni ve onunla birlikte giden overtrading (aşırı riske girme), overspeculation (aşırı spekülasyon) vb. dolaşım ve mübadele alanının oluşturduğu engellerin üstesinden*

gelme zorunluluğundan doğar. Uluslararası ilişkilerde bu, bireyler arası ilişkilere olduğundan çok daha devasa, klasik boyutlarda gözükür. Örneğin İngilizlerin, kendilerine mal satabilmek için, yabancı ulusları borç almaya zorlamaları. Son tahlilde İngiliz kapitalisti, üretici İngiliz sermayesiyle iki kez mübadeleye girmektedir: 1-şahsen, 2-yankee vb. kılığında ya da parasını nasıl yatırmışsa o biçimde.”(age 460)

Ancak bu yöntem ne kadar büyük bir hacimde uygulanırsa uygulanırsa, “aşırı” birikim ve üretimin neden olduğu, sermaye gerçekleştirmesinin önündeki engelleri ortadan kaldıramaz. Yalnızca sorunu, kredilerin geri dönmesinin tıkanığı noktaya kadar öteler, ama büyüterek!

Sermayenin sınırsız gelişiminin engellerinden bir diğeri de üretici güçlerin sınırsız gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan kâr oranlarındaki düşme eğilimidir. Bu eğilim, üretici güçlerdeki gelişmenin, sermayenin organik bileşimi üzerindeki etkisinden kaynaklanır. Ve üretici güçler geliştikçe, güçlenir. Sermayenin üretim sürecinde belirli bir değişmeyen sermaye (üretim araçları, makineler, binalar, hammadde ve yardımcı maddeler vb.) kitlesiyle, belirli bir değişen sermaye (işçi ücretleri) kitlesi işlem görür. Bu ilişki değişmeyen ve değişen sermaye kesimleri arasında her seferinde somut bir oranı ifade eder. Üretici güçlerdeki her gelişme bu oranın değişen sermaye aleyhine bozulmasıyla sonuçlanır. Yeni üretici güçlerin devreye girmesiyle değişen sermayenin (işgücüne ödenen kısım) bir kısmı atıllaşarak, üretim sürecinin dışına itilir. Bu durum azalan işgücü kullanımıyla birlikte bundan sağlanan toplam artık-değer kitlesinin, dolayısıyla kârın azalması anlamına gelir ki, bu da sermayenin birikim sürecinin yavaşlamasına yol açar. Burjuvazi üretici güçlerin gelişiminin sermayenin birikimi üzerindeki bu olumsuz baskısını etkisizleştirmek için bir dizi önlem almak zorunda kalır. Ücretler düşürülerek toplam artık-değer kitlesi attırılır, hammadde ve girdi kayıpları önlenir, en önemlisi de kayıp artık-değer, meta üretimi büyütülerek karşılanmaya çalışılır.

Bu yöntemlerle kâr oranlarının düşme eğilimi etkisizleştirilirken, sermaye gerçekleştirmesinin önündeki başka engeller yeniden üretilir. Büyüyen meta üretimi ile düşen ücretlerin daha da sınırladığı toplam tüketim hacmi arasındaki çelişki şiddetlenir. Kâr oranlarının düşme

eğilimini etkisizleştirmenin önlemleri, bu kez şiddetlenen bir “ aşırı” üretim sorunu olarak geri döner. Sonuçta sermayenin üretimi ve gerçekleşme süreci, sermayenin kendisiyle, kendi ayak bağlarıyla bir çatışması olarak var olur. *“Ancak sermayenin bu tür sınırları birer ayak bağı olarak gördüğü, dolayısıyla ideal olarak onları aştığı gerçeğinden, onların üstesinden geldiği sonucu ortaya çıkmaz ve bu türden her ayak bağı, sermayenin özgül niteliğiyle çelişki içinde olduğundan, sermayenin üretimi sürekli olarak aşılana ama sürekli var edilen çelişkiler içinde ilerleyecektir”*.(A.g.e,sh.449)

Hızlı büyüme dönemleri ve ardından gelen krizler sermayenin bu kesintili ve çelişkili gelişiminde içerilmiştir. Ekonominin büyüme dönemlerinde aşılmış gibi görünen bu çelişkiler, ayak bağları, üretimin daha yüksek bir aşamasında “aşırı” üretim krizleri olarak sermaye gerçekleşmesinin engeli haline gelir. Bu aşamaya kadar sermaye bileşenleri ve sermaye süreçleri arasındaki uyum, yerini kaosa bırakır. Metalar sermayeye dönüşmez, üretim araçlarının bir bölümü atıl kalır, kârın kaynağı emek, üretim sürecinin dışına itilir. Sermaye hızlı ve sınırsız gelişim eğilimini borçlu olduğu üretici güçlerin tahribine yol açarak, gelişmelerinin engeli haline gelir. Sermayenin üretici güçleri geliştirmenin mutlak biçimi olmadığı -mutlak biçimi olmak bir yanabir mülkiyet biçimi olarak üretici güçlerin gelişimi ile mutlak uyum içinde bile olmadığı, sermaye birikim sürecinin ayırt edici bir özelliği olarak öne çıkar.

Sermayenin sınırsız gelişme eğiliminin, aşırı kâr dürtüsünün bir sonucu olarak ortaya çıkan ve sermayenin bizzat kendisiyle çatışmasını simgeleyen “aşırı” üretim, genel olarak üretimin bir aşırılığı değil, kapitalist meta üretiminin yol açtığı bir aşırılıktır. Bu anlamda “aşırı” üretim bir toplumsal ihtiyaç fazlası değil, bir meta-sermaye fazlasıdır. Fazlalık, ihtiyaç olmasına rağmen, kapitalist mülkiyetin özel biçimi nedeniyle üreticiler tarafından tüketilemez ve atıllaşır.

Sermayenin sınırsız büyüme eğiliminin yol açtığı “aşırı” meta üretimi ile sermaye, dolaşım sürecinde gerçekleşme koşullarını kaybeder. Sermaye birikimi kesintiye uğrar. Bu kesintinin ilk etkileri en başta kredi sisteminde (mali alanda) ortaya çıkar. Vaktiyle sermayenin sınırsız büyüme eğilimine cevap veren ve onunla birlikte çeşitlenerek büyüyen kredi sistemi, (atıl kalan, değersizleşen sermaye ve

ödenemeyen krediler nedeniyle) çöküntüye girer. Bu çöküntüyle kendini açığa vuran kriz, yeniden üretim sürecini etkisi altına alarak büyür. Sermayenin eşitsiz birikimine bağlı olarak farklı sermayeleri ve farklı sanayi kollarını farklı biçimde etkileyerek, sermaye hareketinin tümüne nüfuz ederek genel bir krize doğru evrilir. *“Ticaret durur, pazarlar tıkanmıştır. Ürünler sürümsüz oldukları ölçüde yığılır kalır. Peşin para görünmez olur, kredi ortadan çekilir, fabrikalar kapanır, emekçi yığınlar fazla geçim gereci üretmiş olmaktan ötürü geçim gereçlerinden yoksun kalırlar, batıklar batıkları, zoraki satışlar zoraki satışları kovalar. Tıkanıklık yıllarca sürer. Üretici güçler ve ürünler, birikmiş meta yığınları sonunda değerlerinin az ya da çok altında bir fiyat üzerinden sürülene, üretim ve değişim yavaş yavaş canlanana değin, yığın halinde israf ve imha edilirler. Yavaş yavaş gidiş hızlanır, tırıs döner, tırıs dörtlal olur ve bu dörtlal da, sonunda, en tehlikeli atlamalardan sonra kendini yeni baştan çöküntü çukurunda bulmak üzere, bir sanayi, ticaret, kredi ve spekülasyon doludizginine değin yükselir.”* (Engels, Anti Dühring, Sol Yay.sh.436 – 437)

Engels, yine aynı eserinde, yaklaşık her on yılda bir tekrarlanan bu “kısır döngünün” sermaye birikiminin çelişkili karakterinden doğduğunu ve sermaye var olduğu sürece bu çelişkinin de var olacağını söyler. *“Pazarın genişlemesi, üretimin genişlemesiyle birlikte gidemez, çarpışma kaçınılmaz olur ve bu çarpışma kapitalist üretim biçiminin kendisini parçalamadığı sürece bir çözüm yaratamayacağı için, devirli duruma gelir. Kapitalist üretim yeni bir “kısır döngü” üretir.”* (A.g.e, sh.436)

Kapitalist sermaye birikim tarihi, aynı zamanda sermaye üretimiyle birlikte bu “kısır döngünün” büyütülerek üretimi tarihidir. Bu tarihin bir yüzünde aşırı sermaye birikimi, aşırı üretim ve bunların yol açtığı kriz, öteki yüzünde de proleterleşme süreci, yoksullaşma ve emek sermaye çelişkisinin keskinleşmesi vardır. Bu tarih içinde kapitalizm ilk büyük krizle 1825’de İngiltere’de yüz yüze geldi. Kriz İngiliz ekonomisini sarsarken, diğer ülkeleri (Avrupa ülkeleri) kapitalist gelişmenin bu ülkelerde aldığı yol oranında etkiledi. Esas etkisi İngiltere ile sınırlı kalan kriz, ancak İngiltere’nin dünya kapitalizmini temsil ettiği oranda bir dünya krizi olarak var oldu.

Etkisi sınırlı olan bu ilk krizin ardından, 1825-1900 yılları arasında,

kapitalizm neredeyse her on yılda bir döngüsel krizlerle çalkalandı. Sermayenin büyüme ve merkezileşme sürecinin hızlandığı, kapitalizmin kelimenin gerçek anlamıyla henüz bir dünya sistemine dönüşemediği bu erken tarihte bile krizler, pazar paylaşımları, sömürge savaşları, toplumsal çalkantılar ve ayaklanmalarla birlikte anıldı. İşçi sınıfının henüz kendi kurtuluşunun öznel koşullarına (ideolojik, politik ve örgütsel olgunluğa) sahip olmadığı bu koşullarda, toplumsal çalkantılar ve ayaklanmalar işçi sınıfının toplumsal varlığının kanıtı olmaktan öteye geçemedi. İşçi sınıfının eylemliliği burjuva düzeni sarsmakla sınırlı kaldı. Ancak sınıf mücadelesinin gelecek yükselişinin tohumları bu mücadeleler içinde atıldı. İşçi sınıfı bu mücadelelerden geçerek “kendiliğinden bir sınıf” olmaktan çıkıp, “kendisi için bir sınıf” düzeyine yükseldi. Kendi kurtuluşunun ideolojik, politik, örgütsel koşullarıyla tanıştı ve olgunlaştı. Olgunlaşmanın ilk işareti- ni 1871’de, Paris’te kendisi için savaşarak, bu savaş ıktıdar ı almaya kadar vard ırarak verdi.

Burjuvazi bütün bu krizlerden, sermaye birikim sürecini ve ege- menliğini güçlendirerek çıktı. Aşılan her kriz, kapitalist ülkeler ara- sında güç dengelerinin yeniden kurulmasıyla, krizin tahrip ettiğ i üretici güçlerin yeniden hızlı gelişmesiyle, sermayenin büyüme ve merkezileşme düzeyinin yükselmesiyle, pazarların genişlemesi ve dünya pazarının yeniden paylaşımıyla sonuçlandı.

Kapitalizm bu döngüsel krizleri geçerek, 1900’lerin başlarında te- kelci kapitalizm-emperyalizm aşamasına yükseldi. Emperyalist dev- letlerin, tekellerin elinde sermaye, dünyayı yeniden fethederek, gittiğ i her yere kapitalist ilişkileri taşıyarak, kapitalizmi kelimenin gerçek anlamıyla bir dünya sistemine dönüştürdü. Tekelci kapitalizm, em- peryalizm, kapitalizmi bir dünya sistemi olarak örgütlerken, aynı za- manda sermaye hareketlerini olağanüstü boyutlarda hızlandırdı. Bu aynı zamanda, sermayenin iç çelişkilerinin, dolayısıyla bunlardan kaynaklanan krizlerin, nedenleri ve sonuçlarıyla büyütölüp, bir dünya krizi olarak yeniden üretilmesidir.

Kapitalizm, kendi tarihi içinde en ciddi ve sarsıcı krizini bu geliş- melerin bir sonucu olarak 1907-1920 yılları arasında yaşadı. Başta İngiltere olmak üzere emperyalist merkezlerde başlayan kriz, serma- ye ihracı ve sermaye hareketleri yoluyla hızla yayılarak bütün kapita-

list dünyayı etkisi altına aldı. Kapitalizmin eşitsiz gelişmesine bağlı olarak değişen güç dengeleri, daralan pazarların kızıştırdığı rekabet, emperyalist güçler arasında bir kapışmayı kaçınılmaz duruma getirirken, krizin sarstığı toplumsal dengeler, büyüyen işsizlik ve artan yoksullukla birlikte keskinleşen sınıf çelişkileri, kapitalizmi hızla bir yol ayrımına yaklaştırdı. Burjuvazinin kendi savaşına işçi sınıfını yedekleme girişimleri, işçi sınıfının mücadele deneyimi, bilinçliliği ve örgütlülüğü duvarına çarparak bu kez ters tepti.

Kriz savaşı, savaş devrimi tetikledi. Dünya artık sadece bir emperyalist savaş arenası değil, bir devrim arenasıydı. 1917’de Rusya’da zafer kazanan devrim, Avrupa ve dünya devrimini yeniden ateşledi. Avrupa’nın birçok ülkesi devrimci başkaldırılarına sahne oldu. Devrimin Rusya’dan emperyalist merkezlere doğru bu yayılımı, emperyalist savaşın da sonu oldu. Emperyalist burjuvazi bir kez daha, dünya işçi sınıfı karşısında, aralarındaki çelişkileri bir tarafa iterek, Avrupa devrimlerini boğmak için el ele verdi. 1918’de emperyalist burjuvazi, işçi sınıfına karşı iç savaş kazanmak üzere, kendi aralarındaki savaş erteledi. 1920’ye gelindiğinde emperyalist burjuvazi, Rusya hariç, dünyada kabaran devrimci dalgayı durdurmayı başarmıştı.

Savaş, emperyalist kampta ciddi bir değişimin tohumlarını da attı. Savaşın galip ve mağlupları, savaştan büyük bir sanayi ve ticari yıkımla çıkarken, savaş ve krizden en az etkilenen, savaş süresince Almanya karşıtı bloğu finanse ederek, Avrupa’ya savaş araçları ve emtia ihraç ederek sanayi ve ticaretini büyütüp geliştiren ABD, bu gelişmeyle emperyalist kampın liderliğine doğru ilk adımlarını da atmış oluyordu. 1920’de dünya devriminin Avrupa’da kesinleşen yenilgisiyle birlikte, Avrupa kapitalizmi, krizin ve savaşın yerle bir ettiği sanayi zemini üzerinde bir toparlanma ve yeniden büyüme olanağını elde etti. Bu dönem savaşın galipleri İngiltere ve Fransa için Asya ve Afrika’da ele geçirdikleri ganimeti hazmetme, savaşın galibi olduğu halde kaybedeni olan İtalya ve savaş mağlubu Almanya için savaşın ikinci etabına bir hazırlık dönemi oldu.

1929’da bu kez kriz, savaş boyunca çok hızlı bir büyüme dönemine giren ABD’den geldi. Savaş süresince hızla büyüyen sanayi üretimi, artan sermaye birikimi ve mali sistemdeki spekülatif hareketlenme 1907 kriziyle kıyaslandığında daha gürültülü bir çöküşe yol açtı.

Kriz, savaş ve devrim, yeniden aynı tablonun içine yerleşti. 1918’de ara verilen, 1939’da yeniden başlayan (bu süre içinde, gerçekte savaş düşük yoğunluklu olarak hep devam etti. İtalya’nın Habeşistan’ı, Japonya’nın Mançurya’yı, Almanya’nın Çekoslovakya’yı işgali vb.) savaş, 1945’de bittiğinde, dünya haritasında köklü değişiklikler ortaya çıktı. Savaşın yol açtığı değişimlerden en önemlisi, emperyalist dünya karşısında, Doğu Avrupa’da bir dizi ülkeyi de kapsayan bir “Sovyet sisteminin” oluşmasıdır. Var olan dengeleri altüst eden bu gelişme, aynı zamanda yeni bir dengenin de kurulmasıdır. İkinci önemli değişim, emperyalist kampta ABD kontrolünde hegemonik bir örgütlenmenin oluşmasıdır. Üçüncüsü ise, savaşın başlangıcıyla sarsılan ve çözülme sürecine giren sömürge ilişkilerinin yerine, kapitalist ilişkilerin egemenliği altında emperyalist bağımlılık zincirinin oluşmasıdır.

Bu üç önemli değişimin, kapitalizmin 1945 sonrası gelişimi ve krizleri üzerinde önemli etkileri oldu. Savaş emperyalist kampta güç ilişkilerini altüst ederek yeniden oluşturdu. Galipleri de içinde, Avrupa’nın emperyalist devletleri (İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya) ve Japonya’nın ekonomileri tam anlamıyla çökerken, savaştan ekonomik, politik ve askeri alanda güçlenerek çıkan ABD oldu.

Savaşın Avrupa’da kesintiye uğrattığı sermaye birikim süreci ve savaş yılları boyunca yaşanan sermaye göçü, Avrupa’nın, devletin bir yatırımcı olarak devreye girmeden, devlet olanakları tekellere açılmadan ve dışarıdan mali yardım almadan yeni bir sanayi hamlesi yaratamayacağına işaret ediyordu. Yardım alınabilecek tek güç ise savaşın her anlamda tek galibi olan ABD idi. Üstelik Avrupa, son otuz yıldır kriz ve savaşla birlikte devrim kâbusunu üst üste iki kez yaşamıştı. Devrimleri büyük ölçüde önleyebilmiş ancak işçi sınıfı ve halkın durumunda bir iyileşme sağlayamamış, öfkeyi dindirememişti. Şimdi ise yanı başında “Sovyet bloğunun” nesnel olarak büyüttüğü devrim tehdidinin baskısı altındaydı.

Emperyalist sistemde, ABD hegemonyası bu iki olgu temelinde gerçeklik kazandı. Bu, sistemde basitçe bir liderlik değişiminin ötesinde somut biçimler altında (IMF, Dünya Bankası, GATT, doların uluslararası tek para ölçüsü olması, NATO vb.) işlerlik kazanan bir bağımlılık ilişkisinin emperyalist örgütlenmesiydi. 1945-1990 yılları

arasında Avrupa'nın emperyalist devletleri ve Japonya bu hegemonik yapı altında, ABD'ye ağır bedeller ödeyerek, gelişmelerini sürdürdüler.

Kapitalizm, bu hegemonik örgütlenme koşullarında, tarihinin en yüksek büyüme oranlarını yakalayarak gelişmesini sürdürdü. Bu hızlı büyümeyi olanaklı kılan iki temel olgudan birincisi, savaşla birlikte sermaye birikiminin önündeki engellerin ortadan kalkması, savaştan ve yoksulluktan bitap düşmüş, düşük ücretlerle çalışmaya hazır geniş bir işgücü, meta arzına aç bir pazar, kıtlığın kamçılacağı meta talebi ve bunların "mahmuzladığı" üretici güçlerin hızlı gelişimi, yeni teknolojilerle birlikte yeni işkollarının ortaya çıkması ve tüketim taleplerinin yaratılmasıdır. İkincisi ise, emperyalist bağımlılık ilişkileri (sermaye ilişkileri) ile sisteme tam olarak entegre olmuş eski sömürge sisteminin yenisiyle değişmesinin sağladığı, geniş pazar ve ucuz işgücü olanakları.

Bu temel üzerinde gerçekleşen hızlı büyüme trendi 1960'lı yılların başında ABD ekonomisinde yaşanan durgunlukla yavaşladı. ABD yaşanan ekonomik durgunluğu hegemonyanın olanaklarını kullanarak (***) kriz ihracı yoluyla aşabildi. Ancak bunun bedelini hegemonyada açılan ilk çatlakla ödedi. Fransa, ABD'yi kriz ihraç etmekle suçlayıp, Almanya'yı da yanına alarak Avrupa ortak pazarının kurulması için harekete geçti. Arkasından, NATO'nun askeri kanadından ayrılarak ABD karşısında "Birleşik Avrupa" fikrini filizlendirmeye çalıştı.

Hegemonya koşullarında ikinci kriz 1971'de yine ABD'de başlayarak, daha sarsıcı bir etkiyle sisteme yayıldı. Bu kez kriz, birinciyle kıyaslandığında hem daha derin ve hem de ABD açısından krizin ihracı olanakları daha sınırlıydı. ABD krizin etkilerini azaltmak için yine hegemonyanın olanaklarını kullandı. ABD'ye olan ihracatlarını kısıtlama tehdidiyle, Almanya ve Japonya'nın desteğini sağladı. Ama yine de ABD ekonomisinin gerilemesinin önüne geçemedi. ABD bu krizle tarihinde ilk kez borç veren ülke konumundan, borç alan ülke konumuna geriledi. ABD, Avrupa'nın baskısıyla doları revalüe etmek zorunda kaldı. Dolar, fiili olarak bir dünya parası olma özelliğini korusa da, genel eşdeğer olma özelliğini yitirdi. Dünya mali piyasalarında etki alanları henüz kısıtlı da olsa, Mark ve Yen bölgeleri oluşmaya başladı. Bu, ABD hegemonyasının aldığı ikinci büyük darbeydi.

ABD bu darbeye 1974’de petrol krizini örgütleyerek cevap verdi. Bu kez zorda olan, Alman ve Japon ekonomileriydi.

1987’de kriz yeniden patlak verdiğinde beklentiler krizin çok daha sarsıcı olacağı yönündeydi. İki önemli gelişme bu beklentileri boşa çıkardı. Birincisi ABD’de oluşan krizin etkilerini azaltmaya ve zamana yaymaya hizmet eden Japonya’nın, ABD’nin imdadına yetişmesiydi.

Japonya, ABD’ye mali sıkışıklığını aşmak, tıkanmaya yüz tutan tüketimi finanse etmek için büyük oranda mali yardımda bulunurken, ABD’ye olan ihracatını da “gönüllü “ olarak kısarak, ABD sanayisi-nin rahatlamasını sağladı. (****)

Krizin bir dünya krizine dönüşmesini engelleyen asıl gelişme, aynı döneme denk düşen Çin’in kontrollü kapitalistleşme yoluna girmesiyle, Sovyetler Birliği’nin “anı” çöküşüydü. 1945-1990 arasında yurarda sözü edilen üç ciddi krizi ABD, hegemonya olanaklarını kullanarak (krizi ihraç ederek), sermaye gerçekleşmesinin önünde ayak bağı olan tüketimi, kredi sistemini devreye sokarak finanse edip, her seferinde artan ölçüde borçlanarak hafifletmeyi başardı. Bu yöntemlerle kendi krizini başkalarının krizi haline getirirken, krizin büyüyen bir dünya krizine dönüşmesini de engelledi. Krizi yaratan çelişkiler hafifletildi, krizler giderek büyüyen bir gerilim birikimiyle ötelendi.

1990’da Çin’in kontrollü kapitalistleşme süreci ve Sovyetler Birliği’nin çöküşü, biriken kriz geriliminin boşaltılmasına olanak sağladı. Sermaye yeniden hızlı büyüme ve gerçekleşme olanaklarına kavuştu. Dünyanın 1/6’lık bir toprak parçası kapitalizme entegre olurken, mevcut meta pazarı bir anda olağanüstü bir genişliğe ulaştı. Bir mil-yarı aşan ucuz işgücü yeniden sermayenin emrine girdi. Bu gelişmelerle sermayenin gerçekleşmesinin önündeki engeller, geçici de olsa, adeta sihirli bir dokunuşla bir anda aşılmış oldu. Daha da önemlisi, Sovyetler Birliği’nin çökmesinin yarattığı hayal kırıklığının da etkisiyle, zaten uzun bir dönemden beri ideolojik, politik ve örgütsel savrulmayla kapitalizmin eğik düzlemine oturan ve hızla dibe kayan mevcut siyasal işçi hareketinin, burjuva hegemonya alanına hapsolarak etkisizleşmesi, sermayeye sadece hızlı büyüme olanağını değil, sınıf mücadelelerinden etkilenmeden “özgürce” ve güven içinde büyüme olanağına sağladı.

Ayak bağlarından kurtulmanın verdiği ivmeyle, hızla büyüyen sermaye, üretici güçlerin büyümesini de olağanüstü hızlandırdı. Sermayenin daha önceki birikimi üzerine oturan bu süreç, kapitalist meta üretimi sürecinde, sermaye hareketlerinde ve uluslararası işbölümünde önemli değişimlere yol açtı:

Özellikle son otuz yılda bilimin doğrudan bir üretici güç haline gelmesiyle, üretim araçlarının boyutları küçülürken, işlevleri ve kapasiteleri büyüdü. Sanayinin otomasyon düzeyi yükseldi. Sermayenin birim zamanda gasp ettiği mutlak ve nispi artı -değer oranları büyüdü.

Geçen yüzyılın başında farklı üretim ünitelerinin bir araya getirilmesi ve bant sistemiyle birbirlerine bağlanması (Fordizm) üzerinde yükselen büyük entegre fabrika eğiliminin yerini bu ünitelerin parçalanması ve farklı mekanlara taşınması eğilimi aldı. Üretici güçlerdeki gelişmenin meta üretiminde sağladığı yüksek standardizasyonla meta üretim sürecinin mekansal birliği bir kez daha parçalandı. Meta üretim süreci, dışarıdan hammadde tedarikiyle bir mekanda – büyük fabrikada – başlayıp biten bir süreç olmaktan çıkarak, metaların farklı parçalarının, farklı mekan ve ülkelerde üretilmesi ve bir araya getirilerek birleştirilmesinden oluşan bir sürece dönüştü. Sermayenin bu şekilde ucuz işgücüne kayması, üretim maliyetlerinde ciddi bir düşüşü de beraberinde getirdi. Bütün bu gelişmelerin sonucu olarak, meta üretimi katlanarak büyüdü.

Meta üretiminin mekânsal parçalanmasıyla birlikte, artı-değer üretimi de esas olarak ulusal alanda olup biten bir süreç olmaktan çıkarak, uluslararası alanda gerçekleşen bir sürece dönüştü. Bununla birlikte, ortalama kâr oranları da sermayenin uluslararası değer bileşimi tarafından belirlenir oldu. Bu durum değer bileşimine bağlı olan kâr oranlarının düşme eğilimini frenlerken, uluslararası tekellere kârdan daha büyük bir pay alma olanağını sağladı.

İletişim ve ulaşım sektöründeki gelişmeler, meta dolaşım sürecinde de önemli değişimlere yol açtı. Meta pazarı derinlemesine ve genişlemesine büyüdü. Metaların pazara erişimi kolaylaştı. Mekanın zamanla küçülmesi sağlanarak sermayenin devir hızı yükseldi. Üretim sürecinin mekansal bölünmesinin yol açabileceği denetim zaafı en aza indirgendi.

Meta üretimi ve meta pazarının büyümesine, ihtiyaçların çeşitlen-

mesi, yeni ihtiyaçların keşfi, lüks tüketimin büyümesi eşlik etti. Bu süreç aynı zamanda doğanın kâr amacıyla tahrip edilmesi ve kapitalist yabancılaşmanın büyümesi sürecidir.

Sermaye birikimi, sermayenin merkezileşmesiyle ve yoğunlaşmasıyla büyüdü. Sanayiden sonra tarım ve hizmetler sektörleri de devtekellerin denetimine girdi. Mevcut sanayi dalları çeşitlendi, yeni sanayi dalları ortaya çıktı. Hizmet sektörü, geleneksel hizmetlerden sonra, devletin üstlendiği hizmetler de (eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, ulaşım, altyapı, belediye hizmetleri vb) artı-değer üretimine eklenerek büyüdü. Çeşitlenen kredi sistemiyle denetlenemez bir büyüklüğe ulaşan mali sermayenin sanayi sermayesi karşısındaki üstünlüğü güçlendi. Gerçek sermaye varlıklarından onlarca kat büyük bir sanal varlığa hükmeden mali sermaye kontrolünde, sermayenin spekülative alanlara kayması hızlandı. Burjuvazi, çeşitlenen hisse senedi ve tahvil piyasalarında kupon keserek sermayesini büyütürken, sermayenin asalak karakteri daha da belirginleşti. Kapitalist rekabetin belirleyici biçimi olan spekülative rekabetle, birçok sermaye grubu ve ülke, varlıklarına el konularak iflasa ve krize sürüklendi. Mali sermaye kontrolündeki kapitalist sistemin güç – bağımlılık ilişkisi üzerinde örgütlenmesi daha da pekişti.

Sermayenin birikim ve sermaye üretim koşullarındaki değişme, zorunlu olarak proletaryanın bileşimi ve üretim koşullarında da bir değişmeye yol açtı.

Sermaye birikiminin büyümesiyle proleterleşme süreci de hızlandı. Proleterleşme, yoksullaşma ve mülksüzleşme yoluyla çeşitli sınıflardan proletaryaya katılımın artması, kafa emekçilerinin büyük bir kesiminin bu süreçte ayrıcalıklarını kaybederek, üretimin teknik örgütlenmesinde üstlendikleri rollerle proletaryaya katılmasıyla büyüdü ve proletaryanın nüfus içindeki oranı yükseldi.

Bu sürecin diğer bir özelliği de, sermaye birikiminin kaldırıcı olan yedek sanayi ordusunun büyümesidir. Doğrudan sermaye hareketi tarafından yaratılan artı-nüfus, sermaye birikiminde bir regülatör görevi görerek, bir yandan yeni sermayeler için gerekli emek gücünü hazırda tutarken, öte yandan ücretler üzerinde baskı kurarak, sermayenin emek üzerindeki tahakkümünü perçinler.

Meta üretim sürecinin parçalanmasıyla işçi sınıfı içindeki bölün-

meler büyüdü. Daha öncesinin tersine, fabrika ölçüleri küçüldükçe, işçi sınıfı toplamda sayısal olarak büyürken, birim işyerinde toplanan emek gücü miktarı da küçüldü. Sanayideki “taşeronlaşmaya”, emek gücünün taşeronlaştırılması eşlik etti. Güvencesiz ve esnek çalışma adı altında, kapitalizmin ilk dönemlerinde yaygın olan parça başı ücret ve yarı işsizlik geri geldi. Sanayi, tarım ve hizmet sektörlerinde vasıfsız kadın ve çocuk emeğinin kullanımı arttı.

Bilimin doğrudan üretici bir güç olarak üretim faaliyetine girmesiyle, sermayenin hem sermaye hareketi üzerindeki, hem de üretim süreci üzerindeki denetimi güçlendi.

Üretici güçlerdeki gelişmeyle birlikte, sanayinin el koyduğu mülak ve nispi artı-değer oranı büyüdü. Sermayenin meta pazarını büyütmek için çeşitlendirerek devreye soktuğu kredi sistemiyle, küçük üreticinin ardından proletarya da sermayeye ipoteklendi.

Proletaryanın bileşiminde, çalışma ve yaşama koşullarında önemli değişimler oldu. Sermayenin üretim süreci üzerindeki denetimi pekişti. Proletaryanın saflarında kademeleşme ve farklılaşmalarla bölünmeler çoğaldı. Yoksulluk, cehalet ve işsizliğin artmasıyla sermaye birikiminin koşulları güçlendi. Sonuçta, kapitalist üretim sürecinde emek ve sermayenin konumları değişmeden kalırken, emeğin mücadele koşulları son derece zorlaştı.

Sermaye hareketindeki bu gelişmeler, kapitalist sistemde eski işbölümünün üzerinde yeni bir işbölümünün oluşumunun da temeli oldu. Bu yeni işbölümünde gelişmiş ülkeler teknoloji üretimi, lüks meta üretimi ve parçaların bir araya getirilmesine dayalı bir sanayi üretiminde yoğunlaşırken, geri ülkeler eski işbölümünde üstlendikleri rolün (tarım ve hammadde ikmali) yanında, ucuz yığılmal meta üretimi ve parça üretimiyle bu sanayinin hizmetine girdi; parça üretimine dayalı meta üretiminin olanaklı hale gelmesiyle, geleneksel sanayi dallarının önemli bir kesimiyle birlikte tekeller, üretimlerinin bazı bölümlerini daha ucuz işgücünün olduğu alanlara kaydırma olanağını elde etti. Böylece tekellerin çevresinde, bağımlı irili ufaklı firmaların özelleştirmeler, satın almalar, ortaklıklar ve tedarik anlaşmalarıyla oluşan “taşeron” bir sermaye oluştu. Bunun kaçınılmaz sonuçlarından biri de geri ülkelerdeki ithal ikameci kalkınma modellerinin, ihracata yönelik kalkınma modeliyle birleştirilmesi oldu. Emek yoğun sanayi

ile birlikte kitlesel meta üretiminin ucuz işgücüne büyüyen kayışı, bu ülkelerin ithalatıyla birlikte ihracatının da büyümesine yol açtı. Ancak artan ihracat bu ülkelerin kendi sanayilerinin bir performansı olmaktan çok emperyalist tekellerin bu ülkelerdeki faaliyetlerinin bir sonucu olarak gerçekleşti. Kağıt üzerinde bu ülkelere ait gibi gözüken ihracat, gerçekte ise emperyalist ülkelerin bütün dünyaya yayılmış “kardeş” şirketlerinin (*****) kendi aralarındaki ihracatıdır. Bu süreçte doğanın tahribinin ardından sanayi kirliliği sorunu da esas olarak geri ülkelerin sorunu haline geldi.

1990 sonrası yaşanan bu hızlı kapitalist büyümede, üretici güçlerdeki gelişmenin ortaya çıkardığı yeni işkolları (bilgisayar üretimi, iletişim sektörü vb.) ile konut ve otomotiv sektörleri, lokomotif rolünü üstlendi. Sermaye hemen her yerde özellikle bu iki sektörü (konut ve otomotiv), hem gelişimini ve hem de tüketimini finanse ederek destekledi. Desteklenen bu sektörlerde “aşırı” üretim, aşırı değerlenmelerle el ele yürüdü. Özellikle konut sektöründeki aşırı şişme, yeniden kredilendiriliş büyütülerek patlamaya hazır bir bombaya dönüştü.

Kredi kullanımının çeşitlendirilerek yaygınlaştırılmasıyla genişleyen pazar ve ucuz işgücünün beslediği yüksek kârlılıkla dev boyutlara ulaşan sermaye birikimi, üretim alanlarından taşarak spekülative alanlara doğru yayıldı. Dünya, spekülative hareketin egemen olduğu bir kumarhaneye dönüştü. Dünyanın her köşesine yayılan borsalarda çeşitlenerek büyüyen tahvil ve hisse senedi piyasalarında hayali satışlarla sermaye varlıkları sermayenin gerçek büyümesinden kat be kat hızla büyüdü. Spekülative yöntemlerle birçok ülke (1994 Meksika, 1997 Güney Asya, 1998 Rusya, 1999 Brezilya, 2000 Arjantin, 2001 Türkiye vb.) varlıklarına el konularak krize sürüklendi.

Sermaye birikiminin büyük hız kazandığı 1990-2007 arasındaki döneme damgasını vuran, üretici güçlerdeki gelişmenin yol açtığı “aşırı” üretim, mali piyasalarda aşırı şişme ve aşırı spekülasyondur. Sonuç ise Engels’in 1825’deki kapitalizmin ilk genel krizi için betimlediği tablonun, bugün çok daha geniş bir alanda, büyüyen ölçüde ve çok daha sarsıcı biçimde yaşanmasıdır. Sermayenin değersizleşmesi, kriz, konut sektöründe yaşanan aşırı şişme ile birlikte, kredilerin geri ödenemez olduğunun ortaya çıkmasıyla patladı ve bütün kredi sistemine yayıldı. Borsalar, tahvil, hisse senedi ve türev piyasalar çöktü.

Bankalar, fonlar birbiri ardından battı.

Finansal sistemde büyük bir sarsıntıya yol açan kriz, aşırı üretimin neden olduğu sermaye değersizleşmesiyle birleşip, yeniden üretim sürecine nüfuz ederek, derinleşerek sürdü. Daralan pazarlarda kavgaya büyüdü, metaların sermayeye dönüşmesi tekledi, fabrikalar üretimlerine ara vermek zorunda kaldı, kızışan rekabet iflaslara, iflaslar sermayenin el değişimiyle, yoğunlaşması ve merkezileşme düzeyinin yükselmesiyle sonuçlandı; üretici güçler, işgücü toplu olarak üretim sürecinin dışına itilerek atıllaşiyor. Mali çöküntü, sanayideki çöküntüyle birlikte büyüdü, yeniden üretim krizi genel bir krize, sistemin bütününe etkileyen bir dünya krizine dönüştü.

Kapitalist sistemin krize tepkisi bu kez alışılmışın ötesindeydi. Daha önceki krizlerden edindiği tecrübeyle, krizin anı bir çöküntüye dönüşmesini engellemek için devletler aktif olarak devreye girdi. Önce bankalar kurtarıldı, arkasından kurtarılma sırası tekelere geldi. Devletler para basarak, banka ve şirketlere ucuz faizle (neredeyse faizsiz) kredi pompalayarak krizi denetim altına tutmaya çabaladılar. Başta ABD, AB, İngiltere ve Japonya merkez bankaları olmak üzere para basma “yetkisi” olan (bilindiği üzere bir çok devletin bu yetkisi emperyalist devletlerin dayattıkları kurumlarca gasp edilmiş durumda) merkez bankaları, krizin başından beri, piyasaya büyüyen oranda para sürdü ve sürmeye devam ediyor. Krizin başından bu yana piyasaya sürülen para miktarı çoktan on trilyon doları geçti.

Bu yolla hem iflasların önüne geçilmesi hem de büyüyen işsizlik ve düşen ücretlerle tehlikeye düşen sermaye gerçekleşmesi, (pazardaki daralma, meta satışlarının düşmesi) tüketimin ucuz krediyle finanse edilerek artırılması hesaplandı. Bu tarzda bol para ve düşük faiz, krizin denetim altında tutulmasında kısa vadede başarılı da oldu. Krizin çökertici etkisi hafifletildi. Ama bu durum bir yandan krizi müzmin bir hale dönüştürürken, öte yandan mevcut gerilimi öteleyip biriktirerek büyütüyor. Daha büyük bir krizin kapısını açıyor.

Ucuz ve bol para üretimde bir büyümeye dönüşmüyor; tersine, spekülatif alanlara kayıyor. Piyasadaki para miktarı arttıkça borsalarda, türev piyasalardaki kumar da büyüyor. Kapitalizm düşen meta satışlarını, pazarlardaki daralmayı işçi ve emekçilere ucuz kredi açarak aşmaya çabalamıyor. Bu yolla işçi ve emekçilerin sadece geleceği

ipotek altına alınmıyor; onların sisteme bugünkü itirazlarının önü de kesiliyor. Özellikle kriz sonrası büyüyen bu ipoteklenme bugün öyle bir noktaya ulaştı ki, ipotekli kitlelerin hane halkı borçlarının toplamı, ülkelerin yıllık gayri safi milli hasıllarının toplamını geçmiş durumda. Sistemde çarkların ağırda olsa dönmesini sağlayan Kredi-İpotek sistemi, (tüketici kredisi, kredi kartı, vb. çeşitli adlarla verilen krediler) kitlelerin, işten atılma korkusuyla kapitalist sisteme karşı tepkisini törpülerken, kapitalizme yönelmesi gereken öfkeyi aile içine, kadın ve çocuklara çeviriyor.

Burjuvazinin krizi hafifletmek için bugün büyük bir umutla sarıldığı bu yöntem (ucuz, bol paraya ve devlet ihaleleri ile sermayeyi destekleme ve kredi sistemiyle kitleleri ipotekleme) kısa vadede burjuvazinin istediği sonuçları verse de krizi ortadan kaldırmıyor, gerilimi öteliyor. Hem burjuvazinin iç çatışmasını, hem de emek sermaye çatışmasını keskinleştirerek daha sarsıcı bir krizin koşullarını biriktiriyor.

Kriz, Paylaşım ve Devrim

Sermayenin yeniden üretimi, basitçe bir sermaye birikimi, sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi sorunu değildir. Sermaye ile birlikte onun egemenlik sisteminin ve bu sistemin dayandığı ilişkilerin (mülkiyet ilişkisi, devlet, ideoloji, kültür, hukuk, sınıflar ve sınıf mücadelesi vb.) yeniden üretimidir. Doğal olarak bu yeniden üretimde her kesinti – kriz – aynı zamanda sistemin yeniden üretiminin de krizidir. Bu anlamda kriz sadece, o ana kadar kurulmuş olan ekonomik dengelerin bir altüst oluşu değil, aynı zamanda sistemin bütünü'nün sosyo-politik dengelerinin de altüst olmasıdır. Sermayenin yeniden üretimiyle – kapitalizmin yeniden üretimi arasındaki bu nesnel, iç bağlantı ve bunun barındırdığı çelişkiler, krizi salt ekonomik bir sorun olmaktan çıkararak politik bir soruna dönüştürüyor. Bunun kaçınılmaz sonucu, krizden çıkışın da, ekonomik bir sorun (ekonomik önlemlerle aşılacak bir sorun) olmaktan çıkarak, politik bir soruna dönüşmesidir.

Her şeyden önce kriz sermayenin, burjuvazinin iç çelişkilerini derinleştirip keskinleştirirken dengeleri de bozarak bir sermaye çatışmasına yol açar. Sermaye hareketlerinin hızlandığı ekonominin olağan

gelişme dönemlerinde, sermayelerin karşılıklı gelişmesi ve uyumyla oluşan denge, krizle birlikte yerini çatışmaya bırakır. Büyüme dönemlerinde üretici güçlerin gelişmesini hızlandıran, yeni ihtiyaçlar ve yeni tüketim talepleri yaratarak büyümeyi destekleyen rekabet, krizin yol açtığı daralmayla birlikte keskinleşerek sermaye savaşlarının yegane biçimi olur. Bölüşülmüş pazarda “centilmence” rekabet yerini pazarların yeniden bölüşümü biçimindeki rekabete bırakır. Sermaye engellenmesi, sermaye savaşlarıyla sermayelerin birbirlerini engellemesine dönüşür. Kriz, yeniden üretim sürecinin tümünü etkisi altına alarak derinleştikçe, ulusal ve uluslararası pazarlar, sermaye savaşları arenası haline gelir. Daralmış pazarlarda fiyat indirimleri, çeşitli satış yöntemleri ile kızışan rekabet, devletlerin devreye girmesiyle kotalar vb. çeşitli biçimlerde sınırlamalar ve kayırmalarla uluslararası bir karakter kazanır, büyüyerek sürer. Ulusal ve uluslararası pazarda bir sermayeler çatışmasına dönüşen bu savaşın belirleyici ilkesi güçtür. Güçsüzler kaybederken, güçlüler savaştan daha da güçlenerek çıkar. Sermaye bir yandan krizin etkisiyle değersizleşirken, diğer yanda belirli ellerde yoğunlaşarak merkezileşir. ”Bozulan denge ekonomide bunalımlardan, siyasette savaşlardan geçerek yeniden kurulur.” (Lenin, Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine, Ekim Devrimi Küliyatı, Sol Yay.sh.13)

Bugün kapitalizm tarihinin en derin, en sarsıcı krizlerinden birini yaşıyor. Yaşanan krizin bu sarsıcı niteliği her şeyden önce, kapitalizmin 1990’da girdiği hızlı büyüme ve genişleme süreciyle bağlantılıdır. 1990 sonrasında üretici güçlerin gelişiminde, sermaye birikimi ve merkezileşmesinde ve mali sermaye hareketlerinde yaşanan olağanüstü büyüme ve genişlemeyle hızlanan yeniden üretim sürecine bağlı olarak, krizi de büyüttüştür. Krizin derinleşmesine yol açan diğer bir etken de, kapitalist hegemonyasının sağladığı olanaklar ve işçi hareketi üzerinde kurulan burjuva denetimle, 1945 sonrasında sistemde ortaya çıkan krizlerin hafifletilerek ötelenmesinin yol açtığı gerilim birikimidir. 2000’li yılların başında ABD’nin başlattığı hegemonya savaşlarıyla kendini dışa vuran bu gerilim, bugün derinleşen krizin de etkisiyle büyüyüp, bütün sisteme yayılarak, bir paylaşım savaşına doğru evriliyor. Değişen güç dengeleri, daralan pazarlarla birlikte, savaş tehdidi de büyüyor. Krizin yıkıcı etkilerinin hissedilmeye başlandığı son yıllarda, emperyalist güçlerin başlattığı çatışmalar (Rus-

ya'nın Gürcistan'a girmesi, ABD-İran, Hindistan-Pakistan gerginliği, İsrail'in yeniden Filistin'i işgali, Kuzey Afrika'da birbirini izleyen işgaller, Mali, Libya, Suriye ve sıradakiler; Lübnan ve İran vb.) gelmekte olan savaşın ön habercileri olduğu kadar, bu savaşın alanını da belirliyor. Asya, Afrika ve Kafkasya, 1. Paylaşım Savaşı'nın ardından bugün de, yeni bir paylaşım savaşının alanları olarak öne çıkıyor. Bu geniş coğrafya içinde Ortadoğu, savaşın merkezi alanını oluşturuyor. Bu alanda savaş gizli, açık yöntemlerle yeni cepheler açılarak, yeni ittifaklar kurularak sürüyor.

Savaş hazırlığı bunlarla sınırlı kalmıyor. Emperyalist devletlerin bütçelerinden silahlanmaya ayırdıkları miktarlar hızla yükselirken dünya bir silahlanma yarışına doğru itiliyor. 2007-2015 yılları arasında silahlanma yarışında görülen bu artış, bu yılların ekonomik büyümede bir yavaşlama ve durgunluk yılları olduğu da dikkate alındığında savaş tehdidinin giderek büyüdüğüne işaret ediyor.

Kriz sonrası silahlanma harcamalı Milyar \$									
Ülkeler	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ABD	556961	621131	668567	698180	711338	684780	639704	609914	596024
Çin	68090	86412	105634	115701	137967	157446	177848	199651	214787
Fransa	60595	66009	66884	61782	64601	60035	62417	63614	50860
İngiltere	65986	65619	57915	58083	60270	58496	56862	59183	55460
Rusya	43535	56184	51532	58720	70238	81469	88353	84697	66421
Japonya	40530	46361	51465	54655	60762	60012	49024	45867	40885
Almanya	42552	48081	47470	46256	48140	46471	45931	46103	39393
İtalya	35962	41244	38301	36032	38130	33733	33892	31571	23840
Türkiye	15319	17127	16352	17939	17305	17958	18615	17770	15275
İsrail	11995	14095	13979	14559	15373	14742	16874	18106	16101
İran	9331	11082	12585	13561	14278	16494	11997	9901	10265
S. Arabistan	35470	38223	41267	45245	48531	56498	67020	80762	87186
Güney Kore	27726	26072	24576	28175	30992	31952	34354	37286	36435
Hindistan	28255	33002	38722	46090	49634	47217	47404	50914	51257
Pakistan	5343	5227	5275	5975	6955	7479	7645	8655	9510

Kaynak: Uluslararası Barış Enstitüsü (SIRPI) verilerinden derlenmiştir.

Ulusal ve uluslararası alanda farklı sermaye grupları, sermaye fraksiyonları, emperyalist tekeller ve devletler arasındaki çelişkileri keskinleştirerek çatışmaya dönüştüren kriz, kapitalist üretim biçiminin temel çelişkisi, emek-sermaye çatışmasını da keskinleştiriyor

Olağan gelişme dönemlerinde üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki uyum ve bu uyumun toplumsal biçimi olan geçici uzlaşmalar, yerini çatışmaya bırakıyor. Üretici güçler kullanımlarının kapitalist biçimine yeniden başkaldırıyor. Kriz ekonomik bir olgu olmaktan çıkarak, sistemin bütününe yayılarak genel bir buhranına dönüşüyor.

Sınıfların karşılıklı konumlanışını, güç ilişkilerini, örgütlenme ve bilinç düzeylerini yansıtan eski denge bozuluyor. Bozulan denge, küllenen çatışmayı yeniden alevlendiriyor. Güce ve gücün içerdiği şiddete dayanarak, çeşitli araçlarla (bu araçlar içinde işçi sınıfının, emekçilerin kendi örgütlerini de saymak gerekir) ekonomik, politik ve ideolojik olarak, sisteme entegre edilerek, pasifize edilen sınıf hareketi, yeni koşullarda, bir yeni bir ivme ile tarih sahnesine dönüşüyor. Sınıf mücadelesi yeniden tarihsel sürecin başat aktörü haline geliyor. Kendiliğinden eylemlerden bilinçli, örgütlü eylemlere doğru, ileri sıçrayışlarla, geri düşüşlerin birbirini izlediği zikzaklı bir yolda, ağır aksak bir yürüyüşe geçiyor. Tarihin tekerleği sessiz geçen onlarca yılın öcünü alırcasına hızla dönmeye başlarken, dünya yeni bir altüst oluşun eşğine geliyor.

Kapitalizmin tarihi, aynı zamanda, sermaye birikiminin kesintiye uğradığı, mevcut güç dengelerinin değiştiği, egemen sınıflar arasında kaos ve çatışmaların keskinleştiği, dünyanın emperyalist tekeller ve devletler arasında paylaşımının yeniden gündeme geldiği, işçi sınıfı ve emekçilerin düzenle kurulu bağlarının çözülmeye yüz tutarak başkaldırırlara dönüştüğü, sistemde genel bir altüst oluşun koşullarının olgunlaştığı, kapitalizmin genel bunalımının da tarihidir. Bu tarihin en belirgin özelliği, kesintiye uğrayan sermaye birikimiyle emperyalist savaş ve iç savaşın aynı tarihsel kesitte yan yana düşmeleridir. Krize bir devrim durumu özelliği kazandıran bu üç olgunun (sermaye gerçekleşmesinin kesintiye uğraması, emperyalist savaş ve iç savaş) her seferinde yeniden aynı tarihsel kesitin içinde birleşmeleri, bir tarihsel tesadüfler zincirinin sonuçları değil, tersine, sermaye hareketinin, insan istenç ve eylemlerinden bağımsız olarak işleyen nesnel karakteristiğidir. Emperyalist savaş ve iç savaş bu sürece dışarıdan dayatılan biçimler değil, sermaye hareketine bağlı olarak ortaya çıkan sürecin iç dinamiğinin, en üst düzeydeki siyasi biçimleridir.

Kapitalizmin bugünkü krizinde bu üç olgu, yeniden aynı tarihsel

tablonun içine yerleşerek, sistemi sarsan genel bir buhrana doğru yol alıyor. Sermaye bu altüst oluşun nesnel koşullarını kendi işleyişiyle besleyip büyütüyor. Ancak kriz ne ölçüde nesnelse, krizden çıkış da o ölçüde öznel. Kapitalizmin her dünya krizi, bütün ülkeleri içine çeken, dünya çapında bir “kararsız denge” durumuyla betimlenir. Başka sözlerle ifade edersek; yönetenlerin eskisi gibi yönetemedikleri, yönetilenlerin ise gittikçe artan memnuniyetsizliklerini ortaya koydukları bir toplumsal değişim sürecine girilir. Bu süreçte “kararsız denge” sınıfların güçleri, karşılıklı konumlanışlar ve sınıflar arası mücadelenin seyrine göre değişime uğrar. Nesnel süreçler, krizin derinleşmesi ve buna bağlı olarak çelişkilerin keskinleşmesi, kararsızlığı büyütür. Ancak dengeyi bozacak olan nesnel süreçteki bu potansiyel değil, bu potansiyelin devrimci bir değişim aracına dönüştürülmesidir. “Kararsız denge” durumu, sınıf mücadelesinin yeni bir evresine işaret ediyor. Bu yeni evrede her şey, sınıflar arası güç dengesine, işçi sınıfının devrimci konumlanışına, bilinç ve örgütlülük düzeyine bağlı olarak şekillenecektir.

Dünya kapitalizmi, 1914 ve 1929’da olduğu gibi hızla bir yol ayrımına doğru koşuyor. Kapitalizm, ya dünya işçi sınıfının, ezilenlerin bilinçsizliği, örgütsüzlüğü ve eylemsizliğinden aldığı güçle gelişimini yeni dengeler altında sürdürecektir, ya da işçi sınıfı, kendisini burjuvaziye bağlayan bütün bağları kopararak ileriye doğru bir atılımla, tarihsel olarak miadını çoktan doldurmuş kapitalizmi “layık olduğu yere, asar-ı atika müzesine, çarık ve tunç baltanın yanına fırlatıp atacaktır.”

Hayalci olmak başka bir şeydir, büyük hayaller görmek başka bir şey. Bizi hayalcilerden ayıran, büyük hayaller görmemizi sağlayan ve onların peşinden koşturan yaşadığımız bu nesnel süreç, bu sürecin içinde taşıdığı büyük enerji, işçi sınıfının sahip olduğu – bugün uykudan uyanmakta olan – gizil güç ve bu gücün sunduğu olanaklardır. Ancak nesnel olanakların, gerçeğin kendisi olmadığını, buradan gerçeğe uzanan zorlu bir yolun da olduğunu biliyoruz. ”Zorluk olanaksızlık değildir”, yeter ki nasıl aşılabileceğini bilenebilsin ve bunun gerektirdiği cesaret, bilinç ve özveri gösterilebilsin.

Dünya işçi hareketi, dün olduğu gibi bugün de, gelmekte olan altüst oluşa hazırlıksız yakalanmıştır. Bugün, kapitalizmin içinden geç-

tiği buhran, 1914 ve 1929’la karşılaştırıldığında, kapitalizmin ulaştığı büyüme ve yaygınlık, üretici güçlerin gelişmişlik düzeyi ve ertelenen krizlerin biriktirdiği gerilime bağlı olarak, çok daha derin ve sarsıcıdır. 1914 buhranının doruk noktasında, işçi hareketi dünyanın fethine çıkmışken, bu fetih, burjuva karşı devrime güç veren Kautsky’ci sosyal demokrat ihanetle yarıda kesildi.

İhanete rağmen, devrim pek çok ülkede (Almanya, Macaristan, Avusturya vb.) parlak başarılar elde etti. Rusya’da iktidarı almakla kalmadı, iç savaş sürecinden, iktidarını dünya burjuvazisinin çok yönlü saldırılarına karşı koruyarak, sağlamlaştırarak çıktı. Dünya işçi hareketine, bir sonraki hamlesi için sağlam bir üs yarattı.

1929’da, “Kautsky’cilik” bu kez farklı yollar ve biçimler altında devrimin Avrupa’da yayılmasının yeni engeli oldu. 1914’de emperyalist savaşa, yurt savunması adı altında kurban edilen devrim, bu kez faşizme karşı ittifaka kurban edildi, çok daha etkili ve kalıcı oldu. Sovyetler Birliği’nin emperyalist saldırganlık karşısında kazandığı “yarım” zaferin (Alman saldırganlığına karşı kazanılan şanlı zafer) kanatları altında yayılarak etkisini sürdürdü. Bu “yarım” zaferin sersemletici etkisiyle hemen hiçbir ciddi tartışmaya bile yol açmadan kabul gördü. 1945 sonrasında kapitalizmin sağladığı olağanüstü gelişme ve bunun sınıf ilişkilerinde yol açtığı değişimlerle, işçi hareketine yerleşerek içselleşti.

Bu öznel ve nesnel olumsuzluk altında işçi sınıfı sürekli güç kaybederek sınıf konumundan uzaklaştı. Yüzyıllık bir mücadele deneyimi ve bu mücadelenin kazanımlarını birer birer kaybetti. 1990’larda ise, tarihinin en ciddi darbesini yedi. Sovyet bloğunun çözülüşüyle bütün silahları elinden alınan işçi hareketi, silahsızlandırılmakla kalmadı, kendi silahlarıyla bir kez daha vuruldu. Yaşanan sadece bir mevzi kaybı, ideolojik, politik, örgütsel dağılma değil, aynı zamanda bir umut ve hafıza kaybı idi. Bu süreçte işçi sınıfı sermayenin, üretim araçları gibi, uysal, nesnel bir bileşeni düzeyine indirgendi.

Bu tablo, bugün sınıf mücadelesinin önündeki zorlukları görmek ve mücadelenin önünde aşılmaz bir duvar gibi dikilen bu zorluklara boyun eğmek, teslim olmak için kafi derecede “ikna” edicidir. Önümüzdeki dönemde burjuvazinin işçi hareketini etkisizleştirmede en büyük dayanağını oluşturan zorlukların bu “ikna” edici gücü, aynı

zamanda işçi hareketinin aşmak zorunda olduğu ve aşarken en çok zorlanacağı engellerden birini oluşturmaktadır. Ancak bu tablo, sadece gerçeğin bir yüzü, bugün mevcut olanıdır. Tablonun öteki yüzünde gelmekte olan ve gelmekte olanın bu tabloyu altüst edici gizil gücü vardır. Bize büyük rüyalar gördüren, harekete geçirildiğinde dünyayı altüst etme yeteneğine sahip bu gizil güçtür.

Kapitalizm kendi tarihi içinde hiç bir dönem, hiç bu kadar güçlü, aynı zamanda bu kadar güçsüz olmamıştır. Güçlüdür, çünkü Sovyetler Birliği'nin çöküşü sonrasında sınıf mücadelesi baskısını ensesinde hissetmeden, otuz yıl, güven içinde büyümesini sürdürmüş, sistemini her bakımdan güçlendirerek yetkinleştirmiştir. Güçsüzdür, çünkü bu hızlı büyüme süreci içinde üretimdeki toplumsallaşma ve büyüme artık kapitalist özel mülkiyet yoluyla yönetilemez bir büyüklüğe ulaşmıştır. Üretici güçlerdeki olağanüstü gelişme, daha bugünden “ her-kese ihtiyacı kadar “ komünist ilkeyi hayata geçirebilecek bir üretimi olanaklı hale getirmiştir. Eğer bugün bu ilke hayata geçirilemiyorsa, üretimdeki bolluk ve zenginliğe karşın, hâlâ dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu açlık, yoksulluk ve işsizlik içinde kıvranıyorsa, bunun nedeni, üretici güçlerin yetersizliği değil, bu güçler üzerindeki kapitalist mülkiyettir. Güçsüzdür, çünkü kapitalizmin gücünün kaynağı, işgücünü üretim sürecinin dışına itmeden, sermayeyi ve üretici güçleri tahrip etmeden, bu tahriple birlikte karşıt gücü – işçi sınıfını – harekete geçirmeden, ayağa kaldırmadan, birleştirip mücadeleye sevk etmeden varlığını sürdürebilecek durumda değildir. Güçsüzdür, çünkü dünyayı kana bulamadan ve bu kandan beslenmeden yaşayamaz.

Kapitalizmi, sahip olduğu bütün ideolojik ve zor olanaklarına, (sermayeye, baskı örgütlerine, tanka topa, camiye, okula vb.), örgütlülüğüne ve gücüne rağmen tarihsel olarak ölüme mahkum eden bu nesnelliktir. Bu nesnellik tersinden bakıldığında bütün dağınıklığına, güçsüzlüğüne, örgütsüzlüğüne ve umutsuzluğuna rağmen, insanlığın kurtuluşunun da habercisidir. Buradan hareketle şu yargıyı dillendirmek hiç de abartı sayılamaz: Bugün dünya, yaklaşmakta olan bir emperyalist paylaşım savaşıyla birlikte bir altüst oluşun, bir devrimci mayalanmanın eşiğindedir. Bu mayalanma öznel güçleri (işçi sınıfının öznel konumu – bilinçsizliği, örgütsüzlüğü vb.- ve bunların yol açtığı kendi gücüne yabancılaşma ve uyuşukluk) açısından ne kadar

uzakta görünüyorsa, nesnel koşulları bakımından o kadar yakındır. Çünkü yaşanan buhran, kapitalizmin altındaki patlayıcı yığının hızla biriktirmekte ve aynı hızla bir patlamaya doğru itmektedir. Biriken bu patlayıcı yığınının, nerede, nasıl bir patlamaya yol açacağı ve hangi hızla dünyaya yayılacağını henüz bilemiyoruz. Ancak bildiğimiz ve emin olduğumuz, kapitalizmin kendi işleyiş yasallığıyla bu patlayıcı yığının hızla biriktireceği ve patlamaya hazır bir yoğunluğa ulaştıracağıdır.

Kapitalizm, öznel güçleriyle dağıttığı işçi sınıfını, nesnel işleyişle yeniden harekete geçiriyor. Derinleşen buhranın yarattığı nesnel olanaklarla, işçi sınıfının sınıfsal hareket refleksi de gelişiyor. Ancak, bu nesnel olanaklar kendiliğinden, işçi sınıfının bilinçlenmesine ve örgütlenmesine yol açmıyor, açamaz. Çünkü kapitalizm, işçi sınıfının birleşmesi, bilinçlenmesi ve örgütlenmesi için nesnel koşulları olgunlaştırırken, diğer yandan, bu bilinçlenmeyi ve örgütlenmeyi engelleyici ideolojik politik, güç ve yöntemleri de devreye sokuyor. Olanaklarla zorluklar iç içe giriyor. Dünya burjuvazisi gelmekte olan devrimci dalgayı ekonomik teröre eşlik eden siyasal terörle karşılıyor. Dünyanın her yerinde işçi sınıfına karşı teyakkuz konumu alıyor. İç savaş yasaları ve örgütleri devreye sokuluyor.

Bu koşullarda işçi sınıfının, hem kendini yeniden toparlaması ve hem de burjuvazinin karşı darbelerini etkisizleştirmesi, sınıf savaşımı yoluyla, bu savaşım içinde bilinçlenip örgütlenerek, kendisini aşarak, gerçekleşebilir. İşçi sınıfı bu temel sorunu çözmeden, bırakalım kapitalizmi yıkmayı, ona ciddi bir fiske bile indiremez. Unutmamak gerekir ki; işçi sınıfı ya, kendi koşulları içinde kalarak, en iyi ihtimalle, reformisttir ve “hiçbir şeydir”, ya da bu koşulların dışına çıkarak, bilinçlenerek, örgütlenerek, kendi bağımsız politikası ve örgütlenmesiyle, devrimcidir ve “her şey” dir.

Kapitalizmin kendi buhranıyla bir yol ayrımına doğru sürüklendiği bugün işçi sınıfı siyasetinin önündeki temel görev, yakalanması gereken temel halka, işçi sınıfının ulusal ve uluslararası devrimci birliğini sağlayacak devrimci örgütlenmesidir.

Dipnotlar:

(*) Bu belirlemelerden, sermaye üretiminin bu iki yönteminin birbirinden ayrı olarak var oldukları, kullanıldıkları anlamı çıkmaz; tersine bu iki yöntem de sermaye üretimi sürecinde sürekli olarak birlikte var olur, biri diğerini içerir vb. Vurgulanmak istenen mutlak artı-değer üretme yöntemlerinin sermayenin sınırsız büyüme ve gelişme zorunluluğuna, sahip olduğu fiziki koşullar nedeniyle, cevap vermediğidir.

(**) Çeşitli sermaye grupları arasında sıkça görülen uzlaşmalar, fiyat anlaşmaları, pazar bölüşümleri vb. sermaye birikimiyle orantılı olarak büyüyen rekabetin ortadan kalkmasının kanıtı değil, onun farklı biçimler altında varlığını sürdürmesidir.

(***) Eşitsiz ticaret ve karşılıksız dolar basma yoluyla kendi krizini emperyalist ülkeler de dahil olmak üzere, kapitalist dünyaya ihraç ederek. (1950’de ABD dünya ticaretinin yarısından fazlasını elinde tutuyordu.

(****) Japonya ABD’ye sunduğu bu “gönüllü” yardımların bedelini, 1994’de içine girdiği ağır krizle ödedi. Bu krizde, Japon mali sistemi tam bir çöküntü yaşadı

(*****) 1990 sonrası dönemde, emperyalist sistemin “kardeş” şirketleriyle yaptığı ticaret (ithalat, ihracat) yıllar içinde sürekli artarak bugün dünya ticaretinin % 40’ı gibi önemli bir orana yükselmiştir.

Hazırlık Örgütü

Devrimci Örgüt, Sınıf Partisi

İsa Karmat Kiriş

‘Hazır Reçetelerle’ Komünistlerin Siyasal Örgütsel Birliği Sağlanabilir mi?

Sınıf Partisi’nin olmadığını her olay ve olguda belirlemek, bu eksikliği çeşitli gerekçeleri ile dillendirmek, yazmak ve broşür haline getirerek, bu eksikliğin giderilmesi için grup oluşturup çalışma yürütmek oldukça anlamlıdır. Sınıf Partisi eksikliğini saptayan gruplar, eksikliğin giderilmesi yönünde somut strateji belirlemek yerine, “Amaç, ilke ve öncelikler”ini belirleyerek, bu belirlemelerini “olmazsa olmaz, hazır reçetelere” dönüştürmektedirler. Hazır reçetelerini kabul edenlerin, kendi oluşturdukları “Birlik Platformu”na katılmalarını istemektedirler. Her grubun hazır reçeteleri olduğu için de reçeteler arası rekabet başlamakta, gruplar grupçuluğun girdabına girerek, yaptıkları belirlemeleri unutturmasına ya grup partilerini kurmaya yönelmektedirler ya da grup partisi gibi hareket etmeye başlamaktadırlar. “Sözde Komünistlerin Birliği” şiarını ağızlarından hiç eksik etmemekteler, “Pratikte ise sözleri ile çelişen bir duruş” sergilemektedirler. Birlik konusunda en keskin teorik laflar edenler, Birliğe karşı en çok bahane üreterek direnir hale gelmektedirler. Birlik diye diye Komünistlerin Birliği fikriyatını, projesini en çok birlikçi geçinen bu türden gruplar sulandırmaktadırlar.

Bu anlayışlarda çok ilginç felsefi idealizmle karşılaşmaktayız. Tarihi, günümüzü ve geleceği düşüncelerin yarattığını temel alan felsefi idealizmle mücadele, düşünceyi ortaya çıkaran (düşünce neden değil bir sonuçtur; insanın pratik-duyusal etkinliğinin bir sonucu) nesnel koşulların belirlenmesiyle ilk adım atılabilir. Maddi yaşamın üretimi, düşünce yaşamının üretimini de koşullar. Somut insan etkinliğinden ve pratik yaşamdan bağımsız bir düşünce yoktur. İnsan, doğaya ve topluma müdahale ederek, doğayı ve toplumu değiştirirken, aynı zamanda kendini de değiştirmektedir. İnsanın hem doğa ve topluma müdahalesinin, hem de kendine yönelik müdahalesinin düşünceye yansması, bire bir değil diyalektik bir ilişkidir. “Koşullar insanları yarattığı kadar insanlar da koşulları yaratır.” (K.Marx-F.Engels, Alman İdeolojisi, Evrensel Basım Yayın, 2013, s.45) Koşulların insanları yaratması nesnelliği, insanların koşulları yaratması da özneliği içerir. Nesnellik, insanların koşullardan bağımsız olamayacağını, koşullara bağımlılığını belirtir. Öznellik ise koşulların insanlardan bağımsız olamayacağını, koşulların insana bağımlılığını belirtir.

Komünizm lafının en çok kullanıldığı bu broşürlerde ne yazık ki bilimsel komünizmin temel yöntemi olan tarihsel materyalizmin tam karşıtı bir yöntemle karşı karşıya kalmaktayız. Marx ve Engels, Aziz Max’ın “ Toplumsal yaşamı, her türlü sosyal ilişkiyi ve tüm bunları... yaşam ve topluluk ilkesi...yarattı.” teorik belirlemesini eleştirirken; “Tersi daha iyi: Hayat ilkeyi yarattı.” düzeltmeleri ve uyarıları yerindedir (K. Marx-F. Engels, Alman İdeolojisi, Evrensel Basım Yayın, 2013, s.212). Marx, bu ve benzeri kafada olan idealistleri, burjuva ve küçük-burjuva sosyalistlerini uyarırken: “Yüzyılı belirleyen ilke değil, ilkeyi belirleyen yüzyıldır.” (Stanka Simeonova, Çağdaş Burjuva Sanatında Bunalım ve Estetik Teorisi-Makale-, Yeni Dünya Sosyalizm Sorunları Dergisi, Şubat 1975, Çeviren: Hüseyin Çelikkaya) sözü, komünist geçinenlerin burjuva felsefesinin idealist yönteminden hareket ettiklerini ne kadar da yerinde göstermektedir. Aynı sözü Marx’tan ödünç alarak, “yüzyıl” yerine “birlik” sözcüğünü koyarak değiştirip söylersek: “Birliği belirleyen ilke değil, ilkeyi belirleyen birliktir.” sözü, üzerinde yaşadığımız coğrafyadaki enternasyonalist/devrimci/komünist geçinen küçükburjuva sosyalistlerinin Marksist yöntemden ne kadar uzak olduğunu göstermektedir.

Burjuva Aydınlanma Çağı'nın Aydınlanma Bilincinin Sosyalist Harekete Etkisinden Nasıl Kurtulabiliriz?

“Burjuva Aydınlanma Çağı”ndan miras kalan bilincin sosyalist harekete sirayet etmesi de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Burjuva aydınlanma çağı bilinci, burjuva toplumu eğiticiler ve eğitilenler (öğretmenler ve öğrenciler) olarak iki bölüme ayırmaktadır. Marx, burjuva aydınlanma bilincinin “eğitmenin de eğitilmesi gerektiğini” unuttuğunu, atladığını belirtmiştir ve eğitimin insanlar (sınıflı toplumda bir sınıfa mensup bireyler) tarafından, mevcut koşulların (nesnel gerçeğin) değiştirilmesi sonucu ortaya çıktığını vurgulayarak, burjuvazinin bu gerçeğin üzerinden atladığını ve kendi sınıf çıkarı üzerinden toplumu “eğiticiler ve öğrenciler” olarak sınıfları gizleyerek, yapay bir bölünmeye tabi tuttuğunu izah etmiştir. Burjuvazinin, burjuva aydınlanma çağı aydınlarına biçtiği misyon, burjuvazinin sınıf çıkarı açısından anlaşılır bir durumdur. Aynı durumun farklı biçimlerde de olsa sosyalist harekette de bir yansısının olması sorunlu bir duruma işaret etmektedir. Sosyalist harekette çoğu gruplar, örgütler kendilerini “eğitici/öğretmen”, işçi sınıfını, emekçi kitleleri “eğitilen/öğrenci” olarak görmektedir. Bu eğilim doğal olarak burjuva ve küçükburjuva sosyalizmi anlayışına sahip olan akımlarda, örgütlerde, grup partilerinde daha bariz bir biçimde görülmektedir. Kimi komünist geçinen entellektüalist/teorisist/dogmatik/sekter gruplarda da bunların izlerini görmek mümkündür.

Komünistler, bütün bu olumsuzluklardan arınmak için Marksist yönemi temel alarak, Leninist sınıf partisi teorisini güncelleyip, sınıf partisinin inşası için örgütlü hazırlık üzerinden hareket etmelidir.

Hazırlık Örgütü, hem “Komünistlerin Siyasi Örgütsel Birliği”nin çalışmasını yürütürken, hem de işçi hareketinin en ileri unsurları olan “sınıf bilinçli işçilerin birliği”ni yürütmelidir. Bu iki birliğin etkileşimi, buluşup bütünleşmesi, öğretmen/öğrenci ilişkisini ortadan kaldıracak, yeni birlik, sürekli öğrenen ve sürekli öğreten birlik haline gelecektir. Sınıf mücadelesi pratiğinden öğrenecek olan sınıf partisi, bu öğrendiklerinden edindiği deneyimlerden çıkardığı derslerle, yeniden sınıf mücadelesine pratik olarak müdahalede bulunacaktır. Bu müdahaleler rutin, kendini mekanik olarak tekrar eden müdahaleler değil, sürekli gelişerek kendisini de aşan (helezonik/sarmal) müdahalelerdir. Sınıflı toplumun antagonist çelişkilerini çözene kadar işçi sınıfının sınıf mücadelesine çok yönlü müdahalesi, sınıfın çok yönlü araçlarıyla sürecektir.

İdeoloji -Bilim

Burjuvazi bilimi, kendi sınıfının düşüncelerini egemen hale getirmenin bir aracı konumuna getirerek, ideolojik bir araç haline dönüştürmüştür. Bu sayede egemen sınıfın düşünceleri, toplumda egemen hale getirilmekte; işçi sınıfı ve diğer emekçi kitleler, katmanlar üzerinde ideolojik egemenlik kurmaktadır. Burjuva ve küçükburjuva sosyalizmi anlayışına sahip akımlarda ideoloji ve bilim arasındaki kurulan ilişki, bilimin kültürel, “üretici toplumsal güç”olarak algılanamamasından kaynaklanan olumsuzluklar nedeniyle ideolojiyi “dogmatizme” dönüştürmekte, diğer mücadele biçimleriyle sağlıklı, verimli bir ilişkinin kurulmasını engellemektedir. Burada ilişki tersine dönmekte, ideoloji örgütlü mücadeleye hizmet etmesi gerekirken, örgütlü mücadele ideolojiye hizmet eder duruma getirilmektedir. Düşünce mi insana hizmet etmeli, insan mı düşünceye hizmet etmelidir? Tek başına ideolojik mücadele yeterli olsa idi, Marksizmin-Leninizmin burjuva ideolojisinden ne farkı kalırdı? Bu durumda “ideolojik, bilimsel/teorik, ekonomik/politik örgütsel” mücadele bütünlüğü parçalanmakta, birbirleri arasındaki olması gereken ilişki kopmaktadır. Üzerinde yaşadığımız coğrafyada “ideolojik, bilimsel/teorik, ekonomik/politik örgütsel mücadele” bütünlüğünün kurulduğunu söyleyebilmemiz mümkün değildir.

Ayrıca kapitalizmin tekelci kapitalizm, emperyalizm aşamasında burjuvazi sanatı, bilimi, felsefeyi yok ederek insanlığı çöküşe, çürümeye, geleceksizliğe, karamsarlığa, nihilizme sürüklemiştir. Sanatı, bilimi, felsefeyi burjuva ideolojisinin tahkimatını yapan bir duruma getirmiş; içeriği de bu tahkimata göre dönüştürmüştür. Sanatı, bilimi, felsefeyi burjuva ideolojisinin tahkimatından, tahakkümünden kurtarmak, ideolojik mücadeleyi daha belirgin hale getirmek için bilimsel komünizme bilimsel yaklaşmak gereklidir. Tarihsel materyalist yöntem kullanılarak ideoloji-bilim, ideoloji-felsefe, ideoloji-sanat arasındaki diyalektik ilişki ortaya konulmalı ve nesnel gerçeği, hakikati algılamamıza, anlamamıza, anlamlandırmamıza, müdahale noktalarını belirlememimize ve örgütlü iradi müdahalede bulunmamıza katkıda bulunan temel beslenme kaynaklarımız olmalıdır.

Hazırlık Örgütü, bu bütünlüğün kurulması için gerekli olan alt yapı çalışmasına girme, görev ve sorumluluğu üzerinden hareket etmelidir.

Sınıf İçinde Örgütlü Çalışma Sınıfın İleri Unsurlarının Örgütlü Birliğini Sağlamaya Yönelik Olmalıdır

Hazırlık Örgütü, “Komünistlerin Siyasal Örgütsel Birliği”ni sağlama çalışmasını hiç aksatmadan, sınıfın içinde, sınıfın ileri unsurlarının örgütlü birliğini sağlayıcı bir tarzda yapmalıdır. Sınıf içi çalışma sadece fabrika, işyerleri ile sınırlı olmamalı, sınıfın yaşadığı, zaman geçirdiği yerlerde de (mahalle, semt, mahalli dernekler, kooperatifler, sendika lokalleri, spor kulüpleri vb.) çalışma yürütülmelidir.

Burjuva ve küçükburjuva sosyalizmi anlayışına sahip akımların, grupların mahalle, semt çalışması üzerinden gerçekleştirdiği rekabetçi örgütlenme tarzının basıncına karşı önlemler alınmalı, kesinlikle rekabete girilmemelidir. Bu türden akımların, grupların sınıfın ve emekçi kitlelerin yerine kendi gruplarını ikame eden, Leninist örgütlenme anlayışından uzak sınıf dışı olan akımların, grupların grupçu anlayışlarından uzak kalınmalı, bu alanlardaki kitle çalışması da sınıf içi çalışmayı güçlendirici biçimde yürütülmelidir.

İşçi hareketinin ileri unsurlarının birliğinin sağlanması ve bu birliğin kazanılması her koşulda aksatılmadan yapılmalıdır. Bu temel çalışma yapılmadan bilimsel komünizmle, işçi hareketinin buluşturulmasını, bütünleştirilmesini, birliğini sağlamak imkansızdır.

İşçi Hareketinin İleri Unsurlarının Örgütlü Birliğine Yönelik Çalışma Yürütülürken Komünistlerin Siyasal Örgütsel Birliğine Yönelik Çalışma da Aksatılmadan Yürütülmelidir

Sınıf içi çalışma yürütülürken, Komünist hareketin birliğinin sağlanmasına yönelik çalışma da aksatılmadan yürütülmelidir. Her iki çalışma birbirinin alternatifi haline getirilmemeli, birbiriyle koordineli olarak yürütülmelidir. Sınıf partisi, bu iki birliğin birleştirilmesiyle oluşturulacağı için, iki alandaki çalışma görevi de yerine getirilmek zorundadır.

Öncelik partinin kurulmasına verilmeli, sonra işçi hareketi ile birlik sağlanır anlayışı Leninist sınıf partisi örgütlenme anlayışının dışındadır. Böyle kurulan onlarca parti, işçi hareketi ile birleşememiş, grup partisi olmanın dışında bir işleve sahip olamamıştır.

Profesyonel Devrimci Komünist Yönetici Kadrolar

Yetiştirilmeden Örgütlü Organlı Çalışma Yürütülemez

Hazırlık örgütü, iki alandaki çalışmayı yürütürken, aynı zamanda kendi kadrolarını eğitmeyi, profesyonel yönetici kadrolarını yetiştirmeyi, profesyonel kadrolarını uzmanlaştırmayı, etki alanını derinliğine ve genişliğine büyütmeyi sürdürmelidir.

Hazırlık Örgütü, örgütlü, organlı çalışmayı yürütecek profesyonel

yönetici kadro ve sınıf/kitle gücüne, birikimine sahip olmalıdır. Organların işleyişi sağlanarak, kurumsallaşmaya gidilmelidir. Hazırlık Örgütü, başlangıçta işbaşı yaparken, uzmanlaşmış profesyonel kadroların yönetiminde değil de boş zamanlarını politikayla uğraşan amatörlerle, işi aceleye getirerek işe başlarsa, sermayenin ve sermayenin devletin koyacağı çeşitli engellerle karşılaştığında, tökezlemekten ve darbe almaktan kendisini kurtaramayacaktır. Hazırlık Örgütü, organlı çalışmanın yöneticilerini profesyonel kadrolardan oluşturursa, sermaye cephesinin saldırılarına cevap vermek hem yerinde ve zamanında olur hem de kayıplar en aza indirilir ve en kısa zamanda kayıplar telafi edilir. Böylece örgütün ve mücadelenin sürekliliği sağlanmış olur. Her koşulda organlı çalışmayı sürekli hale getiremeyen bir örgütün kendisini yeniden üretme kapasitesi yoktur. İlişkinin devrimcileşebilmesi için profesyonel devrimciler örgütünün hazırlık süreci de profesyonel devrimci kadrolardan oluşmak durumundadır. Teorik olarak çok ileri laflar edip bunu pratiğe geçirecek aracınız, devrimci bir örgütünüz yoksa, söylemleriniz havada kalmaya mahkumdur. Teori/pratik bütünlüğünün kurulması, ideolojik/teorik/ekonomik/politik örgütsel mücadele bütünlüğünün sağlanması anlamına gelir. Bu bütünlüğün oluşturulmasını ancak devrimci bir örgüt sağlayabilir. Kendisini bile örgütlemekten aciz olan, kendisini devrimcileştiremeyen teorik bir söylem, sınıfı nasıl devrimcileştirecektir?

Hazırlık Örgütü, örgütsel çalışmayı yürütecek profesyonel yönetici kadrolardan ve gerekli nicelikten yoksunsa, öncelik profesyonel kadroların yetiştirilmesine verilmelidir. “Her şeyi profesyonel kadrolar belirleyecekse” eğer bu öncelik zorunludur. Bu cümlelerin esprisi; öznel koşulların hazırlanmasında devrimci ve komünist kadroların rolüne vurgu yapmak içindir. Kadro sorununun çözümü, ciddi kadro politikasının belirlenmesi, uygulanması ve denetlenmesi ile mümkündür. Hazırlık Örgütünün belirlenmiş somut kadro politikası olmak zorundadır. Bu öncelik yerine getirildikten sonra dışarı doğru açılma ve büyüme, kitleleşme yönünde çalışma yürütülmelidir. Yeter ki profesyonel yönetici devrimci kadrolar oluşsun, bu kadroların birbiriyle uyumlu kolektif örgütlü çalışma yürütsün, niceliği oluşturmak hiç de zor olmayacaktır.

Hazırlık Örgütü Devrimci Örgüt

Hazırlık Örgütü aynı zamanda devrimci bir örgüt olmak zorundadır. Devrimci bir örgüt ise, devrimci ve komünist kadrolardan oluşan bir “savaş örgütü/devrimci savaşçıların örgütü”dür. Kendini sınıf müca-

delesinin bütün aşamalarına ve bu aşamanın biçimlerine hazırlamayan bir devrimci örgüt, sınıf mücadelesinin önderliğini kazanamaz, rolünü oynayamaz ve tarihsel işlevini yerine getiremez. Hazırlık Örgütü önce örgütlü yaşamı devrimcileştirirken, belirli bir niteliğin ortaya çıkmasını sağlamalıdır. Belirli bir niteliğin ortaya çıkarılması ise belirli niteliklere sahip olan kadrolarla ancak mümkün olabilir. Eğer nitelikli kadrolarla örgütlü faaliyete başlamıyorsanız, yapmanız gereken ilk iş, nitelikli kadro olabilecek kadro adaylarını belirleyip içe yönelik bir çalışma üzerinden nitelikli kadroları ortaya çıkarmanız zorunludur. Nitelikli, donanımlı, güvenilir kadrolarla ortaya çıkarılacak olan niteliğin, etki çeperinde bulunan nicelik tarafından içselleştirilmesi sayesinde, örgütlü mücadelenin derinliğine ve genişliğine büyütülmesi, kitleselleşmesi sağlanır. Nitelikli bir niceliğe sahip olan devrimci örgütün sınıf mücadelesine ve kitle hareketlerine müdahale etme kapasitesi artar.

Hazırlık Örgütü Legal Burjuva Zemin Dışında Var Edilir

Sınıf partisinin kazanılması, oluşturulması, işçi hareketinin ileri unsurlarının birliğinin bilimsel komünizme kazanılması anlamına gelir. Bundan dolayı, Hazırlık Örgütü önce kendini burjuva zeminin dışında “beyni”ni ve “gövde”sini var etmek zorundadır. Hazırlık Örgütü, burjuvazinin ve burjuva devletin bütün olumsuz müdahalelerine karşı örgütsel sürekliliğini sağlayacak önlemlerin alınmasını, örgütsel güvenlik sorununu çözecek örgütsel teknik donanıma sahip olmasını, burjuva zeminin dışında var etmek zorundadır. Burjuva zeminin dışında kendi varoluşunu gerçekleştirdikten sonra, burjuva zemini de kullanma çalışmasına girip, iki zemini de koordineli olarak yürütme kapasitesine ulaşmalıdır. Sınıf ve kitle ile bağ kurma gerekçesi ile sadece legal araçlar üzerinden hareket eden grupların akıbetlerini, onların niyetlerinden bağımsız olarak hezimetle ve tasfiyeyle sonuçlandığını yaşanan onlarca deneyle görmek mümkündür. Sadece legal mücadele burjuva zeminle sınırlıdır. Burjuva zeminle kendisini sınırlayan gruplar, legalizm bataklığında yüzerek, “legal Marksizm”e evrilmekten kendilerini kurtaramazlar.

Hazırlık örgütü, bu iki zeminde yürüttüğü çalışmalarını, işçi hareketinin ileri unsurlarıyla buluşturup bütünleştirebilirse, parti inşaa çalışmasını sonuna kadar götürerek sınıf partisini oluşturma işlevini yerine getirebilir. Sınıf mücadelesini yürütme ve yönetme kapasitesine ulaşan sınıf partisi, sınıfın büyük çoğunluğunu da etkileyip örgütleyebilir; dönemsel/yeni toplumsal dinamikleri etkileyebilir, bu dönemsel/yeni

toplumsal dinamiklerle yapacağı taktik ittifaklar üzerinden bu dinamiklere de önderlik edebilir. Burjuvaziyi yalnızlaştırıp, sınıf mücadelesini zirveye taşıyıp, burjuva egemenlik sistemine son verip, işçi sınıfının politik iktidarı üzerinden sınıfsız komünist topluma geçişin koşullarını hazırlayabilir.

Leninist Örgütlenme Teorisi Dışındaki Parti Anlayışları

Sınıf partisini bir devrimci, sosyalist, komünist grubun partileşme süreci başlatarak, grubun doğrusal büyümesi yöntemiyle ele alanlar, ancak bir grubun partisinden söz edebilirler. Üzerinde yaşadığımız coğrafyada kendi grubunun doğrusal büyümesini temel alan gruplardan yüzlercesini görmek mümkündür. Bir grubun doğrusal büyümesi üzerinden grubun proletaryanın ideolojisini ve ideolojik birliğini temel alması esasına dayanan Maoist parti anlayışı, üzerinde yaşadığımız coğrafyada grupların hakim anlayışıdır. Sınıf partisi sadece ideolojik birliğe indirgenirse, grubun kendisini felsefi idealizmden kurtarması olanaksızdır. Felsefi idealizme kendisini kaptıran grup, kendi grubunu ‘idealize’ etmekte, bu durum grup fetişizmine, tapınımına, fanatizme, grupçuluğa yol açmaktadır. (Grupların büyük çoğunluğu Marksizmi-Leninizmi/işçi sınıfının ideolojisini temel aldıklarını söyleseler de bunun maddi/nesnel karşılığı olmadığı sürece, felsefi materyalizmin kapsamına değil, felsefi idealizmin kapsamına girmektedirler. Sınıfın yerine ve adına kendi grubunu ikame eden gruplar, ne yazık ki, proletarya sosyalizmine oldukça uzak olan burjuva ve küçükburjuva sosyalizmi anlayışına sahip olan gruplardır.) Oysa, Marksizm-Leninizm felsefi olarak materyalisttir ve diğer materyalist anlayışlardan ayrı olarak, yöntemi, diyalektik ve tarihsel materyalist yöntemdir. Felsefi idealist yöntem üzerinden hareket eden grupların Leninist sınıf partisi teorisi ve pratiği ile uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Bu grupların “Sınıf partisinin maddesi nedir?” sorusunu yanıtlamaları gerekmektedir.

Sözel olarak Marksist-Leninist ideolojiyi temel aldığını ve sınıf partisi olduğunu iddia eden gruplar, sınıf yerine, kendi grubunun çevresinde örgütlediği kitlelerini koyacak kadar ileri gitmekte, kendiliğinden ‘önderliğini’ ilan etmektedirler. Bu yönelim içinde bulunan grupların da Leninist sınıf partisi teorisi ve pratiğiyle bir ilişkisi bulunmamaktadır.

Bazı gruplar, gruplarını örgüt, hareket, birlik vb. formlarda tanımlamakta, belirli bir grupsal büyümeden sonra, partileşme sürecini başlatmakta, ideolojik/teorik/politik-örgütsel sorunlarını çözdüklerini ileri sürmekte ve kendi gruplarını parti ilan etmektedirler. Bu gruplarda da

grubun partileşme süreci sınıfın dışında yürütülmekte, sınıf dışından sınıfa seslenerek, sınıfı grup partilerine davet etmektedirler. Sınıf dışı grup partilerinin sınıfla kan uyuşmazlıkları ortaya çıkmakta, bu durum, grup partilerinin Leninist sınıf partisi teorisi ve pratiğinin dışına savrulmalarına neden olmaktadır.

Kimi gruplar da “Önce parti kurulur, sonra parti ile sınıf arasında ilişki kurulur.” anlayışına sahiptir. Bu grupların işçi sınıfı ile kurdukları ilişki, grubun doğrusal büyümesine endeksli olarak yürütülmektedir. İşçi hareketi ile grubun ilişkisini grubun mobilizasyonuna indirgeyen bu türden gruplar da Leninist sınıf teorisi ve pratiğinin dışına savrulmuşlardır.

Siyasal Kimlik Örgütsel Kimlik

Siyasal kimlik, örgütsel kimlik ayrımı yapılırken, bu ayrımlar birbirlerine karıştırılmaktadır. Devrimci, Sosyalist, Komünist iddialı gruplar, çevreler, akımlar siyasal kimliklerini ağırlıklı olarak burjuva legal zeminde çıkardıkları gazete, dergi, kitap, broşür, internet sitesi, kurdukları dernekler, sendikalar, kitle örgütleri vb. araçlarla ifade etmektedirler. Burjuva legal zemini darlaştırılmış ajitasyon ve propaganda ile sınırlamaktadırlar. Kullanılan araçlar grup kadro adaylarının, sempatizanların ve örgütlediği kitlesinin moral, motivasyon, iç ajitasyon ve eğitim materyali haline getirilmektedir. Temel çalışma da bu zemin üzerinden gerçekleştirildiği için bu araçlarla ilişkili olan bireyler; kendi günlük yaşam tarzlarını ve alışkanlıklarını terk edememekte, yaşam tarzları grubun/aracın ortak tarzı haline gelmekte, günlük rutin işler ve takvime bağlanmış “namus belası” yapılması zorunlu hissedilen eylemlilikler yapılmakta, adı devrimci/sosyalist/komünist olan, kendisi ise liberalize olmuş amorf grupların parçası haline gelmektedir. Amorf gruplarda çalışmanın yükünü omuzlayan bireyler, koşulların da etkisiyle ‘şeflere’ dönüşmekte, grup kolektivize olamamakta, organlı faaliyet yerine bireylere yönelik talimatlı faaliyet; emir komuta ilişkisi devreye girmektedir. Radikalize olmuş gruplarda emir komuta ilişkisi kısmen işlerken, liberalize olmuş gruplarda işlememektedir. Organlı faaliyetin olmadığı yerde tüzük hükümleri işlememekte, grubun genelinde “kendiliğindenlik”, “rastlantısallık”, “iradesizlik”, “disiplinsizlik”, “denetimsizlik ve özdenetimsizlik”, “laçkalık”, “çürüme”, “çözülme”, “tasfiyecilik” örgütün bünyesini sarmaktadır. Grupların, örgütlerin darbe almalarının en büyük nedeni, örgütlerinin bünyesini saran bu hastalıklı durumdur.

Siyasal kimlik, örgütsel kimlik arasında çelişki ve uyumsuzluk ya-

şayan gruplar, hastalıklı bünyelerine rağmen, hallerine de bakmadan “Birlik Platformu” önerisinde bulunurlar. Birlik Platformu önerileri, kendi siyasi kimliğinin kabulünü koşul olarak dayatır. Adeta “Gel benim siyasi kimliğimde ortaklaşalım.” diyerek, kendi bulunduğu zemine davet edip iltihak etmelerini isterler. Bu türden siyasi kimliği öneren akımlarda, gruplarda, örgütlerde hazır reçetecilik, kendini dayatma, kendini birliğin merkezinde görme anlayışı hakimdir. Bu birlik anlayışı burjuva ve küçükburjuva sosyalizmi anlayışına sahip akımların, grupların, örgütlerin benmerkezci, narsist, özel mülkiyetçi anlayışıdır.

Hazırlık Örgütü siyasal kimlik ile örgütsel kimlik arasındaki çelişkiyi ve uyumsuzluğu ortadan kaldırmak için iki kimliğin uyumlu birliğini gerçekleştirir. Bu birlik anlayışı benmerkezci, narsist, mülkiyetçi değildir; aracı amaç haline getirmez, proletarya sosyalizminin özel mülkiyet karşıtı anlayışı üzerinden hareket ederek “Komünistlerin siyasi örgütsel birliği”ni temel alarak, gruplar çağının aşılmasını, Komünist Hareketin Merkezileşmesini, işçi hareketinin en ileri sınıf bilinçli unsurların birliğiyle Komünist Hareketin buluşup bütünleşerek birleşmesini savunur. Leninist sınıf partisi teorisinin birlik anlayışından alınması gereken bu dersin niçin ısrarla es geçildiği ve görmezden gelindiği sorgulanmalı, bunu dikkate almayan akımlar, gruplar, örgütler açığa vurulmalıdır.

Statik İlişki Dinamik/Diyalektik İlişki

Örgütlenme, grup içerisinde statik ilişkiyi, dinamik/diyalektik ilişkiye çevirmekle başlar. Bu ilişki çevrimi, en yakınından uzağa doğru açılarak gerçekleştirilir. Önce en yakın iç halka ilişkiye dahil edilir. En yakın halkadaki niteliksel sıçrama gerçekleşmeden uzaktaki ikinci, üçüncü halkalarda hem niteliksel sıçrama hem de niceliksel büyüme gerçekleşmez. En yakın iç halka kendisini devrimci tarzda, devrimci bir örgütle örgütlemekten dışındaki ikinci, üçüncü halkaları örgütleyemez. En yakın iç halkadaki dinamik ve diyalektik ilişki niteliksel dönüşümü ve değişimi gerçekleştirir. Bu sayede nitelik ortaya çıkarılır. Ortaya çıkan nitelik ikinci ve üçüncü halkalarda dinamizm ve diyalektik ilişki yaratır. Büyüme, genişleme, kitleselleşmenin yolu böyle açılır. Dinamizm ve diyalektik ilişki bütün halkalarda sürekli hale getirilirse sürekli gelişimin ve niteliksel sıçramaların devamlılığı sağlanır. Niteliğin ortaya çıkarılmasına yönelik bir hedef, amaç ortaya konulmamışsa ve bu amacı gerçekleştirecek pratik adım atmaya yönelik bir araç oluşturulmamışsa; bu araçla da örgütlü bir çalışmanın içine girilmemişse söylenenlerin ve yapılanların gevezelikten öte bir anlamı yoktur.

Devrimci Yaşam Örgütlü Yaşamdır

Devrimci örgütte örgütlü yaşam temeldir. Devrimci örgüt olmadan devrimci yaşam olmaz. Örgütlü yaşam disiplinli, sorumlu, bilinçli yaşamdır. Örgütlü yaşam görev dağılımının, işbölümünün olduğu yaşamdır. İşbölümünün olduğu yerde yönetenler/yönetilenler, hiyerarşi de vardır. Devrimci bir örgütte organlar belirlenen ilke ve normlara göre çalışıyorlarsa, demokratik merkeziyetçilik işletiliyorsa, karar alma süreçlerinde kararlar özgürce tartışılıp karara bağlanıyorsa, azınlığın eleştirisi ve şerh hakkı korunuyorsa, eylemde birlik de sağlanıyorsa organlar arasındaki uyum ve bütünlükten söz edebiliriz. Birey/kadro yaşamını devrimci örgütün konumlanmasına göre belirler. Görev, sorumluluk, yöneticilik gibi işbölümü içerisinde bulunan unsurların yaşamının 24 saatini de örgütlü yaşam belirlemelidir. Kendi özel yaşantısından arta kalan zamanını devrimci çalışmaya ayıran bir bireyin, devrimci/komünist kadro olması mümkün değildir. Kadro olma niteliklerine sahip olmak tek başına yeterli değildir. Bu nitelikler devrimci bir örgütte, örgütlü yaşam içerisinde sınanmadan, denenmeden, kolektif içerisinde karşılıklı güven ilişkisi oluşmadan kadro adayını kadro olarak belirlemek, baştan kolektivizmin yeşermesini engellemek anlamına gelir. Ancak devrimci bir örgüt, kolektif önderlik için kolektivize olanlarla, şef taslaklarını birbirinden ayırabilir. Arınarak yürüyüş sayesinde “Profesyonel Devrimciler Örgütü”, “Merkezi Çelik Çekirdek” ortaya çıkarılabilir. Devrimci örgüt kolektivizmi ortaya çıkarmadan farklılıkları sentezleyemez, homojenleştiremez, “kolektif aklı, kolektif bilinci, kolektif eylemi” örgütleyemez.

Yeniden Doğuş

Devrimci bir örgüt içerisinde örgütlü yaşama giriş yapan birey, adeta yeniden doğmuş gibi olmalıdır. Eski yaşamı, sınıflı toplumdaki, sınıflı toplum kültürü ile yoğrulmuş yaşamıdır. Örgütlü yaşamında birey, eski yaşamını ‘öldürür’. Yeni yaşam deyim yerindeyse sınıfsız komünist toplum yaşamıdır. Bu yaşama uyum sağlayabilenler devrimci ve komünist kimliğini edinebilirler. Devrimci örgüt içinde yeni yaşamın normları, koşulları, yöntemi, tarzı oluşturulamamışsa, örgütlü yaşama giren birey eski yaşamını sürdürmeye devam eder. Eski yaşantısını devam ettiren bireyde devrimci ve komünist kimliğin oluşması mümkün değildir. Burjuva ve küçükburjuva sosyalizmi anlayışına sahip gruplarda, örgütlerde nicelik sirkülasyonunun ve çok kısa zamanda yaşanan kopuşların ana nedenlerinden biri de yeni yaşam koşullarının oluşturu-

lamayıdır.

Hazırlık Örgütü Sınıfla Buluşma Aracı Olarak İşçi Gazetesini Örgütleyebilir

Hazırlık Örgütü sınıf içerisindeki hedef kitlesini belirleyerek öncelikli olarak bu kitleye seslenmelidir. Bu kitle sınıfın en ileri unsurları olan sınıf bilinçli işçiler olmalıdır. Sosyalist hareket içerisinde en ileri unsurlar komünist gruplarsa ve bu gruplara “Komünistlerin Siyasi Örgütsel Birliği”ni sağlamaya yönelik çağrılar yapılyorsa, işçi hareketinde de en ileri unsurların birliğine yönelik çağrı yapmak gereklidir. Bu çağrının ana çerçevesini “Sınıf Partisi, birlik, sınıf mücadelesi, sınıf iktidarı vb.” olmalıdır. İşçi Davası ve Iskra örneklerine bakıldığında işçi gazetesinin içeriğinin çerçevesini görebiliriz. Burada ekonomizmden, kaba işçicilikten eser yoktur. Temel amaç işçi sınıfının ileri unsurlarının birliğinin bu gazete aracılığı ile sağlanıp sınıf partisinin inşasıdır. Bir bütün olarak Komünist Hareket’le işçi hareketinin ileri unsurlarıyla buluşmayı, bütünleşmeyi, birliği, kısacası sınıf partisinin inşasını sağlayan siyasi işçi gazetesini Iskra’dır. Iskra’nın başyazıları ve makaleleri dikkatle incelendiğinde işçi hareketi içerisindeki en ileri işçilerin eğitilmesi, sınıf bilincinin, tarih bilincinin, komünist bilincin oluşturulması, güçlendirilmesi ve derinleştirilmesine yöneliktir. Pratik adımı ise sınıf mücadelesini yönetecek sınıf partisini, sınıfın sınıf bilinçli kadrolarıyla komünist kadroların birlikte inşa etmesidir.

Bu deneyden çıkarılacak derslerin ışığında Hazırlık Örgütü Merkezi bir yayın olarak siyasi işçi gazetesini örgütleyebilir.

Merkezi Yayın Organı Siyasi İşçi Gazetesi

Hazırlık Örgütü hem devrimci örgütün örgütlü yaşamını düzenlemek, hem de sınıf partisinin oluşum koşullarını, alt yapısını hazırlamak için hedefli, amaçlı, planlı, örgütlü hareket etmek zorundadır. Hem Hazırlık Örgütü’nün sürekli eğitimini sağlamak, hem işçi hareketinin en ileri unsurlarıyla buluşmayı, iletişimi, etkileşimi sağlamak ve ilişkileri derinleştirip bütünleşebilmek, hem de sınıf dışı burjuva ve küçükburjuva sosyalizmi anlayışlı akımlarla mücadele edebilmek için özgür alanda Merkezi Yayın Organı hazırlayıp muhataplarına ulaştırmak zorundadır.

İşçi hareketi içerisindeki en ileri sınıf bilinçli işçileri kazanmaya, örgütlemeye, birliklerini sağlamaya yönelik olarak MYO.

Sosyalist Hareket içerisinde en ileri unsurlarının (komünist grupların) birliğini sağlamaya yönelik olarak MYO.

Hem işçi hareketi içerisinde, hem de sosyalist hareket içerisindeki çalışmayı koordineli yürütecek MYO.

Sınıf partisini oluşturmayı temel hedef haline getiren ve bu hedefe odaklanan, örgütlü mücadelenin merkezine de bu hedefi koyan MYO.

Kapalı/özgür alanda örgütlü çalışmayı yürüten ve uzmanlaşan MYO.

Iskra deneyiminden dersler ve sonuçlar çıkaran, işlevini günümüzde güncelleyen, hem kadrolarının, hem de örgütlediği sınıf ve kitle gücünün ideolojik, teorik ve siyasi eğitimini sürekli hale getiren, örgütlü mücadeleyi yürüten, taşıyan MYO.

Örgütlü mücadeleyi geliştiren ve güçlendiren, mücadele deneyimlerini biriktirip, sentezleyip, sonuçlar ve dersler çıkaran MYO.

Örgütlü faaliyet içerisinde organ içerisinde çalışmayı, işbölümünü, uzmanlaşmayı, profesyonelleşmeyi planlayacak ve yürütecek MYO.

Devrimci örgütün her alandaki örgütlü gücü, teknik donanımıyla mücadele biçimi ve tarzı arasındaki uyumu sağlayacak MYO.

Devrimci örgütün mücadele yönteminin, dönemsel mücadele biçiminin, mücadele tarzının uyumlu bütünlüğünü ve birliğini sağlayacak MYO.

Sınıf mücadelesinin girdiği yeni dönemin ve durumların ortaya çıkardığı yeni mücadele biçimini belirleyen ve bu yeni mücadele biçimine göre yeni mücadele araçlarını da belirleyip, oluşturan, yeni mücadele biçimine göre sınıf mücadelesine müdahale edecek olan MYO.

İdeolojik, teorik, ekonomik, politik/örgütsel mücadeleyi bütünleştiren, bu mücadeleleri birbirinden ayıran akımlara karşı mücadele eden MYO.

Proletarya sosyalizmini/bilimsel komünizmi temel alan, burjuva ve küçükburjuva sosyalizmi anlayışına sahip akımlarla her düzlemde mücadele eden MYO.

Sınıf bilinci, tarih bilinci, komünist bilinç arasındaki ilişkiyi kurabilecek, burjuva ideolojisinin hegemonyasına karşı mücadele edecek MYO.

Hem üzerinde yaşadığımız coğrafya üzerinde yaşanan sınıf mücadelesi ve sosyal mücadeleler tarihinden, hem de uluslararası alanda yaşanan sınıf mücadelesi ve sosyal mücadeleler tarihinden öğrenen, bu mücadelelerden sonuçlar ve dersler çıkaran, bu çıkardığı sonuçları ve dersleri, günümüzde verilen sınıf mücadelesi ve sosyal mücadeleler

pratiğinde uygulayan, bu derslerden yararlanıp deneyim hanesine katan MYO.

Sadece legal burjuva zemin üzerinden yayın faaliyeti yürütüldüğünde, bu zeminin dışına çıkılamaz.

Özgür alan yayını olmadan özgür hareket etme alanları yaratılamaz.

Pentagon'un Savaş Hukuku Kılavuzu

Topyekun Savaş ve Askeri

Diktatörlük Tasarısı

Tom Carter / World Socialist Web Site
Bölüm I

ABD Savunma Bakanlığı'nın yeni Savaş Hukuku Kılavuzu, aslında bir "uluslararası ve iç hukuku ihlal etme ve savaş suçları işleme" rehberidir. Haziran 2015 tarihli, 1165 sayfalık belge, mevcut hukukun bir açıklaması olmadığı gibi, Pentagon'un olmasını istediği şeyin bir özeti de değildir.

Bu kılavuza göre, "savaş hukuku" (yani, Pentagon'a göre, savaş hukuku,) uluslararası insan hakları antlaşmalarının yanı sıra ABD Anayasasının da yerini almaktadır.

Kılavuz, silahlı çatışma sırasında sivillerin öldürülmesine izin vermekte ve kitlesel askeri gözaltılar için bir çerçeve oluşturmaktadır. Kılavuza göre gazeteciler sansür edilebilecek ve askeri yetkililerin iddiasıyla casus olarak cezalandırılacaklardır. Kılavuz'da nükleer silahların kullanımı serbestçe anlatılıyor ve napalm, seyreltilmiş uranyumlu mühimmat, misket bombaları veya diğer ayırım gözetmeyen silahlar yasaklanmıyor.

Bu durumda kılavuzun başlığının Topyekun Savaş ve Askeri Diktatörlük Manifestosu olması, daha doğru olurdu.

Kılavuz, emperyalist militarizm ile demokrasinin uyumsuzluğunun açık bir ifadesidir.

SSCB'nin tasfiyesinden sonraki 25 yıl içinde ve özellikle de sözde “terörle savaş”ın başlangıcından bu yana 14 yıldır ABD, dünya çapında tehditler ve askeri şiddet vasıtasıyla ekonomik çöküşünü dengelemek için neredeyse sürekli savaş halinde olmuştur.

Ukrayna'da faşistler tarafından yönetilen darbeyi organize eden, Mısır'da askeri diktatörlük ve baskıyı, Gazze'deki kitlesel cinayetleri ve yıkımı destekleyen bir hükümetin, ülke içerisinde hukukun üstünlüğüne ve demokratik ilkelere bağlı kalması beklenemez .

Hem Bush ve hem de Obama yönetimlerinde, “terörle savaş”a, Yurtseverlik Yasası gibi polis devleti mevzuatı barajı, insanların Ulusal Güvenlik Ajansı ve diğer kurumlar tarafından sürekli gözlenmesi ve izlenmesi, polisin militarizasyonu, ABD vatandaşlarının suçlama veya yargılama olmaksızın gözaltına alınabilmesi ve infazı da dahil olmak üzere Amerika Birleşik Devletleri içinde demokratik hakların düzenli bir biçimde iptal edilmesi eşlik etti.

Bu bağlamda, Pentagon'un kılavuzu bir polis devletinin çerçevesini oluşturma çabalarında önemli bir kilometre taşıdır.

1961 yılında yaptığı veda konuşmasında, Başkan Dwight D. Eisenhower,” askeri-endüstriyel kompleks”in yarattığı tehlikeler konusunda ülkeyi uyarıyordu. Fakat Amerika'nın mevcut askeri-kurumsal-istihbarat kuruluşu, Eisenhower'ın hayallerinin de ötesinde metastaz yaparak büyüyüdü. Bu kılavuzda, sınırsız para ile şişirilmiş, saldırganlık savaşlarından kana bulanmış bir biçimde, küstahça bir cesaretle bağımsızlığını, demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne düşmanlığını ve ülke içinde ve dışında savaş suçları ve diğer her çeşit vahşeti uygulamaya hazır olduğunu açıklıyor.

Pentagon kılavuzu, uluslararası emperyalist eğilimleri yansıtmaktadır. Yapılan açıklamada, (kılavuzun hazırlanmasında) “değişim göreviyle ABD Hava Kuvvetlerinde bulunan İngiltere Kraliyet Hava Kuvvetleri ve Avustralya Kraliyet Hava Kuvvetleri subay ve görevlilerinin katılımından da yararlanıldığı” belirtilmektedir. “Buna ek olarak, 2009 yılında seçkin akademisyenlerin yorumlarının yanı sıra, Kanada, İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralyalı askerî hukuk danışmanlarının kılavuzun taslağını inceleyerek yorumlarda bulunmuş oldukları” da ifade ediliyor.(sh. v)

“Uzun yılların çalışma ve uzmanlığını yansıtan” kılavuz, Savunma

Bakanlığına bağlı tüm bölümlerini, yani, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri, Deniz Piyadeleri, NSA'da dahil dört ulusal istihbarat ajansını ve diğer pek çok alt daireleri ve kurumlarıyla toplam 2.130.000 muvazzaf personeli ve 1,1 milyon yedeği kapsamaktadır. Açıklamada, “savaş hukuku üzerine Savunma Bakanlığı bünyesinde bir kılavuzu yürürlüğe koymanın, Savunma Bakanlığı hukuk danışmanlarını uzun süredir hedefi olduğu” vurgulanmaktadır. (sh. v) Bu yeni belge, ordunun farklı kesimleri ve istihbarat kurumları içinde parça parça mevcut olan çeşitli politika belgelerinin yerini almaktadır.

Bu kılavuz, Bush ve Obama yönetimleri de dahil olmak üzere uzun bir süre boyunca hem Demokrat, hem de Cumhuriyetçi yönetimlerin aracılığıyla sürdürülen çabaların sonucu olup, devletin en üst düzeylerinde, Savunma Bakanlığı Genel Danışmanı başkanlığında Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Askeri Başsavcılarının, Deniz Piyadeleri Komutanlığı Askeri Hakimliği'nin, çeşitli Askeri Bölümlerin Genel Danışma bürolarının ve Genelkurmay Başkanlığı Hukuk Müşavirliği'nin dahil oldukları bir “ Savaş Hukuku Çalışma Grubu” tarafından hazırlanmıştır. (s. v-vi)

Pentagon genel danışmanı Stephen W. Preston'dur. Preston, CIA'nin kendi savaş suçlarını örtbas ettiği ve yasadışı işkence programının araştırılması çabalarını engellediği 2009'dan 2012 yılına kadarki süreçte, Merkezi Haberalma Teşkilatı (CIA)'nın, genel danışmanıydı. Kılavuzun herhangi bir sivil otorite tarafından incelenip incelenmediği ya da onaylanıp onaylanmadığı belli değildir.

Nürnberg'in önemi

Savaş Hukuku Kılavuzu, II. Dünya Savaşı sonrası dönemi ve uluslararası hukuk tarihinin karmaşık ve önemli olayı olan Nürnberg davasına yapılan referanslarla doludur. Kılavuzun girişinde şu sözler yer almaktadır:

Nürnberg duruşması

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, askeri komisyonlar önünde binlerce sanığı yargılayan Amerikalı askeri hukukçular, Yargıç Robert Jackson'ın sözleriyle, ‘intikamın eli’ olmuşlar ve gücün, akıla ödediği en önemli tazminatlarından biri olarak, esir ettikleri düşmanlarını gönüllü hukukun kararlarına teslim etmişlerdir. Müttefiklerin Genelkurmay Başkanla-

rı'ndan biri, bu özgün tarihi şu sözlerle yansıtmıştır: “ Savaş hukuku özellikle Amerikan yöntemine sahip.” Ve şu da gerçektir ki, savaş hukuku, ABD Silahlı Kuvvetleri'ni şekillendirdiği kadar, dünyadaki diğer silahlı kuvvetleri de şekillendirmiştir. (s. ii)

2015 yılında Pentagon'un Nürnberg örneğine saygı göstermesi, dünyayı en çok kirleten şirketlerin, çevrenin korunması çabalarına takdirlerini ifade etmelerine benziyor. Eğer Nürnberg örneği bugün tarafsız uygulanmış olsaydı, Pentagon'daki tüm üst düzey yetkililerin, yasadışı saldırıların dünyanın en önde gelen failleri olarak tutuklanmaları ve kovuşturulmaları gerekirdi. İkinci Dünya Savaşı'nda Müttefiklerin Almanya ve Japonya'ya karşı kazandıkları zafer sonrasında galip güçler, mağlupların önde gelen savaş suçlularını yargılamak için uluslararası mahkemeler topladılar. En ünlü duruşma Almanya Nürnberg'de , 20 Kasım, 1945 ile 1 Ekim 1946 tarihleri arasında gerçekleşti ve Hermann Göring, Wilhelm Keitel, Joachim von Ribbentrop ve diğer önde gelen Nazilerin yargılanmalarıyla öne çıktı.

Duruşmalarda “galiplerin adaleti”nin yadsınamaz bir örneği görüldü. Ağustos 1945'de ABD, SSCB, İngiltere ve Fransa Uluslararası Askeri Mahkemesi kurulması için bir anlaşma yaparken, aynı hafta içinde, Amerika Birleşik Devletleri dünyanın en iğrenç savaş suçlarından birini işledi: Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası attı.

Bununla birlikte, Nürnberg'de benimsenen demokratik hukuk pozisyonları, dünyanın herhangi bir yerinde, suçlama veya yargılama olmaksızın herhangi bir kişiyi kaçırma ya da infaz etme, “önleyici olma” bahanesiyle herhangi bir ülkeye saldırı ve tüm dünya nüfusunu izleme haklarını savunan günümüzdeki yozlaşmış ve yasa tanımayan Amerikan siyasi yapısıyla taban tabana zıttır.

Nürnberg duruşmaları sırasında, önemli müttefik hükümetler arasında ortaya çıkan çoğunluk görüşü, Nazi liderlerinin “siyasi bir karar”a dayanılarak cezalandırılmaları çağrılarını reddetmek olmuştur. Bunun yerine, sanıklara tanık gösterme, delil sunma ve kendilerini savunma olanağı verilerek tam ve adil bir biçimde yargılandılar.

Nürnberg yargılamasından çıkan en önemli ilke kararı, saldırgan bir savaş başlatmanın, diğer tüm savaş suçlarını kapsayan temel suç olduğu konsepti idi. Nürnberg savcıları, insanlık tarihinin en büyük suçlarından bazılarını ortaya koyarken, öncelikle birincil suçun, Hitler ve yakın

çevresinin savaşı başlatmaları olduğunu savunmuşlardır.

Amerikan Başsavcısı, Yüksek Mahkeme Yargıcı Robert Jackson idi. Yardımcısı Telford Taylor, Jackson'a yazdığı bir memorandumda Nazilerin eylemlerinin altında yatan motivasyonları ve amaçlarının belirleyici hukuki sorunlar olmadığını vurgulamıştır: “Nedensellik sorusu önemlidir ve uzun yıllar tartışılacaktır, ancak bu yargılamada yeri yoktur çünkü mahkememiz, sanıkların nedenleri ne olursa olsun, bu saldırgan savaşı planlama ve başlatmalarının gayri meşru olduğu doktrinine sıkı sıkıya bağlı kalmalıdır.”

Başka bir deyişle, onu haklı çıkarmak için öne sürülen argümanlar veya politikalar ne olursa olsun - saldırgan bir savaşı başlatmak suç teşkil eden bir fiildir – barışa karşı işlenmiş bir suçtur.

Aynı şekilde Nürnberg savcıları, suç işleyenlerin emirleri uyguladıkları” ya da “aldıkları emirleri aktardıkları” savunmasını reddetmişlerdir. Nürnberg’in IV. İlkesi,, “bir kişinin ... Hükümetin veya üstlerinin emrine göre hareket etmiş olması, aslında ahlaki bir tercih yapması mümkün olduğu için, onu sorumluluktan kurtarmaz” demektedir.

Bunlar, yargılamaların ardından uzun süre yankılanan güçlü demokratik konseptlerdi. Vietnam Savaşı sırasında Taylor’un anılarında belirttiği gibi, “binlerce genç ...yasal olarak Nürnberg ilkeleri çerçevesinde, ABD’nin saldırgan savaşı olarak kabul ettikleri bu savaşa katılmak zorunda olmadıklarını öne sürmüşlerdi.”

Daha yakın zamanlarda, 12 Temmuz 2013 tarihinde, NSA (Ulusal Güvenlik Ajansı) nın sırlarını dünyaya açıklayanı Edward Snowden, yasadışı casusluk kanıtlarını gizlemek suçlamasını reddederken Nürnberg ilkelerine başvurdu. “Ben 1945 yılında Nürnberg’de ifade edilen ilkeye inanıyorum” diyordu. “Bireyler, ulusal itaat yükümlülüklerini aşan uluslararası sorumluluklara sahiptirler. Bu nedenle, her bir vatandaşın, barışa ve insanlığa karşı suç işlenmesini önlemek için, ülkenin iç yasalarını ihlal etmek görevi vardır. “

Nürnberg örneği, İkinci Dünya Savaşı’ndan egemen emperyalist güç olarak çıkan Amerika Birleşik Devletleri’nin kendine olan güvenini gösteriyordu. Amerikan egemen sınıfı, mevcut koşullarda, sadece demokratik ilkeleri savunmak değil, bu ilkelerin ABD’nin kendisi de dahil olmak üzere tüm ülkeler için geçerli, evrensel ilkeler olduklarını ilan edebileceğini düşünmüştü.

Bu nedenle, 23 Temmuz 1945 tarihinde yargıç Jackson, Uluslararası Askeri Mahkemeler Konferansı'nda yargılamaları hazırlayan müttefikler arası kuruluşa şunları söylemişti : “ Eğer anlaşmaların ihlaline ilişkin belli eylemler suç ise, Amerika Birleşik Devletleri, ya da Almanya, kim işlerse işlesin, bunlar suçtur ve biz, kendimize uygulanmasını istemediğimiz, suç davranışına karşı bir kuralı, başkalarına uygulayamayız. “[1]

Yetmiş yıl sonra, Amerika'nın liderleri, Jackson ve Taylor gibi hukukçular ile değil, Nürnberg'in sanıkları ile daha çok ortak noktaya sahiptirler. Pentagon, Nürnberg örneğine saygı gösterirken, SSCB'nin çözülüşünden beri ABD'nin askeri şiddetine maruz kalan ülkelerin bir kısmının listesi, Irak, Somali, Haiti, eski Yugoslavya, Sudan, Afganistan, Pakistan, Libya, Suriye, Nijerya ve Yemen'i içermektedir.

Saldırgan bir savaşı başlatmak yasadışı ise, Barack Obama, Hillary Clinton, George W. Bush, Dick Cheney, Donald Rumsfeld, John Brennan, Leon Panetta, Robert Gates, James Clapper, John Ashcroft, Joe Biden, John Kerry ve bunların suç ortakları için tutuklama emirleri çıkartılmış olmalıdır. Bunların hepsi savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve barışa karşı suçlar nedeniyle Göring ve adamlarının oturduğu sanık sandalyelerinde olmalıdırlar.

Böyle bir iddianame için yeterli kanıt mevcuttur. Örneğin böyle bir davada , Donald Rumsfeld'in Irak'a karşı saldırgan bir savaş açmak için çeşitli sahte gerekçeler içeren 27 Kasım 2001 tarihli memorandumu güçlü bir kanıt olurdu. Irak'ı ağır bir şekilde suçlayan Rumsfeld, “Nasıl başlar?” başlığı altında olanaklar üzerinde kafa yoruyor; “Saddam Kuzeyde Kürtlere karşı harekete geçiyor? ABD, Saddam'ın 11 Eylül saldırısı ya da şarbon saldırıları ile bağlantısı olduğunu keşfeder? Kitle imha silahları denetimleri konusundaki anlaşmazlık? Şimdiden denetim talepleri konusunu düşünmeliyiz. “

Rumsfeld'in memorandumu 2003 yılında Irak'ın işgalini başlatmak için yalan ve bahanelerle örülmüş bir komplonun bulunduğunu gösteren birçok delilden biridir. Bu gayri meşru saldırı sonucunda, yüz binlerce insan hayatını kaybetti, milyonlarcası mülteci oldu. Bütün bir toplum mahvedildi; IŞİD gibi hareketlerin yükselişine neden olundu ve trilyonlarca dolar değerinde zarar ve hasar ortaya çıktı.

Nürnberg mahkemeleri, buna benzer sahte bahanelerle Polonya'yı işgal etmeye yönelik Nazi komplosunu ortaya koymuştu. Naziler baş-

latmaya önceden karar verdikleri savaş için 'casus belli' (savaş sebebi) oluşturmak amacıyla , Gleiwitz olayı olarak bilinen bir provokasyon sahnelemişlerdi. Nürnberg duruşmalarında bu provokasyonun Polonyalı kılığına girmiş Alman kuvvetleri tarafından bir Alman radyo istasyonuna yapılan saldırı olarak gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır. Hitler bu olayla ilgili olarak generallerine şöyle övünmüştü: “ İnanırlılık önemli değil. Kimse galiplere doğru söyleyip söylemediklerini sormaz.”

Söylediğimi Yap, Yaptığımı Yapma

Nürnberg örneğine tekrar tekrar atıfta bulunmasına rağmen, Pentagon'un Savaş Hukuku Kılavuzu, güçlü bir “söylediğimi yap, yaptığımı yapma” iması taşımaktadır.

Örneğin belgede, saldırgan savaş konusuyla ilgili “Saldırganlık, gücün gayrı meşru kullanımının en ciddi ve en tehlikeli biçimidir.... Saldırgan bir savaşı başlatmak, ciddi bir uluslararası suçtur” denilmektedir. (S. 44) Bu, doğrudan Nürnberg örneğinin bir açıklamasıdır.

Ancak, daha fazla inceledikçe, bu ilkenin sadece Amerika Birleşik Devletleri dışındaki ülkeler için geçerli olduğu ortaya çıkmaktadır. Kılavuz, ABD'nin saldırganlık suçlarından yargılanabileceği Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC)'nin yetkisini tanımayı reddetmektedir.

Belge, “Amerika Birleşik Devletleri'nin Roma Statüsü'nde yapılan Kampala değişikliklerinde ifade edilen saldırgan davranış tanımının uluslararası hukuk teamülünü yansıtmadığı görüşünü dile getirdiğini belirtmektedir .(S. 45) ABD ayrıca,” Güvenlik Konseyi tarafından bir devletin saldırganlık eylemi işlediğine dair bir ön tespiti olmadan Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC)'nin yargılama yetkisini kullanabileceğine ilişkin kaygılarını da” dile getirdi. (S. 1112) Güvenlik Konseyi'nin böyle bir kararı, elbette ABD'nin vetosuyla karşılaşacaktır.

ABD'nin ICC'nin yetkisini reddetmesi derin tarihsel önem taşımaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Nürnberg örneğinin oluşturulmasında öncü bir rol oynamıştı, fakat şimdi onun uygulanmasını kabul etmemektedir. Bu durum, Amerika Birleşik Devletleri'nin bugün Nürnberg örneğinin tarafsız bir uygulamasına tabi olması halinde, neredeyse tüm Washington yetkililerinin hapse gönderileceklerinin itirafı anlamına geliyor. Bu da, Amerika'nın, uluslararası hukuku ihlal ettikleri iddiasıyla diğer devletlere saldırıp yaptırım uygulayarak kendi kendisini “dünya

polis"i olarak görmesindeki bütün sahtekârlığı ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde , Pentagon'un kılavuzu işkencenin yasadışı olduğunu beyan ediyor: "Örneğin, bilgi toplama amacıyla gözaltındakileri sorgulamakta işkence yapmak veya tacizde bulunmak, elbette, kanunsuz olurdu."(S. 309) Ancak belgede, CIA'nın, Beyaz Saray'daki üst düzey yetkililerin de katılımıyla nasıl sistematik ve sadist işkence programlarını uyguladığının ve bundan dolayı hiç kimseye hesap sorulmamış olmasının bir açıklaması yer almıyor....

Kılavuz uyarılar, reddetmeler ve kaçamaklarla doludur. Örneğin: "Bu kılavuz, ABD'ne, onun devlet dairelerine, ajanslarına veya diğer kurumlarına, yetkililerine veya çalışanlarına veya diğer herhangi bir kimseye, kanun ve hakkaniyet çerçevesinde asli ve yargılama yöntemine ait olarak ABD'ye karşı herhangi bir hak veya yarar sağlamaz ve sağlamayı amaçlamaz. (s.1) Diğer bir deyişle, savaş hukuku bizim için değil, sadece sizin için geçerlidir. Böylesi bölümler, "savaş hukuku" kılavuzunun, "yasaları" değil, Pentagon tarafından tek taraflı olarak belirlenen politikaları temsil ettiğini ortaya koymaktadır.

Pentagon'un işkence ve saldırganlık konularındaki iki yüzölçümü (ve bazen açıkça tutarsızlığı), Amerika Birleşik Devletlerindeki burjuva egemenliğin krizinin ve Amerikan dış politikasının çelişkilerinin bir ifadesidir. Bir yandan da ABD sürekli olarak emperyalist projelerine uluslararası yasallık kostümü giydirmek istemektedir. Birinci Körfez Savaşı'nı (1991) haklı göstermek için , Amerika olarak Irak'ın Kuveyt'i işgalini yasadışı "saldırı" olarak kınamıştı.

Daha geçen yıl, Amerikan siyasi liderleri Ukrayna'daki Rus "saldırganlığı"nı kınıyorlardı. ABD'nin Ukrayna'da darbe düzenlemesinden sonra, bölgeye Amerikan komandoları ve dolar akıtılırken, John Kerry Rusya'yı Ukrayna'nın "ulusal egemenliğini" ve "toprak bütünlüğünü" ihlal etmekle suçladı. Obama, "Rusya'nın eyleminin uluslararası hukukun ihlali olduğu yönünde güçlü bir görüş" olduğunu açıkladı.

Öte yandan ABD, uluslararası hukuk, ulusal egemenlik ve toprak bütünlüğü ile ilgili tüm konuşmalara rağmen, bu kavramları hiç kaale almadan uygun gördüğü her yeri işgal etmekte ve bombalamaktadır. ABD, saldırganlığına uluslararası yasal onay elde edemediği durumlar da, bunu yapar, ama edemediği zaman da saldırganlığını yine gerçekleştirir.

Kılavuz şunu da ifade etmektedir:

“Savaş hukukuna göre harekete geçme yetkisi, uluslararası hukukun herhangi bir özel belgesinden değil, egemen bir kurum olarak Devlet’in haklarından kaynaklanıyor olarak görülmelidir.”

Başka bir deyişle, Amerika Birleşik Devletleri ,2002 yılında uymayaacağını ilan ettiği 1949 Cenevre Sözleşmesi gibi - sözleşmeler ve anlaşmaları ve öteki “uluslararası hukuk belgelerini” keyfine göre ihlal ederken, hâlâ kendi yorumladığı şekilde uluslararası hukuka bağlı olduğunu iddia etmektedir.

Nürnberg duruşmalarında, Yargıç Jackson Nazi rejimini esas olarak bir canavarca suç kuruluşu, “yasaları” en tarafgir, alaycı ve kendine hizmet eder biçimde uygulayan dev bir yasadışı komplo olarak tanımlamıştı. Jackson’a göre sanıklar, “yasa diye bir şey olduğunu duyunca şaşırılmışlardır. Bu sanıklar hiç bir yasaya dayanmıyorlardı. Onların programı hukuku tümüyle görmezden geliyor ve küçümsüyordu. Bu insanlar için uluslararası hukuk, doğal hukuk, Alman hukuku, herhangi bir yasa, kendi çıkarlarına yardımcı olduğunda kullanılacak ve onların yapmak istediklerine ters düştüğünde de göz ardı edilebilecek basit bir propaganda aygıtı idi.” Bu sözler Pentagon ve savaş hukuku kılavuzuna tümüyle uymaktadır.

Bu kılavuz Pentagon’a görünüşte ortaya koymuş olduğu ilkeleri gelecekte herhangi bir zamanda reddetmek için açıkça yeşil ışık yakmaktadır. Kılavuzun yazarları bu belgenin “ Savunma Bakanlığının sonradan hukuk yorumunu değiştirmesine engel olmadığını” açıkça belirtmişlerdir. (s. 1)

Bölüm II

Emperyalist Savaşların Vahşeti

Pentagon’un Savaş Hukuku Kılavuzu’nun endişe veren en tehditkar bölümleri, hukukun diğer alanlarına ilişkin olanlardır. Kılavuza göre, savaş hukuku, uluslararası insan hakları antlaşmaları, ABD Anayasası’nın Haklar Bildirgesi de dahil olmak üzere tüm diğer hukuk mevzuatından ayrı ve hepsinin üzerindedir. Bu, sıkıyönetim, askeri diktatörlük ve Anayasanın askıya alınması için ortaya konulan bir formülden başka bir şey değildir.

Kılavuz, “Askeri Hukuk ve Öncülleri” başlıklı bir incelemeye atıfta

bulunarak, savaş hukukunun, Anayasa'nın yerini alabileceğini belirtmektedir: Bilge bir yargıcın yorumuna göre; “gerçek askeri operasyon alanında savaş hukuku, bir ülkenin sıradan yasalarının yerini alır. Sivil yargıcın yetkileri askıya alınır ve yerine, askeri otorite ve kuvvet geçer. Özgün otoritesini Kongre ve Yürütme’de bulan ve bu şekilde kaynağını Anayasa’dan alan Savaş Hukuku, uygulamasında, bir süreliğine bizzat Anayasa’nın bile yerini alır...” (s. 10, vurgu eklenmiştir).

“Terörle savaş”ta tüm dünyanın “savaş alanı” ilan edilmesiyle bu hüküm, Pentagon’un askeri diktatörlüğünü dünya gezegeninin tümüne empoze etmesinin formülüdür.

Pentagon” savaş hukuku”na işaret ettiğinde, uluslararası anlaşmaların tarihi örneklerini kastetmiyor. Kılavuzun içeriği bağlamında “savaş hukuku” terimi, “Pentagon’a göre savaş hukuku” ifadesinin kibarca örtülmüş şeklidir.

Pentagon’un sözde yasal çerçevesinde, “savaş hukuku”, ordunun tüm demokratik hakları hükümsüz kılan ve keyfi yönetimini onaylayan bağımsız bir meşru otorite kaynağıdır. Kılavuzda şu ifade edilmektedir: “Savaş hukuku genellikle ‘yasaklayıcı yasa’ olarak görülmesine rağmen, bazı bakımlardan, özellikle iç hukuk bağlamında, savaş hukuku fazlasıyla müsamahakar, hatta bir otorite kaynağı olarak görülebilir” . (s.14).

Birkaç kelimenin değiştirilmesiyle, bu doktrinler Nazi “jüri üyesi” Carl Schmitt’in (1888-1985) yazılarından kopyala – yapıştır yapılmış olabilirdi. Schmitt’in rezil “olağanüstü hal” doktrinine göre, ulusal bir acil durum koşullarında, yürütme, demokratik korumaları geçersiz kılabilir ve hukukun üstünlüğünü göz ardı edebilir. Bu doktrine göre, demokratik haklar resmen yürürlükten kaldırılmamış, sadece süresiz olarak askıya alınmıştır.

Schmitt’in “olağanüstü hal” doktrini de, Hitler’in diktatörlüğünü etkinleştiren “Yasadışı Halkı Hakkı Kılan kanun” olarak da bilinen 1933 tarihli “Halkın ve Reich’in Haklarını Koruma Yasası” için yasal gerekçe olarak kullanılmıştı.

Pentagon’un kılavuzu, adı hariç, Schmitt’in “ olağanüstü hal” teorisini çağrıştırmaktadır. Savaş hukukunun” genel” disiplinin aksine, “özel” bir disiplin olduğunun iddia edildiği belgede, “özel yasanın, genel yasayı geçersiz kıldığı” belirtilmektedir. (s. 9) Kılavuzda, etki-

yi artırmak için de Latin hukukundan aynı anlamda bir özdeyişe atıfta bulunulmuştur: “lex specialis derogat legi generali – özel hukuk, genel hukuku ilga eder. “

Pentagon’a göre, savaş hukuku, genel “barış yasası”na göre istisnadır. İşte burada, bir Nazi hukuk doktrininin, Pentagon tarafından önemli bir politika belgesine dahil edildiğini görmekteyiz.

Pentagon’un kılavuzu açıkça şunu da belirtmektedir: “Bazı durumlarda, savaş hukuku kuralları [yani, Pentagon tarafından icat edilen kurallar] insan hakları sözleşmelerinin kurallarıyla çelişebilir; bu bariz çelişkiler, silahlı çatışma durumlarında savaş hukukunun “lex specialis”(özel hukuk) olduğu [yine olağanüstü hal] ilkesine göre çözümlenir. “(s. 9).

Başka bir deyişle, Pentagon’un politikalarının insan hakları sözleşmeleri ile çelişmesi durumunda, insan hakları sözleşmeleri göz ardı edilmelidir.

Kılavuz şöyle devam ediyor; “Bu yaklaşımın temelindeki olgu, savaş hukukunun, genelde barış döneminde uygulanabilir hukuk ilkelelerinden ayrı olan bir hukuk kurumu olarak uluslararası teamül hukuku içerisinde iyice yerleşmiş olmasıdır. (s. 10) Bunun anlamı, savaş sırasında, Amerika’nın büyük ordu teşkilatının, ABD hükümetinin “ayrı,” kendine özgü kuralları olan ve hiç kimseye hesap vermeyen bağımsız bir şubesi olduğudur.

Amerikan Anayasası altında Kongre’nin ve yürütme organının savaş yetkilerine atıfta bulunulmasına rağmen, Pentagon’un görüşleri, Anayasayı hazırlayanların öngördüğü çerçevenin tam tersidir. ABD Bağımsızlık Beyannamesi, İngiliz krallığına karşı şikayetlerinin arasında, krallığı, “ Orduyu, sivil iktidardan bağımsız ve üstün duruma getirmek”le suçlamıştır.

Bush ve Obama yönetimlerinin her ikisi de, ABD Anayasası’nın II. maddesindeki “ başkomutan” ibaresini özgün anlamı baş aşağı ters dönmüş olarak kullanmayı çok sevmişlerdir. Amerikan devrimini yapanlar, ordunun sivil otoriteye tabi olduğunu ifade etmenin bir yolu olarak başkanı, donanma ve ordunun baş komutanı olarak nitelendirmişlerdi. Bu ifade, başında başkanla birlikte orduyu devlet ve toplumun geri kalan kesimleri üzerinde bir çeşit üst otorite düzeyine yükseltmek anlamına gelmiyordu.

Kılavuzun “genel olarak barış zamanında uygulanabilir hukuk ilkeleri” ne atıfta bulunuyor olması, özellikle şeytani imalar içermektedir.

Pentagon’a göre, “insan hakları sözleşmeleri öncelikle, barış zamanında devletler ve bireyler arasındaki ilişkilere uygulanabilir.” (s. 22). Bu nedenle,-- kapsamı ve süresi belirsiz olan “teröre karşı savaş” dahil-- “savaş zamanında insan hakları sözleşmeleri artık geçerli değildir.

Bu formül Pentagon’a sadece insan hakları sözleşmelerini geçersiz kılma olanağı sağlamakla kalmıyor. Kılavuzun yazarları, Haklar Bildirgesi ve sivil özgürlüklerin diğer teminatlarını sadece “barış zamanında” geçerli olan hukuk kategorisine dahil etmektedirler. Kılavuzda, Haklar Bildirgesi” terörle savaş” süresince tamamen askıya alınabilecek bir “barış zamanı” yasası olarak görülmektedir.

Ancak neden bu noktada dursunlar ki? Seçimler de “genel olarak barış zamanında uygulanabilen” yasalar sisteminin bir parçası değil mi? Peki ya diğer sivil özgürlükler ? Ya da ifade özgürlüğü veya siyasi parti kurma hakkı? Bir jüri tarafından yargılanma hakkı? Mahremiyet hakkı ve “zulüm ve olağandışı cezanın” yasaklanması? Irk ayrımcılığına karşı yasalar? Asgari ücret alma hakkı?

Mantıksal sonucuna taşındığında Savaş Hukuku Kılavuzu , tüm demokratik hakları askıya alarak, tüm muhalifleri toplayıp hapse tıkacak bir askeri diktatörlüğü meşrulaştıracaktır.

Bu analizin abartılı olduğunu düşünen bir okuyucu , daha geçenlerde üst düzey bir Amerikalı askeri yetkilinin, “sadakatsiz” ve “radikalleşmiş” Amerikalılar için askeri gözaltı kampları kurma çağrısında bulunmuş olduğunu unutmamalıdır. Emekli Orgeneral Wesley Clark (Demokrat) şunları söylemişti :

“ Eğer bu insanlar radikalleşmişlerse ve ABD’yi desteklemiyorlar ve ABD’ye sadık değil iseler, prensip olarak mesele yok. Bu onların hakkıdır ve çatışma süresince onları normal toplumdan tecrit etmek de bizim hakkımız ve yükümlülüğümüzdür.”

Clark, “Bunu başında önlemek lazım.” diye de eklemişti.

Clark’ın olağanüstü önerileri siyasi veya medya kuruluşları içinde önemli bir tartışma veya anlaşmazlığa yol açmadı. Her iki büyük partiden şimdiki başkan adaylarının hiçbirinin Clark’ın ifadesinden bahsetmemesi, muhtemelen esasta buna katıldıklarını gösteriyor. Bu ifade, Clark’ın lobi ve danışmanlık şirketi için herhangi bir sorun oluşturma-

mıştır. Pentagon'un kılavuzu, Clark'ın sadece devletin en üst düzeyinde geniş bir biçimde tartışılmış, geliştirilmiş ve onaylanmış olan planlar için ortamı yokladığını açıkça ortaya koyuyor.

Geçen yıl İkinci Dünya Savaşı sırasında Japon kökenli Amerikalıların, askeri olarak enterne edilmeleri konusu sorulduğunda, ABD Yüksek Mahkemesi Yargıcı Antonin Scalia “Aynı şeyi tekrar olmayacak diye düşünüyorsanız, aldanıyorsunuz” cevabını vermişti. Yargıcın, “savaş zamanında, hukuk sessiz kalır.” sözleri, adeta Pentagon'un kılavuzundaki formülasyonun bir yansımasıdır.

Kılavuz, Obama yönetiminin damgası haline gelmiş olan “dengeleme” söyleminden de ağır bir doz içermektedir. Bu yaklaşıma uygun olarak, temel bir demokratik hak veya hukuki bir ilke soyut anlamda teyit edilecektir. Fakat hemen sonra bu temel prensip, otoriter bir karşı ilke ile “dengelenerek” anlamsız hale getirilecektir. Obama yönetimi bu formülü defalarca Ulusal Güvenlik Ajansı (NSA)'nın vatandaşları izleme gerekçesi olarak ve ayrıca insansız hava araçlarıyla işlenen cinayetleri haklı çıkarmak için kullandı.

Belgede, “Doğrudan çatışmalara katılmadıkları sürece siviller, saldırı hedefi yapılamaz.” denilmektedir. Bu yeterince açık görünüyor, ancak daha sonra bir “dengeleme” formülü getirilerek, “askeri operasyonlarda siviller rastlantı sonucu öldürülüyor olabilir; fakat, tesadüf sonucu sivillere verileceği düşünülen zarar, bir saldırıdan beklenen askeri avantajdan daha fazla olamaz ve askeri operasyonlar sırasında sivillerin zarar görme riskini azaltmak için makul önlemler, alınması gerekir” denilerek bu ilke “dengelenmiş” olmaktadır. (s. 128).

Diğer bir deyişle, “dengeleme” formülünün uygulanmasından sonra, beklenen “askeri avantajın” sivillere zarar vermekten daha ağır basması halinde, sivillerin öldürülmesinin kabul edilebilir olduğu ortaya çıkıyor. Bu, sivillerin öldürülmemesi kuralını büyük ölçüde anlamsız kılmaktadır. Uygulamada, “dengeleme” formülü, askeri liderlerin kitlesel öldürme ve yıkım emri verebilecek kadar sınırsız güce sahip olmaları anlamına gelmektedir.

Emperyalist savaşın vahşeti

Kılavuz sivillerin öldürmesi konusunda tüyler ürpertici bir tartışmayı da içermektedir: Pentagon'a göre, “operasyonel hedeflere” ulaşılmasına yardımcı olacaklarsa, sivil katliamları ‘caiz’ görülebilmektedir.

Kılavuzun yazarları, sivillerin öldürülmesinin zaten yasak olduğunu ifade etmemeye özen göstermektedirler. Kılavuz, bunun yerine, sivil kayıpların önlenmesi için “aşırı” ya da “mantıksız” olmaması kaydıyla “makul önlemler” alınması gerektiğine işaret etmektedir. Ancak, kılavuz “makul önlemleri” sadece “insani ve askeri değerlendirmeler de dahil olmak üzere, o sırada mevcut tüm koşulları dikkate alarak uygulanabilir ya da pratikte mümkün olan önlemler olarak tanımlamaktadır. (s. 190).

Pentagon'un kılavuzu, Irak Savaşı sırasında Felluce'de olduğu gibi kitlesel sivil katliamlarını onaylamaktadır.

Örneğin, belgede şu belirtiliyor;

“ Bir komutanın, önlem almanın operasyonel risk veya kendi kuvvetlerine zarar nedeni olacağına karar vermesi halinde (yani, görevi gerçekleştirmekte başarısız olma riski), önlem almak akla yatkın ve gerekli değildir .” (s.191).

Bu ifade bir komutanın, bunu gerçekleştirmemenin “operasyonel risk” olacağına karar vermesi durumunda, sivillere yönelik kitlesel cinayetler için açık çek anlamına gelir. Düşman kentin halkının toptan imha edilmesi, ABD kuvvetlerine gelebilecek “zarar riskini” azaltacak ise, Pentagon kılavuzu buna izin vermektedir.

Bu “dengeleme” formülasyonu, Amerikan politikasının önceki açıklamalarıyla, örneğin, Dışişleri Bakanlığı hukuk danışmanının 1987 yılındaki şu ifadeleri ile çelişiyor görünmektedir: “Sivil kayıplar hedefin askeri değeriyle ölçülmemelidir. Ciddi kayıplara neden olacaksa, hedef ne kadar önemli olursa olsun, saldırı yasaklanır. “[2].

Kılavuz aynı zamanda, sivil ölümlerin suçunu hedeflerin gelişigüzel bombalanmasına bağlayan taraflı “canlı kalkan” doktrinini de sistemleştirmektedir.

“Saldırıya maruz kalan taraf, sivil halkı askeri hedeflerden ayırmak gibi sivillere zarar verilmesi riskini azaltmak için makul tedbirleri almakta başarısız olabilir ...düşmanın bu şekilde davranması, büyük olasılıkla, sivil halkın zarar görmesi riskini belirleme ve bu riski en aza düşürme kabiliyetini azaltacaktır.” (s.198)

Bu sadece başka bir isim altında, toplu cezalandırma için bir gerekçedir. Pentagon, yoğun nüfuslu bir alanda bir “askeri amacı” tanımlarsa, ordu sözgelimi, güçlü patlayıcılarla tüm bölgeyi imha edebilecek

ve yasal olarak sivil halkı “insan kalkanları” olmakla suçlayabilecektir. Uluslararası hukukta toplu cezalandırma bir savaş suçudur. Amacı, halkı terörize etmek ve direnmekten vazgeçirmektir.

Kılavuz, hedef gözeterek öldürmeye açıkça yetki vermektedir. Belgede, “Askeri operasyonlar, belirli düşman savaşçılarına yönelik olabilir” denilmekte ve “ABD güçlerinin sık sık bu tür operasyonlar yaptığı” belirtilmektedir.(s.201).

Hedef gözeterek işlenen cinayetleri desteklemek için, kılavuzda Obama'nın 2 Mayıs 2011 tarihinde yaptığı konuşmaya değinilmiştir:

“Bugün, benim talimatımla, Amerika Birleşik Devletleri, Pakistan Abbottabad'da [Usame Bin Ladin'in bulunduğundan şüphelenilen] bir yerleşkeye karşı hedef gözetilen bir operasyon başlattı. Küçük bir Amerikalı ekip olağanüstü cesaret ve yeteneği ile operasyonu gerçekleştirdi. Hiçbir Amerikalı zarar görmedi. Sivil kayıplar olmamasına dikkat ettiler. Bir çatışmadan sonra, Usame bin Ladin öldürüldü ve cesedi ele geçirildi.” (s.201)

Kılavuz, doğal olarak, gazeteci Seymour Hersh'in Obama'nın konuşmasındaki açıklamaları bir sürü yalan olarak niteleyip, gerçeği ortaya koymuş olduğundan bahsetmemektedir.

Sansür ve gazetecilerin “ ayrıcalıksız savaşçılar” olarak hedef gösterilmesi

Belgede medyanın ilgisini çeken tek şey, kılavuzun gazetecilere casus olarak davranılması önerisi oldu. Belgeye göre, “askeri operasyonlara ilişkin haber yapmak” , “casusluk”, hatta istihbarat toplamaya çok benzer olabilir” (s.175).

Pentagon kendini gazetecileri “yakalamak” ve “cezalandırmak”, gazetecilerin anonim çalışmalarını yasaklamak ve gazetecilerin işlerini yapabilmek için ABD ordusundan “izin” ve “kimlik belgesi” almalarını talep etmeleri konusunda yetkilendirmektedir.

Belgede şöyle deniliyor:

“Casus olarak davranan bir gazeteci güvenlik önlemlerine tabi tutulur ve ele geçirildiğinde cezalandırılır. Casus olarak anlaşılmayı önlemek için, gazeteciler açıkça ve ilgili makamların izni ile hareket etmelidir. Yetkili savaş muhabirlerine verilen kimlik kartı veya diğer uygun kimlik belgelerinin sunulması, gazetecilerin yanlışlıkla casus olarak kabul edilmesini önlemeye yardımcı olabilir.(s.175)

Belge, ayrıca gazetecilerin askeri sansüre tabi olabileceklerini belirtmektedir:

“Devletler, gazetecilerin hassas bilgileri düşmana açık etmelerini önlemek için gazetecilerin çalışmalarını sansür etmek veya diğer güvenlik tedbirleri almak zorunda kalabilirler. Savaş hukukuna göre, gazeteciler bir devletin rızası olmadan onun topraklarına girmek veya operasyon yürüten devletin izni olmadan askeri operasyon alanlarında bulunmak hakkına sahip değildirler.”(s.175)

Burada, totaliter bir polis devletinin yasalarına uymayan herhangi bir şey yoktur. Bu yasal çerçeve, örneğin, Edward Snowden tarafından açıklanan bilgileri yayınlayan her gazeteciye hapsedmek için askeri tecrit kampı kurulmasını haklı göstermektedir. Kılavuzda, Pentagon'un, “casus” olarak davrandığı kabul edilen hedef gazetecilere karşı insansız hava aracı saldırıları başlatmasını yasaklayan hiçbir ilke yoktur. (Eğer bu insansız hava aracı saldırısında gazetecinin ailesi ve arkadaşları öldürülürse, bu, “canlı kalkan” kullandığı için, o gazetecinin suçu olacaktır.)

Abartıyormuyuz? Akademik Ulusal Milli Güvenlik Hukuku Dergisinin -- National Security Law Journal -- son ilkbahar / yaz sayısında “ Profesörlerin İhaneti – Trahison des Professeurs -- Silahlı Çatışmanın Kritik Hukuku / İslamcı Beşinci Kol Olarak Akademi “ başlıklı bir makale yayınlandı. [3 Nat'l Sec. L.J. 278 (2015)]. Bu makalede, West Point Askeri Akademisi hukuk profesörü William C. Bradford, “teröre karşı savaşı” eleştiren akademisyenlerin “düşmana yardım etmekte olduklarını”, bu nedenle savaş hukukuna göre “yasadışı savaşçı” olarak muamele görmeleri gerektiğini savunuyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nin en prestijli Askeri Akademisinde profesör olan Bradford, bazı profesörlerin terörle savaşı eleştirerek, “ Batı uygarlığını yok etmek ve Hilafeti yeniden oluşturmak isteyen İslamcılarının hizmetinde” çalışmakta olduklarını iddia edecek kadar ileri gidiyor. Bradford bu profesörleri, “yürütme erkine şüpheli yaklaşım”, “mesleki sosyalleşme”, “zararlı barışseverlik” ve “kozmpolitlik” le suçlamaktadır.

Bradford devlete “sadık olmayan” profesörlerin işten atılmalarını ve üniversitelerde sadakat yemini edilmesini öneriyor. O daha da ileri giderek, profesörlerin ihanet ve terörizme maddi destek sağlamak suç-

larından tutuklanmalarını ve yargılanmalarını istiyor. Ayrıca, “hain” profesörlerin ve bunları istihdam eden üniversitelerin, savaş hukukuna göre askeri saldırı için “yasal hedefler” olarak kabul edilebileceğini savunuyor.

Bradford ayrıca bir askeri darbeyi İslamcı siyasi irade “kadar (“Amerikan ordusunun, bir ABD başkanını kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanmakla tehdit ederek görevden almasını haklı çıkaracak emsal koşullar ne olabilir....?”) ve soykırımı (“İslamcı halkların siyasi iradeleri kırılıncaya dek, veya İslamcılığa göz yuman ya da onaylayan herkes ölünceye” kadar topyekün savaş”) da savunmuştur. Bu ikinci politika, “İslami kutsal mekanların “hedef alınarak yıkılmasını da içermektedir.

Dergi daha sonra “profesyonel adabın korkunç bir ihlali” olarak nitelendirerek, Bradford’un makalesini reddetti ve Bradford 30 Ağustos’ta West Point Askeri Akademisi’nden istifa etti. Ancak bu olay, “savaş hukuku” koşullarında eleştirmenler hakkında Pentagon’un aklında neler olduğunu görmemizi sağlamaktadır. Bradford’un faşistçe atıp tutmaları sadece Savaş Hukuku Kılavuzunda ifade edilmiş olan doktrinlerin kendi mantıksal sonuçlarına taşınmış şekillerini temsil etmektedir.

Glenn Greenwald (ve ortağı David Miranda) ve Julian Assange gibi gazetecilere ve Edward Snowden ve Bradley (Chelsea) Manning gibi devlet sırlarını ifşa edenlere yapılan zulüm, halihazırda Amerikan hükümetinin resmi suçluluğun teşhir edilmesini “casusluk “ve” düşmana yardım” olarak kabul edeceğini açıkça belirtmiştir.” Pentagon’un kılavuzu bu durumu sistemleştiriyor ve orduya, gazetecilere karşı baskıcı önlemler yürütme yetkisi veriyor.

Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) 31 Temmuz’da kılavuzu protesto ederek, silahlı çatışmalar sırasında öldürülen ve sakat kalan gazeteci sayısını artmasına işaret eden bir bildiri yayınladı. CPJ bildirisinde, “öyle görünüyor ki Obama yönetiminin Savunma Bakanlığı, Teröre Karşı Savaş sırasında Bush yönetiminin başlatmış olduğu eğreti olarak tanımlanmış uygulamaları alıp, bunları resmen ABD silahlı kuvvetlerinin çatışmaları izleyen gazetecilere davranışını yönlendirmek için sistemleştirmiş “olduğu belirtiliyordu.

“İfade özgürlüğü” ve “basın özgürlüğü” kavramlarının Pentagon’un kılavuzunda hiçbir yerde görünmüyor olmaları dikkat çekicidir.

Kılavuzun, Pentagon’un yetkisini “İşgalci Güç” olarak tanımlayan

bir bölümde, İşgal Gücü'nün " güvenlik gerekçesiyle her çeşit medyada (örn., basın, radyo, televizyon) ve eğlence faaliyetlerinde (örn., tiyatro, sinema), haberleşme ve diğer iletişim araçlarında her türlü düzenleme yapabileceği belirtilmektedir. Örneğin, bir İşgal Gücü güvenliği için tehdit oluşturan gazetelerin yayınlanmasını tamamen yasaklayabilir," ya da " kamu düzenini sağlamak için kendi yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla diğer medyaya ait gazetelerin yayını veya dağıtımında düzenlemeler yapabilir." (s.759-60).

Bir dipnotta da "Bu alt bölüm, sadece savaş hukuku çerçevesinde neye izin verildiğine odaklanmıştır ve Anayasanın Birinci Maddesi'ndeki olası sansür imasını işaret etmemektedir" denilmektedir. Muhtemelen, kılavuzu yazarlar Birinci Madde'nin sadece "barış zamanında " geçerli olduğunu ve "terörle savaş" süresinde, bunun yerine Pentagon'un "lex specialis" - özel hukukunun geçerli olacağını öne sürmektedirler.

Bölüm III

(ABD) Savunma Bakanlığı'nın Savaş Hukuku Kılavuzu, ABD emperyalizminin, askeri güç vasıtasıyla bütün dünyayı kontrol etme ve egemen olma çabasının en ileri ideolojik ifadesini temsil etmektedir.

Savunma Bakanlığı'nın Kılavuzu, Pentagon'a, işgal etme, savaş açma ve dünyanın her köşesinde, kendi "hukuk" versiyonunu empoze etme yetkisi vererek, yalnızca ABD emperyalizminin dünyaya egemen olma gündemine resmiyet kazandırmakta ve bunun mantıksal sonucuna işaret etmektedir. (.....)

Savaş Hukuku Kılavuzu, dünyanın her köşesinde Pentagon ve vekil güçleri tarafından yürütülecek askeri operasyonlar için protokolleri ayrıntılarıyla belirtmekte, bu süreç için yasal bir özel dil ortaya koymaktadır. Kılavuzda ortaya konulan ana hatların uygulanmasına izin verilmesi halinde,-- yani uluslararası işçi sınıfı, bu duruma, devrimci temelde zamanında müdahale etmezse -- insanlık toplama kamplarının, benzeri görülmemiş ölçekte katliamların ve nihayetinde nükleer bir soykırımın yer alacağı bir gelecekle karşı karşıya kalacaktır.

Özünde, Savaş Hukuku Kılavuzu, dünya krizinin önüne geçmek için, Washington ve Wall Street'teki emperyalist kliklerin sunabilecekleri , tek "çözüm"ün kapsamlı bir beyanıdır.

Topyekun Savaş

Bu yazı dizisindeki ilk iki makale, Savunma Bakanlığının Savaş Hukuku Kılavuzu ile, Nazi Almanyası'nın hukuki ve siyasi ideolojisi arasındaki paralellikleri ortaya koymuştur.

Nürnberg duruşmalarında önde gelen Amerikalı hukukçular tarafından reddedilen aynı faşist anlayışların, bu kılavuzda, Amerikan hükümetinin en üst düzeyde resmi devlet politikası olarak kodlanmış oldukları görülmektedir.

Savunma Bakanlığı Kılavuzunun, ABD'nin askeri operasyon uygulamalarını kapsayan daha sonraki bölümleri, Nazilerin Avrupa, Sovyetler Birliği ve Kuzey Afrika halklarına kullandıkları yakıp yıkmaya yöntemlerinin, şimdi artık Pentagon yüksek komutası tarafından benimsenerek savunulduğunu açıkça göstermektedir.

Kılavuz, askeri şiddet kullanımına kısıtlamalar getirmek için tasarlanmış olan uluslararası hukukun temel doktrinlerini altüst etmektedir. Topyekun savaşın Oxford İngilizce Sözlük tanımına göre; “kullanılan silahlar, kapsadığı bölge ve savaşanlar ya da hedefleri bakımından özellikle savaş yasalarının göz ardı edildiği bir savaş” olarak tanımlandığı göz önüne alınırsa, “topyekun savaş”ın, ABD Savunma Bakanlığı'nın merkezi politikası haline gelmiş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Pentagon'un kılavuzu, İkinci Dünya Savaşı sırasında hem faşist, hem de “demokratik” emperyalist hükümetler tarafından işlenen fiziksel zarar verici eylemler ve yıkımda ifadesini bulmadan önce 19. yüzyılda ortaya çıkmış bir kavram olan topyekun savaş kavramı ile geleneksel olarak bağlantılı her çeşit askeri faaliyete , artık doğrudan veya dolaylı olarak izin vermektedir.

Savaş Hukuku Kılavuzunda , Savunma Bakanlığı'nın tüm savaşçı güçlerine getirilmiş olan her “sözde” kısıtlamaya, Amerikalı komutanlara ,ABD'nin stratejik amaçlarının hizmetinde şiddet kullanmaları için neredeyse sınırsız takdir yetkisi veren uyarılar eşlik etmektedir. Kılavuzda, komutanları saldırgan operasyonlar planlamaktan vazgeçirebilecek bir dilden dikkatle kaçınılmıştır. Her bölümünde gelişigüzel güç kullanımı için herhangi bir ceza olmayacağına ilişkin güven aşılama için tasarlanmış olan, insanın ağızını şaşkınlıktan açık bırakacak boşluklar vardır.

Kılavuz, Amerikalı komutanlara stratejik bombardıman, sivil ticari

altyapıya saldırma, abluka ve kuşatmalar için yetki vermektedir. Kitle- sel gözaltı ve zorunlu çalışma kampları kurulması konusunda da yetki verilmektedir.

Elbette ABD emperyalizmi, tarihi boyunca, Almanya, Japonya, Kore, Vietnam, Kamboçya ve en son Irak'ta toplu cezalandırmalar, kit- lesel katliamlar ve kentsel alanların tahrip edilmesi gibi uygulamalarla, uluslararası yasaları korkunç şekilde ihlal etmiştir.

2003 yılında Irak'a karşı başlatılan askeri kampanya, Ortadoğu'nun en gelişmiş ekonomilerinden birini dünyanın en fakir ülkelerine eşit bir sosyal gelişim düzeyine düşürdü. ABD'nin savaş ve işgali sonucunda 4-5 milyon kadar Iraklı öldürüldü, yerlerinden koparıldı veya kayboldu. Iraklı doktorların yarıdan fazlası öldürüldü ya da ülkeyi terk etmek zo- runda kaldılar. Irak'ın İstatistik Bürosu tarafından 2007 yılında yayın- lanan raporlar, savaştan dört yıl sonra bile, Iraklıların % 43'ünün gıda, konut ya da giysi ihtiyaçlarını karşılayamadan "mutlak yoksulluk" için- de yaşamakta olduğunu göstermiştir.

Ancak bu yıl, Savunma Bakanlığı kılavuzunun yayımlanmasından önce, ABD yüksek komutanlığı, sivil altyapı ve nüfusun acımadan yok edilmesine karşı apaçık yasaklar içeren kendi düzenlemelerine rağmen, bu tür yöntemleri kullanmıştır. ABD Savunma Bakanlığı tarafından ya- yınlanan, askeri hukuk konusundaki son kapsamlı belge, 1956 yılındaki ABD Ordusunun Kara Harp Hukuku Sahra Talimatı, hâlâ, büyük ölçü- de sivil kayıplarına yol açacağı önceden bilinen askeri operasyonların yapılamayacağını öngörmekteydi.

Sivillerin katliamı karşısında 1956 belgesinde yer alanlara benzer resmi yasaklamalar içermesine rağmen, yeni kılavuzdaki "askeri ge- reklilik", "beklenen askeri avantaj" vb kavramlar, kavramsal boşluklar yaratmaktadır.

Bu kılavuzun yayımlanması, ABD yönetici seçkinlerinin, kendi siyasi amaçları uğruna bütün toplumları ve halkları yıkma "hakkını" nın resmen ifade edilmesi anlamında muazzam bir önem taşımaktadır. Kuşkusuz, kılavuz, ABD emperyalizmi tarafından Irak'a karşı işlenen suçları meşru kılan bir anlayışla hazırlanmıştır.

Kılavuzun kurallarına göre, ABD askeri görevlilerinin, sivil hedef- lere karşı saldırıların "kazanılacağı umulan somut ve doğrudan askeri avantajların ağır basacağını düşünmeleri halinde," sivillerin doğrudan

kitlesel öldürülmeleri meşru kabul edilmektedir.” (s . 187)

Bu hüküm, planlanan saldırıdan “ beklenen askeri avantaj” ın, “ta-
rafsız bir gözlemci,” tarafından herhangi bir nesnel ya da evrensel kriter
temelinde anlaşılamaması durumunda bile geçerlidir. (...)

Savunma Bakanlığı, meşru bir askeri hedefin ne olduğunu tarif eder-
ken, düşman ülkelerin tüm ekonomilerini ve sivil halkı kapsayacak şe-
kilde geniş bir tanım kullanmaktadır. Kılavuz, konutların, elektrik üre-
tim tesisleri, su tesisleri ve düşman devletlerin gıda tedarik zincirleri
de dahil olmak üzere temel altyapının yıkımını onaylamaktadır. Hatta
dolaylı bir şekilde de olsa, düşman ulusun “muharebe kapasitesi” ne
katkı yapan herhangi bir nesne, meşru bir hedef olarak görülmektedir.
(S. 206)

(.....)

Savaş hukukuna göre, askeri bir hedefe yönelik saldırıların doğrudan
savaş alanında, aktif askeri operasyonların yürütüldüğü, ya da aktif si-
lahlı çatışmaların yer aldığı bir bölgede yapılması şart değildir. (s.199)
Kılavuzda Amerikalı komutanlara, olası sivil ölümleri kaale almadan
saldırı düzenleme yetkisi vermektedir.

Savunma Bakanlığı'nın yeni Savaş Hukuku Kılavuzunda, komu-
tanların, farklı hedefler arasında seçim yaparken sivil kayıpları en aza
indirmelerinin gerekli olmadığı ima edilmektedir. “Amerika Birleşik
Devletleri, sivillere verilecek zararı azaltacak şekilde hedefler seçmek
zorunda değildir.”

Kılavuzun büyük bir kısmı yoğun nüfuslu kentsel alanların kuşatıl-
ması, aç bırakma ve işgal konularına ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca
sivillerin hareketlerini kısıtlamak için gettolar ve güvenlik kordonları
oluşturulması öngörülmektedir.

Kılavuz, “Aç bırakmanın, savaşta meşru bir yöntem” olduğunu be-
lirtiyor. (s.291) “Özellikle, düşman kuvvetlerine boyun eğdirmek için,
aç bırakmaya yöntemlerine başvurulabilir.”

Kuşatma savaşı sırasında, ABD askeri komutanlar, sivil nüfusun
ihtiyacı olan gıda ve diğer temel malların ikmal hatlarını yok etmeye
yetkilidirler. Kılavuzun, “Düşman Kuvvetleri Aç Bırakmak Yasak De-
ğildir” başlıklı bölümünde, “Devletler, ekinlerin imhası ve sivil nüfu-
sa yeterli gıda sağlanmaması da dahil olmak üzere, genel gıda kontrol
programları uygulayabilirler,” hükmü yer almaktadır. (s.1037)

Kuşatılmış bölgelerde, sivil nüfusun ölüme terk edilebileceği ima edilerek, komutanlara kentsel alanları tamamen tecrit etmek ve en temel insani ihtiyaç maddelerinin bu bölgelere girmesini engelleme yetkisi verilmektedir.

Kılavuza göre, “ bir bölgeyi kuşatan bir kuvvet komutanı, sağlık personeli ya da dini personel, sağlık malzemeleri ve ekipmanın geçişini kabul etmek zorunda değildir.” (s.316)

Bu doktrinin uygulamaları, ABD ordusunun 2004 yılında Irak'ta Felluce kuşatmasında görülmüştür. Kentteki binaların % 60'ını yok eden, tüm bölgeye radyasyon saçan mühimmatların da kullanıldığı ağır ABD bombardımanı öncesinde 15 ve 55 yaş arasındaki on binlerce erkeğin, şehirden kaçmaları engellenerek, nüfusun % 50'si katledilmiştir.

Kılavuz, ele geçirilmesi askeri bakımdan önem arz eden “dağ geçitleri, tepeler, boğazlar ve köprü başları, köy, kasaba ve şehirler gibi bir dizi “askeri hedefe” karşı, misket bombaları ve nükleer silahlar da dahil olmak üzere yasaklanmış silahların kullanılmasına da izin vermektedir. (S. 215)

Bu belge “askeri avantaj” hesaplamalarına dayalı olarak açıkça nükleer silahların kullanımını da onaylıyor.

Örneğin, Savunma Bakanlığı Hava Deniz savaş planında, Çin ordusu tarafından misilleme ihtimalini önleyecek derecede çok büyük bir güç kullanılarak, Çin anakarasına karşı ezici bir ilk darbe vurulması öngörülmektedir.

Kitlesel gözaltılar ve toplama kampları

Yüzyıllar boyunca geliştirilmiş olan demokratik hukuk ilkeleri bir kenara iten bu kılavuz, ABD askeri-güvenlik aygıtına, dünyanın herhangi bir yerinde sivilleri gözaltına alma yetkisi tanımaktadır. Pentagon'un hukukçuları, belgenin, “Gözaltına Alma: Genel Bakış ve Temel Kurallar” (s.515) bölümünün başlangıcında, “gözaltıların, savaş veya diğer askeri operasyonları yürütmenin temeli” olduğu ileri sürülmektedir.

Savaş Hukuku Kılavuzu, Amerikan devletinin sınırsız haklarını korumak için Savunma Bakanlığı'nın yasa dışı tutuklamalar ve gözaltıları yasaklayan uluslararası anlaşmaları yeniden yorumlayabileceğini ve köklü uluslararası yasaları inkâr edebileceğini savunmaktadır. (.....)

Belge, ABD hükümetinin, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar

Sözleşmesi'nin (ICCPR), meşru olmayan tutuklama ve gözaltına almayı yasaklama gibi hükümlerinin, kendi politikalarına uygulanmayacağını "anlamış" olduğunu beyan etmektedir. Savunma Bakanlığı ve ABD hükümeti ile ilgili olarak, manuel açıkça, uluslararası yasaların içeriği gibi yasaları üst ABD askeri avukatlar ve bürokratlar tarafından yenden anlaşılır biçimi tarafından belirlenir.

Kılavuzda, "Örneğin, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin (ICCPR) 9.uncu maddesindeki , hukuka uygun olmayan bir tutuklamaya bir mahkemede karşı çıkma hakkı, ABD Savaş Hukukunun yasal işlem veya suçlama olmadan bazı kişileri gözaltına alma yetkisi ile çeliştiği" belirtilmektedir.

Ancak, Amerika Birleşik Devletleri, Savaş Hukukuna göre, 9.uncu maddenin, hem uluslararası hem de uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda, düşman savaşçıların savaş durumu sona erinceye kadar gözaltına alma yetkisini etkilediğini düşünmemektedir. (s.50)

Kılavuz, keyfi gözaltına almalarla karşı yasal önlemleri aşabilmek için, " Geçici Yasal Kurum veya Çerçevesel" ve "Özel Mahkemeler" gibi özel yasal araçlar oluşturulmasına izin vermektedir.

Kılavuza göre, "Gözaltı Güçleri", hapisane kamplarında tutukluları ırksal ve etnik kriterlere göre ayrılabilirler. "Gözaltına alınanlar milliyet, dil, ve göreneklerine göre kamplara ayrılabilirler ve "Gözaltı Güçleri", idari, güvenlik, istihbarat, sağlık, ya da kolluk amacıyla tutukluları ayırmak için başka kriterler de kullanabilirler." (s.498)

ABD askeri makamları "zorunlu askeri nedenler" le, halkı, kitlesel olarak yeniden iskan etmeye yetkilidir. Kılavuzda, "Sivil Nüfusun Yerinin Değiştirilmesi" başlığı altında: "İşgalci Güç, nüfusun güvenliği veya zorunlu askeri nedenlerle belirli bir alanı tamamen veya kısmen boşaltabileceği" ifade edilmektedir. (s.778)

Ve ayrıca: " Sivillerin güvenliği veya zorunlu askeri nedenler gerektirmedikçe, çatışmayla ilgili nedenlerden dolayı sivil nüfusun yerin değiştirilmesinin emredilemeyeceği" (s. 1035) açıkça belirtilmiştir.

Sıkıyönetim ve işgal

Kılavuzda, askeri işgal ve işgal altındaki topraklarda sıkıyönetim uygulanması için prosedürler sıralanıyor. Protokoller, ABD "toprakları" da dahil olmak üzere tüm dünyanın, gerçek veya potansiyel İşgal Bölgesi olarak görüldüğünü açıkça ortaya koyar şekilde, son derece genel

anlamlarla formüle edilmiştir.

“Hükümetin Yetkilerinin Askıya Alınması ve Vekil Tayini” bölümünde, ABD askeri yönetimi altındaki toprakların sakinlerinin”, İşgalci Güç”e kayıtsız şartsız boyun eğmeleri ve “işgalcilerin emirlerine sıkı bir şekilde itaat edilmesi” emredilmektedir.

ABD komutanlarının işgal altındaki topraklarda “ kara, deniz ve havadaki özel veya kamuya ait tüm ulaşım araçları üzerinde yetkili olması ve onlara el koyarak ve çalışmalarını düzenleyebilecekleri” de öngörülmektedir.

Askeri işgal ve anayasal hükümetin askıya alınmasını öngören protokollerin Amerika Birleşik Devletleri sınırları içinde geçerli olmadığı şeklinde herhangi bir yanılsamaya kapılmaması için, Kılavuzda, Savunma Bakanlığı’nın savaş hukuku politikalarının, ABD’nin iç hukukuna entegre edilmekte olduğunu bildiriliyor: “Savaş Hukuku hükümleri, ayrıca, iç hukuk, politika, yönetmelik ve emirlere dahil edilmiştir.” (s.1057).

“Uluslararası Olmayan Silahlı Çatışmalar” kısmında, kılavuz, resmen uluslararası kabul görmüş bir devletin parçası olmayan kişi veya kuruluşlara karşı operasyon yürütüldüğünde, ABD kuvvetlerinin Cenevre Sözleşmeleri ve diğer uluslararası yasaları ihlal etmesini sağlayan başka kavramsal kaçamaklar geliştirilmiştir.

Kılavuz, düşman ulusal devletlere karşı askeri çatışmalara ilişkin durumlarda uluslararası yasalara sınırlı bir biçimde atıfta bulunsa da, uluslararası olmayan silahlı çatışmalarda, dünyanın en güçlü ulusal devleti olarak ABD hükümetine sınırsız yetkiler tanımaktadır.

Devlet dışı aktörler, ulusal hükümetlerin yasal statüsünü talep edemez ve esasen yasal anlamda korunmasız olarak kabul edilir, yani tamamen ABD hükümetinin insafına bırakılmışlardır ve yakalanan düşman savaş esirlerine tanınan asgari haklara sahip değildirler.

Devlet ve devlet dışı silahlı grup arasındaki silahlı çatışmalarda, devletler arasındaki egemen eşitlik uygulanamaz. Bir devlet, devlet dışı silahlı gruplar üzerinde hakimiyet ve savaştan doğan haklarını uygulayabilir. (s.1025)

Bir devletin, devlet dışı silahlı gruplara karşı eyleminde uluslararası hukuk tarafından dayatılan sınırlar, devletin, devlet dışı silahlı gruba karşı egemen yetkilerini uygulayabilmesi şeklindeki temel ilkeyi de-

ğıştirmez ...

Uluslararası silahlı çatışma sırasında, yasal savaşçılara düşman devletin yargısına karşı belirli dokunulmazlıklar tanınmasına rağmen, devlet dışı silahlı gruplarda yer alan kişiler, bu grubun düşmanı olan bir devlet tarafından yargılanmaya karşı herhangi bir yasal ayrıcalık veya dokunulmazlığa sahip değildir. (s.1025)

Böyle bir dil, Amerikalı yetkililerin, Amerikan ve uluslararası işçi sınıfının isyan hareketlerine karşı mücadelede, geleneksel olarak yüzyıllar içinde gelişmiş olan savaş hukuku ile ilgili tüm kısıtlamaları dikkate almamalarını sağlayacaktır.

Bölüm IV

Savaş Suçlarını Haklı Çıkarmanın Gerekçesi :

“Sadece emirleri uyguladık”

Önceki bölümlerde belirttiği gibi, Pentagon'un Savaş Hukuku Kılavuzu'nda geliştirilen temel kavramlar, büyük ölçüde, Nazi rejimi ve diğer faşist hükümetler tarafından benimsenmiş olan otoriter hukuk teorilerinin yenilenmesinden başka bir şey değildir

Savunma Bakanlığı kılavuzunun savaş hukuku ve askeri emirlerin hukukunun kurulması hükümleri bu kategoriye girmektedir ve Nürnberg Mahkemesi'nin önde gelen sanıkları tarafından ileri sürülen “sadece emirleri uyguladıkları” şeklindeki gerekçe ile ürktücü bir benzerlik taşımaktadır. Nürnberg'de savunulan ilkelerle tümüyle çelişen bir biçimde, astlara, verilen komutların yasalara uygun olduğunu kabul etmeleri talimatı verilmekte ve üstlerinin emriyle işlenen savaş suçlarından dolayı dokunulmazlık tanınmaktadır.

Belgede şöyle deniliyor: “ Aksini kanıtlayan özel bilgiye sahip olmayan astlar, emirleri yasal kabul etmek durumundadır. Üst rütbelilerin verdikleri yasal olmayan emirlere uygun davranan ast rütbeli görevliler, genellikle mazur görülür.”(s.1148)

Bir dipnotta “Nadiren meydana gelen açıkça hukuka uygunsuz olması durumu dışında, alt rütbeliler, verilen emrin yasal ve resmi olduğunu kabul ederek buna uymalıdır,” ifadesi yer almaktadır. (s.1058f)

Belirsizlik durumlarında, alt rütbeliler, emirleri, kendi davranışlarını meşru gösterecek şekilde “yorumlamaya” teşvik edilmektedir.

Kılavuzun yazarları, savaş hukukunun Pentagon tarafından verilen “askeri talimatlar, yönetmelik ve prosedürler” yoluyla uygulandığını yazıyorlar. Buna göre, “savaş hukuku anlaşmalarının ve yükümlülüklerinin askeri talimatlar, yönetmelikler ve prosedürler aracılığıyla uygulanması, bu kurallara riayet edilmesini sağlamaktadır çünkü askeri personel, usulüne uygun verilen talimatlar, yönetmelik ve prosedürlere uymak zorundadır.” (S. 1069)

Bu formülasyonlar, Pentagon bürokrasisinin kararnamelerinin, gerçek yasa olmamasının yanı sıra, sadece bir grup askeri hukukçu ve savunma yetkilileri tarafından hazırlanan özel bir askeri emirler derlemesinden başka bir şey olmayan Savunma Bakanlığı'nın “Savaş Hukuku” arasında gerçek bir ayrım olmadığı gerçeğine işaret etmektedirler.

Ülke içerisinde kitlesel baskı

Uluslararası önemine ek olarak, Savaş Hukuku Kılavuzu, ABD Savunma Bakanlığı tarafından 1960'ların sonlarından itibaren doğrudan işçi sınıfı ve orta sınıf katmanlarının siyasi radikalleşmesine karşı bir yanıt olarak geliştirilen, ABD'nin kendi içinde kitle baskı ve sıkıyönetim planlarını özetlemekte ve birleştirmektedir.

Savaş Hukuku Kılavuzunda belirtilen kitle gözaltılarına ilişkin prosedürler, halihazırda kısmen Savunma Bakanlığı Toplumsal Karışıklık Müdürlüğü, Federal Acil Durum Yönetim Ajansı (FEMA) ve İç Güvenlik Bakanlığı tarafından yönetilen çok sayıda kurum tarafından hazırlanmış durumdadır.

Bu hazırlıkların arkasındaki itici güç, işçi sınıfının isyancı mücadelelerinin tehdidi ve halkın içinde savaş karşıtı duyguların büyümesi olmuştur.

1967 'deki kentsel karışıklıkların sonrasında, Savunma Bakanlığı, iç huzursuzlukların federal birlikler tarafından bastırılması için planlarını denetlemek için kalıcı bir organ olarak Toplumsal Karışıklıklara karşı Planlama ve Operasyon Müdürlüğü'nü kurdu.

1968 yılından itibaren, ABD askeri planlamacıları, ABD Ordusu İç Karışıklık Planında sık sık “Operation Garden Plot” kod adıyla güncellemeler geliştirdiler. O zamandan bu yana neredeyse yıllık bazda güncellenen Garden Plot, federal askeri güçlerin çağrılmaları durumunda ilk birliklerin her büyük şehire altı saat içinde intikalini öngörmektedir. Plan bu dönemde, orijinal tasarımcıları tarafından kitlesel grevlere, sa-

vaş karşıtı protestolara, getto ayaklanmalarına ve üniversite kampüslerinin radikalleşmesine karşı bir “karşı devrimci” tepki olarak lanse ediliyordu.

Garden Plot operasyonları, askeri tesisleri etkileyen “grevler, sivil karışıklıklar ve işçi kargaşalıkları” veya düzeni korumak ve sağlamak için Federal birliklerin kullanılmasını gerektirecek büyüklükteki diğer grevler ya da işçi ve sivil kargaşalıklara” tepki olarak devreye sokulacaktı. (.....)

Garden Plot , ABD şehirlerindeki karışıklık bölgelerinde göstericilere karşı polis ve askeri devriyelerin sayılarının arttırılmasını, hedeflenen alanlar üzerinde sürekli helikopter uçuşları ve topçu, tank, taktik hava desteği ve psikolojik savaş uygulanmasını öngörmektedir.

Sıkıyönetim için perdeleme kavramı olan Hükümette Sürekliliğin Planlanması (COG), 1960’lı ve 1970’li yıllardaki sivil kargaşalık sırasında “ABD Ordu istihbaratı ve CIA’nın solcu Amerikalılara karşı tepkisinde şekillendi.”

1960’lı ve 1970’li yıllarda Savunma Bakanlığı, ülke içerisindeki kontrgerilla operasyonları için istihbarat sağlamak üzere, Ulusal Muhafız merkezinde Pentagon’un “iç savaş odası” ile sürekli iletişim halinde bulunacak federal askeri istihbarat analistlerinin olduğu hücrelerden oluşan Acil Operasyon Merkezleri (EOC), kurulmasına karar verdi.

1975 sonrasında toplumsal karşıdevrim hız kazandıkça, sıkıyönetim planlaması, sürekli olarak devlet aygıtının üst kesimlerine bırakıldı ve daha ileri yürütme emirleri ile kurumsallaştırıldı.

FEMA ve REX 84

Geçtiğimiz kırk yıl, yürütme organının daimi bir parçası olarak yerleşik olan otoriter siyasi ve hukuki araçların hummalı bir birikimine tanık oldu. Hemen hemen her yıl, polis devletin yapı iskelesi yeni emirler ve protokollerle geliştirildi.

Böyle bir planlamanın süresi ve sürekliliği, bunun, herhangi bir gerici burjuva politikacısının inisiyatifi olmaktan çok, Amerika Birleşik Devletleri içindeki sınıf ilişkileri ve dünyada Amerikan emperyalizminin gittikçe kötüleşen konumundan organik olarak ortaya çıktığını göstermektedir.

Savaş Hukuku El Kitabı, en azından 1970’lerden kalma, ABD vatandaşlarının kitlesel olarak gözaltına alınmalarına yetki veren Savunma

Bakanlığı planlarını genişletmektedir. ABD

Ordusu'nun Sivil Kargaşalık Planı'nın 1978 yılındaki güncelleme-
si açıkça Bakanlığın, devlet ve yerel kuruluşlarla işbirliği içinde tecrit
kampları kurmaya hazırlanmasını öngörmektedir.

(.....)

ABD hükümetinin sivil aygıtı, giderek ortaya çıkmakta olan askeri
diktatörlüğün idari kanadı olarak işlev görmek üzere onyıllar boyunca
yeniden şekillendirildi. Carter yönetimi tarafından çıkartılan yürütme
kararnameleri, “ulusal acil durumlar” için sivil ve askeri planlamayı
yeni oluşturulan Federal Acil Durum Yönetim Ajansı (FEMA)’nın
kontrolü altında birleştirdi. 1979 yılında Başkan Carter tarafından im-
zalanan Başkanlık Talimatı 12148, FEMA ve Savunma Bakanlığı tara-
fından “sivil savunma planlaması”nı hedefleyen sürekli ortak hazırlık-
lar yapılmasını emretmekteydi.

5 Temmuz 1987 tarihli Miami Herald gazetesi, Reagan yönetimi-
nin arkasında ...bir nükleer savaş ya da ülke çapında isyan durumunda
Amerika Birleşik Devletleri'nde Anayasayı askıya alarak sıkıyönetim
ilan etmek üzere bir acil durum planını da içeren gizli eylemlerle uğra-
şan bir “paralel devletin varlığını belgeledi. “

1980'lerin başında, Reagan yönetimi yürütme organının en üst dü-
zeyde içinde sıkıyönetim planlama kadrolarının daha yerleştirdi baş-
kanlık etti. 1981 yılında, CTSI baş planlayıcısı Albay Louis Giuffrida
Başkanı Reagan tarafından “acil durum baronu” olarak atandı.

Giuffrida, ABD Ordusu Savaş Koleji'nde milyonlarca “Amerika-
lı Zenci”nin “toplama merkezleri veya tehcir kamplarında” gözaltına
alınması planını öngören,” Ulusun Bekası / Irksal Zorunluluk” teziyle
Reagan etrafında toplanan siyasi güçlerin dikkatini çekmişti.

Aralık 1982'de Reagan, FEMA ve Savunma Bakanlığı'nın başkanlı-
ğında genişletilmiş bir “Acil Durum Yönetiminde Sivil / Askeri İttifak”
a planlama organı olarak hizmet edecek Acil Durum Seferberlik Hazır-
lık Kurulu (EMPB)'nin oluşumunu onayladı.

İran-Kontra bağlantısının ünlü Yarbayı Oliver North Acil Durum Se-
ferberlik Hazırlık Kurulu üyeliği sırasında 2015 Savaş Hukuk Kılavu-
zuna önemli bir öncül olan REX 84 planını geliştirdi..

1987 yılında Miami Herald'da yazdığı makalesinde bu planları açığa
çıkararak gazeteci Alfonso Chardy'nin belirttiğine göre REX 84, “Ana-

yasanın askıya alınması, hükümetin kontrolünün Federal Acil Durum Yönetim Ajansı'na devredilmesi, ulusal bir kriz esnasında devlet ve yerel yönetimlerin işlerini yürütmek üzere askeri komutanlar atanması ve sıkıyönetim ilanı" için gereken prosedürleri taslak olarak ortaya koymaktadır.

REX 84 planının Chardy tarafından ifşa edilmesi ve bunun, Nikaragualı kontralarının ABD hükümeti tarafından gizli ve yasadışı finansmanını içeren İran-Kontra skandalı üzerine bir kongre duruşmasında belirtilmesi, doğrudan bir askeri yönetimin hukuki ve politik temellerinin ayrıntılı bir biçimde hazırlanmasını yavaşlatmakta başarılı olamadı.

Carter yönetiminin Başkanlık Kararnamesine ek olarak 1989 yılında Başkan George HW Bush, yeni bir Başkanlık Kararnamesiyle FEMA'ya zorla çalıştırma –angarya- programları geliştirme ve ekonominin çeşitli bölümlerini doğrudan askeri ve istihbarat kurumları tarafından devralınmasına nezaret etme yetkisi verildi.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana geçen yirmi beş yıl içinde, kıta Amerikası'nın askeri işgali için yapılan hazırlıklar daha da yoğunlaşmıştır. Bush I., Clinton ve Bush II yönetimleri döneminde, ABD ordusu, ülke içinde büyük ölçekli hareketlenmeler yaşamıştır.

Nisan 1992'de Bush I. yönetimi, 29 Nisan tarihinde başlayan ayaklanmalar karşısında binlerce federal asker, Deniz Piyadeleri ve istihbarat ajanlarının Los Angeles'i işgal etmelerini emretmiştir. Wired News tarafından elde edilen gizli FEMA belgelerine göre, 2000 yılı Ağustos ayındaki Cumhuriyetçi Ulusal Kongre sırasında Savunma Bakanlığı, "GardenPlot Operasyonu yürütmek ve olası ciddi toplumsal karışıklıkları bastırmak için" federal askeri birlikleri teyakkuza geçirdi. (Declan McCullagh, Wired News, Ağustos 2000)

(.....)

Sonuç

Savaş Hukuku Kılavuzu, Amerikan burjuva demokrasisinin çökmesinde ve Anayasanın koyduğu demokratik ilkelerin egemen seçkinler tarafından inkar edildiği bir dönüm noktası olmuştur. New York Times'ın kısa bir protestosu dışında, tekellerin kontrolündeki medya Pentagon doktrininin yeni kodlaması hakkında hiçbir şey söylememiştir. "Özgürlükçü" Rand Paul'den sözde "demokratik sosyalist" Bernie Sanders'e kadar Cumhuriyetçi ya da Demokrat başkan adayları da bu

konuda sessiz kalmışlardır.

Kılavuz, ABD generallerinin ve yetkililerinin megalomanilerinin bir ürünü olmaktan çok, dünya çapında bir tarihsel toplumsal formasyon olarak kapitalizmin gelişmesinin nesnel mantığından kaynaklanmaktadır.

Vladimir Lenin'in çıkış açan çalışması, Devlet ve Devrim'de belirttiği gibi, 19. yüzyılın sonlarından itibaren, genel olarak kapitalist devletin gelişimi onun 'yürütme gücünün' bürokratik ve askeri aygıtının mükemmelleştirilmesi ve güçlendirilmesi ile karakterize edilmiştir . “

Lenin, çeşitli kapitalist ulusların hükümet biçimleri arasındaki farklılıklara rağmen, gücün, geniş ve sürekli bürokrasilerin elinde gittikçe artan bir merkezileşmesine doğru açık bir evrensel eğilim bulunduğunu ve bunun, her kapitalist devlette, seçimleri kazanan hangi parti veya kim olursa olsun, iktidarda kalan gerçek bir “daimi hükümeti” oluşturduğunu açıkladı.

En temel eserleri arasında bulunan Emperyalizm: Kapitalizmin En Üst Aşaması kitabında Lenin bu gelişmeyi getiren temel ekonomik süreçleri tanımladı. 1870'lerden itibaren, tekellerin büyümesi ve sömürge veya yarı-sömürge ülkelerden süper kârlar elde edilmesi, mali oligarşilerin elinde zenginlik ve gücün her zamankinden daha büyük bir yoğunlaşmasını sağladı. (.....)

Troçki 1919'da şöyle yazıyordu: “ İnsanlığı savaşın cehennemine sokan finans kapitalin kendisi de bu savaş sırasında ciddi bir değişim geçirdi.” .

“Savaş sırasında, düzene koyma –yönetme rolü bu ekonomik grupların elinden kopararak alınmış ve doğrudan askeri-devlet iktidarına aktarılmıştı. Hammadde dağıtımı, Bakü ya da Ukrayna petrollerinin, Donbass kömürünün, Ukrayna buğdayının kullanımı, Alman lokomotifleri, yük vagonları ve otomobillerin kaderi, açlık çekmekte olan Avrupalara yapılan yardımların karneye bağlanması - dünyanın ekonomik hayatının bütün bu temel sorunları düzenleyen serbest rekabet veya ulusal ve uluslararası tröst ve konsorsiyum birlikleri değil, askeri gücün doğrudan kullanılmasıdır.

Devlet iktidarının finans kapitalin gücüne tam anlamıyla boyun eğmesi insanlığı emperyalist katliama sürüklemiştir; daha sonra finans kapital, bu katliam yoluyla sadece devleti değil, kendisini de tamamiy-

le militarize etmeyi başarmıştır; ve artık, temel ekonomik işlevlerini kan ve demir dışında başka bir yolla yerine getirme yeteneğine sahip değildir. (Komünist Enternasyonalin Birinci Beş Yılı, Cilt 1, s. 46) (....)

20. yüzyılın son birkaç on yılı ile 21. yüzyılın ilk 15 yılı, ABD ege-men sınıfının finansallaşmaya dönerek sanayinin büyük bölümlerini boşa çıkarmasıyla, toplumsal eşitsizliğin patlayıcı bir biçimde büyüme-sine tanık oldular. Bu koşullar altında, Savaş Hukuku Kılavuzu, kapita-list düzenin savunulmasında “herkes görev başına” çağrısından başka bir şey değildir. Dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun yaşam koşul-larını mahveden ve sonu gelmeyen bir karşı-devrimci saldırı yürüten ve resmi kurumlara karşı giderek düşmanlaşan bir Amerikan halkıyla karşı karşıya kalan Washington’daki askeri şeflerle, bunların Wall Street’teki veznedarları, ayrıcalıklarını ülke içerisinde diktatörlük ve uluslararası-sında topyekun savaş yoluyla savunmaya hazırlanmaktalar.

Kaynak: World Socialist Web Site

Notlar :

[1] Bkz. <http://avalon.law.yale.edu/imt/jack44.asp>.

[2] Bkz, Güncel Savaş Hukuku Anlaşmaları’nda ABD’nin Pozisyo-nu: Yargıç Abraham D. Sofaer, A.B.D Savunma Bakanlığı Hukuk Da-nışmanı, Ocak 22, 1987,Amerikan Üniversitesi Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi, 460, 468(1987). (Savaş Hukuku Kılavuzunda belirtil-miştir, s. 247).

Bazı Kitapçılarda Söz ve Eylem Temsilciliklerinde

mesele gerçekten üç-beş ağaç değil!

NIKEL İÇİN DOĞADAN VAZGEÇME!

“ya ölü yıldızlara
hayatı götüreceğiz!
ya da dünyamıza
inecek ölüm”!

**OKU
OKUT!**

Bazı Kitapçılarda Söz ve Eylem Temsilciliklerinde

Bazı Kitapçılarda Söz ve Eylem Temsilciliklerinde

SÖZ ve EYLEM

Şubat-Mart-Nisan 2016

2

OKU OKUT!

- ★ Marksizm ve Sınıf Savaşı
- ★ Paris Komünü Yenilgisi ve Sonrası
- ★ Lenin'in Müdahalesi
- ★ Devrim-Sınıf-Parti
- ★ Leninci Parti Teorisi
- ★ Sınıf Mücadelesi Sınıf Partisi ve Komünist Kadro Sorunu

KOMÜNİST
HAREKET